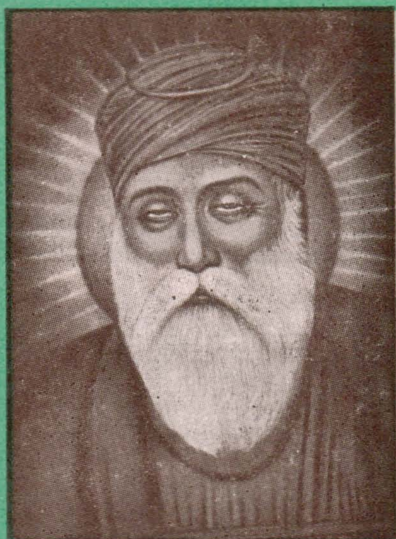
PUNJABI SELF - TAUGHT

DAS GUPTA PRAKASHAN

PUNJABI

SELF-TAUGHT

(English Medium)

General Editor :

BIDHU BHUSAN DAS GUPTA

Author of Learn Bengali (yourself), Learn Hindi (yourself), Nepali Self-Taught, Marathi Self-Taught, Gujarati Self-Taught, Malayalam Self-Taught, Oriya Self-Taught, Assamese Self-Taught, Kannada Self-Taught, Urdu Self-Taught, Telugu Self-Taught, Tamil Self-Taught, Trilingual Dictionary : Hindi-Bengali-English & Bengali-Hindi. English etc. etc.

With a Preface

By

Captain Bhag Singh

Editor, "The Sikh Review"

समन्वय भारती

DAS GUPTA PRAKASHAN

C-15, College Street Market (1st floor)

CALCUTTA-700007

Published by :
A. Dasgupta
C-15, College Street Market,
Calcutta-700007

1998
3rd Impression

Rs. 40·00

Printed by :
Subhas Kohli
The Universe Printers
46, Beninandan Street,
Calcutta-700025

PREFACE

Shri Bidhu Bhushan Das Gupta of Das Gupta Prakashan, has for the last number of years, been engaged in publishing "Self-Taught" series on language of India. He has so far published "Learn Bengali," "Learn Hindi," "Learn Marathi," "Learn Assamese," "Learn Oriya," "Learn Gujarati" and "Learn Urdu." He has also published "Learn Nepali," being contiguous to India. He eventually intends to bring out these series to complete the 14 major languages of India. Currently he is engaged in completing "Punjabi Self-Taught".

Though separated by about 1500 kilometers, there is a spiritual, political and social affinity between Bengal and Punjab and it is befitting Shri Das Gupta has given attention to publishing "Punjabi Self-Taught".

Ever since partition of India and migration of Punjabees particularly to various states, it is not only necessary that the Punjabees should know the languages of the states they have settled in, but it is in the interest of national integration that the local people should also know the sentiments and language of the people who have come to stay with them for good, towards mutual understanding and amiable relations.

Those who have gone through the several Self-Taught series of Shri Bidhu Bhushan Das Gupta cannot but fail to see that Indian languages, in many parts, have similar vocabulary with slight variations in pronunciation. Indian languages are, therefore, easy to learn, and once you speak in

the language of the "other man". your social importance increases in the eyes of the "other man".

The Punjabees have established themselves in almost all the states of the Indian Union, and they are doing good business in those states. It is in the interest of the local people to know their new neighbours. For this, this book will be very helpful. I would rather suggest my Punjabee brethren not only to learn the language of the states they are in, but also to present this book to their friends, the local inhabitants with whom they come into social and business contacts. I am sure they will thus serve the cause of the Punjabi language.

As for the book under review, I have seen its manuscript. The author has taken great pains to make it of real worth. It is carefully planned and properly graded to be easily and systematically comprehensible. It fills a need of the age when people of all races and states so often meet on "Bharat Darshan," business trips and for social gatherings.

I congratulate the author for his laudable works.

BHAG SINGH
(*Captain*)
Editor, The Sikh Review

1, Lindsay Street,
Calcutta-700016

A FEW WORDS

It is just five hundred years that Guru Nanak, the great spiritual fountainhead of the Sikhs and as well of India, came. This great event has been celebrated throughout India and abroad not only by the Sikhs alone but by others too.

The great Guru chose the simple and plain folk-lanngage as the medium of his spiritual preaching and thus his poetry has taken the place of a great treasure in the Punjabi language. The Second Nanak, Shri Guru Angada Deva, introduced Gurmukhi alphabet and thus completed the basic necessity of a language to put it into writing and reading. Since then hundreds of Muslim, Sikh and Hindu saints and poets have put their toil to enrich the treasure of the Punjabi language.

They used the Persian script, then in practice, for their works. But by and by Gurmukhi script was introduced to all literary works. After attaining independence of India, the Punjabi language, one of the sweetest languages of the country attained the status of 'Rajya Bhasha' of the Punjab State.

The Punjabees are a militant race. After independence and as result of partitioning of the Punjab they have moved to different parts of India and abroad.

The present atmosphere of India cannot but goad sober people to give thought seriously to the idea of emotional integration of the country in a healthy manner. If the people of India, speaking different languages, do not endeavour to know one another by way of learning each other's language, we are afraid, the

neighbourly love and fellow-feeling, the main props for a genuine nationhood, cannot come about.

For the last fifty years we have made in our motto to publish Self-Taught series on Indian languages with a view to bringing about a sane spirit of integration. We have been able to present the following series till now: Hindi, Bengali, Assamese, Nepali, Oriya, Urdu, Gujarati, Marathi, Kannada and Malayalam. We are now very glad to produce the 'Punjabi Self-Taught' in its 2nd impression of the 2nd Edition.

It is a matter of great satisfaction for us that a new impression of this book is called for so soon. This reveals the popularity and love for Punjabi language all over our country and abroad.

We thank our readers to co-operate with us in our noble mission of 'uniting hearts through language".

In editing of this book I have taken help from Gyani Avtar Singh, Gyani Bichittar Singh of Daily "Navi Prabhat,' Gyani Bhajan Singh of Daily "Jatthedar" of Jullunder and Shri Subhas kohli of The Universe Printers, Calcutta. I humbly express my heartfelt gratitude to them for their cordial co-operation.

I am really very grateful to Captain Bhag Singh, the renowned editor of the "Sikh Review", who has gone through the whole mansucript and made some valuable suggestions. It is sure that the value of the book is enhanced by the introduction he has so kindly written.

BIDHU BHUSAN DAS GUPTA

Agarpara, 24 Parganas (North)

CONTENTS

LESSON 1

Alphabet (ਵਰਣ ਮਾਲਾ) Varṇamālā

Punjabi alphabet is also known as PAINTI ਪੈਤੀ

ੳ	ਅ	ੲ	ਸ	ਹ
uṛā	aiṛā	īṛī	sassā	hahā
u	a	i	s	h
ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਙ
kakā	khakhā	gagā	ghaghā	ṅaṅā
k	kh	g	gh	ṅ
ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਞ
chachā	chhachh	jajā	jhajhā	ñañā
ch	chh	j	jh	ñ

ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ
ṭaiṅkā	ṭhaṭhā	ḍaḍā	ḍhaḍhā	ṇāṇā
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ
ਤ	ਥ	ਦ	ਧ	ਨ
tatā	thathā	dadā	dhadhā	nanā
t	th	d	dh	n
ਪ	ਫ	ਬ	ਭ	ਮ
papā	phaphā	babā	bhabhā	mamā
p	ph	b	bh	m
ਯ	ਰ	ਲ	ਵ	ੜ
yayā	rarā	lalā	vawā	ṛaṛā
y	r	l	v	ṛ

The first three letters are called Swar—Varṇa (Vowels) and the rest are Vyanjana Varṇa (consonants). There are five extra consonants in Punjabi :—

ਸ਼	ਖ਼	ਗ਼	ਜ਼	ਫ਼
shashā	khhakhhā	ghhaghhā	zazā	fafā
sh	khh	ghh	z	f

LESSON 2

HOW TO WRITE

For easy writing Punjabi alphabet may be divided into the following groups according to their construction :–

1. ਤ ਡ ਭ ੳ ਝ
2. ਟ ੲ ਫ
3. ਵ ਙ ਛ ਞ
4. ਦ ਜ ਢ ਚ
5. ਪ ਧ ਖ ਘ ਥ ਯ
6. ਮ ਸ
7. ਹ ਰ ਗ ਕ
8. ਨ ਠ ਲ ੜ
9. ਬ ਅ ਣ

For writing Punjabi alphabet, start writing from the top left and draw the horizontal line (where-ever required) and stop it at the right top end. Again start it from top and move along the bends, finishing normally at the bottom right.

—

Read :-

ਢ ਜ ਗ ਯ ਠ

ਨ ਟ ਮ ਕ ੳ

ਗ ਢ ਘ ਣ ਤ

ਯ ਅ ਲ ਡ ੲ

ਸ ਦ ਦ ਪ ਕ

Write the letters similar to the following :

ਟ ਪ ਦ ਨ

LESSON 3

Construction of words :

ਚ	+	ਲ	=	ਚਲ	chal	go
ਮ	+	ਨ	=	ਮਨ	man	mind
ਬ	+	ਲ	=	ਬਲ	bal	strength
ਨ	+	ਰ	=	ਨਰ	nar	male
ਘ	+	ਰ	=	ਘਰ	ghar	home
ਫ	+	ਲ	=	ਫਲ	phal	fruit
ਜ	+	ਨ	=	ਜਨ	jan	person
ਕ	+	ਲ	=	ਕਲ	kal	to-morrow, machine
ਮ	+	ਰ	=	ਮਰ	mar	die
ਧ	+	ਨ	=	ਧਨ	dhan	money

Read :

ਡਰ	dar	fear
ਸਭ	sabh	all
ਘਰ	ghar	home
ਫਲ	phal	fruit
ਨਸ	nas	nerve
ਜਲ	jal	water
ਥਲ	thal	land

ਦਸ	das	tell
ਚਲ	chal	walk
ਜਪ	jap	worship
ਕਰ	kar	do
ਮਤ	mat	don't
ਛਡ	chhaḍ	leave (verb)
ਹਥ	hath	hand
ਸਚ	sach	truth
ਅਗ	ag	fire

ਘਰ ਚਲ	ghar chal	Go home.
ਫਲ ਚਖ	phal chakh	Taste the fruit.
ਡਰ ਨ	dar na	Don't fear
ਭਜ ਚਲ	bhaj chal	Run away
ਸਚ ਦਸ	sach das	Tell the truth

EXERCISE

Read the following :

ਸਚ	ਹਥ	ਚਲ	ਦਲ
ਮਰ	ਪਲ	ਵਸ	ਘਰ
ਫਲ	ਸਚ	ਚਲ	ਦਸ

LESSON 4

Vowel Sings—ਸ੍ਵਰ ਮਾਤ੍ਰਾ (Swara mātrā)

There are 10 Swara-mātrā in Punjabi which are used with all letters :.

	ਮੁਕਤਾ	Muktā (no sign)	a
ਾ	ਕਨਾ	Kanā	ā
ਿ	ਸਿਆਰੀ	Siārī	i
ੀ	ਬਿਆਰੀ	Biārī	ī
ੁ	ਉਂਕੜ	unkaṛ	u
ੂ	ਦੁਲੈਂਕੜ	Dūlaiṅkar	ū
ੇ	ਲਾਂਵ	Lāṅv	ē
ੈ	ਦੁਲਾਂਵ	Dluṅāv	ai
ੋ	ਹੋੜਾ	Hōṛā	ō
ੌ	ਕਨੌੜਾ	Kanauṛā	au

ਮੁਕਤਾ (muktā), ਿ, and ੁ are short ਹ੍ਰਸ੍ਵ (Hraswa) vowels and ਾ, ੀ, ੂ, ੇ, ੈ, ੋ and ੌ are long ਦੀਰਘ (dīrgha) vowels. While all the

vowel forms are used with all letters, only specific vowl forms are used with the first three letters. ੁ, ੂ, ੋ, are used with ੳ, ਮੁਕਤਾ (muktā), ਾ, ੈ and ੌ are used with ਅ, ਿ, ੀ and ੇ are used with ੲ.

Full series will be like :—

ਅ	a	ਅਜ	aj	to-day
ਆ	ā	ਆਸ	ās	hope
ਇ	i	ਇੱਟ	iṭ	brick
ਈ	ī	ਈਦ	īd	id
ਉ	u	ਉਠ	uṭh	get up
ਊ	ū	ਊਂਠ	ūṅṭh	camel
ਏ	ē	ਏਕਾ	ēkā	unity
ਐ	ai	ਐਬ	aib	fault
ਓ	ō	ਓਟ	ōṭ	shelter
ਔ	au	ਔਖ	aukh	difficulty

LESSON 5

Bindi and Tipī ਬਿੰਦੀ ਤੇ ਟਿਪੀ ਂ ੰ

(Half nasal sounds)

There are two more Vowels ਬਿੰਦੀ ਂ bindi and ਟਿੱਪੀ ੰ tipi in Punjabi. These are used with ten vowels already mentioned where a sound of ṅ or ṁ is to be added.

ਂ ਬਿੰਦੀ is used along ਾ, ੀ, ੇ, ੈ, ੋ and ੌ

ਾਂ	ñ	ਮਾਂ	māñ	mother
ੀਂ	īñ	ਬੀਂ	bīñ	seed
ੇਂ	ēñ	ਗੇਂਦ	gēñd	ball
ੈਂ	aiñ	ਮੈਂ	maiñ	I
ੋਂ	ōñ	ਗੋਂਦ	gōñd	gum
ੌਂ	auñ	ਜੌਂ	jauñ	barley

ੰ (tipi) is used with ਮੁਕਤਾ (mukta) ਿ, ੁ, ੂ,

ੰ	ṅ	ਅੰਗ	aṅg	limb
ਿੰ	iṅ	ਸਿੰਘ	singh	lion
ੁੰ	uṅ	ਸੁੰਘ	suṅgh	smell
ੂੰ	ūñ	ਰੂੰ	rūñ	cotton

Exceptions :

With ਉ and ਊ, ਂ will be used instead of ੰ

ਉਂਜ uṅj by the way

ਊਂਘ ūṅgh drouse

Exercise

1. Make words with the following mātrās :

ੇ, ੈ, ਂ, ਮੁਕਤ (muktā)

LESSON 6

ੱ ਅੱਧਕ addhak

ਂ is a short nasal vowel and ੰ is a long nasal vowel. When ੰ is used it makes the letter next to it a double sound :

ਬੰਦ bandd close

ਸੰਘ sanggh throat

Where a letter is required to give double sound without a nasal sound, ੱ addahk is used with the letter preceding it to :

ਸੱਚ sachch truth

ਦੱਖ dukkh grief

LESSON 7

Some letters are shown here with different vowel-sings :

ਅ	ਆ	ਇ	ਈ	ਉ	ਊ	ਏ	ਐ
a	ā	i	ī	u	ū	ē	ai
	ਓ	ਔ	ਅੰ	ਆਂ			
	ō	au	aṁ	āñ			

ਕ	ਕਾ	ਕਿ	ਕੀ	ਕੁ	ਕੂ	ਕੇ
ka	kā	ki	kī	ku	kū	kē
	ਕੈ	ਕੋ	ਕੌ	ਕੰ	ਕਾਂ	
	kai	kō	kau	kaṁ	kāñ	
ਖ	ਖਾ	ਖਿ	ਖੀ	ਖੁ	ਖੂ	ਖੇ
kha	khā	khi	khī	khu	khū	khē
	ਖੈ	ਖੋ	ਖੌ	ਖੰ	ਖਾਂ	
	khai	khō	khau	khaṁ	khāñ	
ਗ	ਗਾ	ਗਿ	ਗੀ	ਗੁ	ਗੂ	ਗੇ
ga	gā	gi	gī	gu	gū	gē
	ਗੈ	ਗੋ	ਗੌ	ਗੰ	ਗਾਂ	
	gai	gō	gau	gaṁ	gāñ	
ਘ	ਘਾ	ਘਿ	ਘੀ	ਘੁ	ਘੂ	ਘੇ
gha	ghā	ghi	ghī	ghu	ghū	ghē

	ਘੈ	ਘੋ	ਘੌ	ਘੰ	ਘਾਂ	
	ghai	ghō	ghau	gham	ghāñ	
ਚ	ਚਾ	ਚਿ	ਚੀ	ਚੁ	ਚੂ	ਚੇ
cha	chā	chi	chī	chu	chū	chē
	ਚੈ	ਚੋ	ਚੌ	ਚੰ	ਚਾਂ	
	chai	chō	chau	chaṁ	chāñ	
ਛ	ਛਾ	ਛਿ	ਛੀ	ਛੁ	ਛੂ	ਛੇ
chha	chhā	chhi	chhī	chhu	chhū	chhē
	ਛੈ	ਛੋ	ਛੌ	ਛੰ	ਛਾਂ	
	chhai	chhō	chhau	chhaṁ	chhāñ	
ਜ	ਜਾ	ਜਿ	ਜੀ	ਜੁ	ਜੂ	ਜੇ
ja	jā	ji	jī	ju	jū	jē
	ਜੈ	ਜੋ	ਜੌ	ਜੰ	ਜਾਂ	
	jai	jō	jau	jaṁ	jāñ	
ਝ	ਝਾ	ਝਿ	ਝੀ	ਝੁ	ਝੂ	ਝੇ
jha	jhā	jhi	jhī	jhu	jhū	jhē
	ਝੈ	ਝੋ	ਝੌ	ਝੰ	ਝਾਂ	
	jhai	jhō	jhau	jhaṁ	jhāñ	
ਟ	ਟਾ	ਟਿ	ਟੀ	ਟੁ	ਟੂ	ਟੇ
ṭa	ṭā	ṭi	ṭī	ṭu	ṭū	ṭē
	ਟੈ	ਟੋ	ਟੌ	ਟੰ	ਟਾਂ	
	tai	tō	tau	ṭaṁ	tāñ	

ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੇ
ta	tā	ti	tī	tu	tū	tē
	ਤੈ	ਤੋ	ਤੌ	ਤੰ	ਤਾਂ	
	tai	tō	tau	taṁ	tāñ	
ਨ	ਨਾ	ਨਿ	ਨੀ	ਨੁ	ਨੂ	ਨੇ
na	nā	ni	nī	nu	nū	nē
	ਨੈ	ਨੋ	ਨੌ	ਨੰ	ਨਾਂ	
	nai	nō	nau	naṁ	nāñ	
ਮ	ਮਾ	ਮਿ	ਮੀ	ਮੁ	ਮੂ	ਮੇ
ma	mā	mi	mī	mu	mū	mē
	ਮੈ	ਮੋ	ਮੌ	ਮੰ	ਮਾਂ	
	mai	mō	mau	maṁ	māñ	
ਲ	ਲਾ	ਲਿ	ਲੀ	ਲੁ	ਲੂ	ਲੇ
la	lā	li	lī	lu	lū	lē
	ਲੈ	ਲੋ	ਲੌ	ਲੰ	ਲਾਂ	
	lai	lō	lau	laṁ	lāñ	
ਸ਼	ਸ਼ਾ	ਸ਼ਿ	ਸ਼ੀ	ਸ਼ੁ	ਸ਼ੂ	ਸ਼ੇ
sha	shā	shi	shī	shu	shū	shē
	ਸ਼ੈ	ਸ਼ੋ	ਸ਼ੌ	ਸ਼ੰ	ਸ਼ਾਂ	
	shai	shō	shau	shaṁ	shāñ	

LESSON 8

Vowels signs (contd.)

ਅ (a) — Muktā

ਜਲ	jal	water
ਥਲ	thal	land
ਡਰ	ḍar	fear
ਨਸ	nas	nerve
ਦਸ	das	say
ਘਰ	ghar	house
ਚਲ	chal	walk
ਹਥ	hath	hand
ਅਗ	ag	fire
ਸਚ	sach	truth

ਘਰ ਚਲ	ghar chal	Go home.
ਸਚ ਦਸ	sach das	Tell the truth.
ਡਰ ਨ	ḍar na	Don't fear.

———

ਆ (ā) — ਾ

ਥਾਲ	thāl	plate
ਬਾਲ	bāl	child, light (verb)
ਜਾਲ	jāl	net
ਨਾਮ	nām	name
ਪਾਠ	pāṭh	lesson
ਜਾ	jā	go

ਘਰ ਜਾ	ghar jā	Go home
ਪਾਠ ਪੜ੍ਹ	pāṭh paṛh	Read the lesson.
ਥਾਲ ਰਖ	thāl rakh	Keep the plate.
ਅਗ ਬਾਲ	ag bāl	Kindle the fire.

ਇ (i) — ਿ

ਸਿਰ	sir	head
ਲਿਖ	likh	write
ਗਿਣ	giṇ	count
ਫਿਰ	phir	again
ਦਿਲ	dil	heart
ਇਕ	ik	one

ਖਤ ਲਿਖ	khat likh	Write the letter
ਇਕ ਖਤ ਲਿਖ	ik khat likh	Write one letter
ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆ	bāzār vich ā	Come to the market

ਈ (ī) — ੀ

ਤੀਰ	tīr	arrow
ਲੀਕ	līk	line
ਹੀਰਾ	hīrā	diamond
ਖੀਰ	khīr	pudding, rice-milk
ਪਾਣੀ	pāṇī	water
ਹਾਥੀ	hāthi	elephant

ਖੀਰ ਖਾ	khīr khā	Eat the pudding
ਪਾਣੀ ਪੀ	pāṇī pī	Drink water
ਹਾਥੀ ਆਇਆ ਸੀ	hāthī āiā sī	The elephant had come

ਉ (u) — ੁ

ਕੁਦ	kud	jump
ਸੁਟ	sut	throw
ਸੁਣ	sun	listen
ਮੁਲ	mul	price
ਦੁਧ	dudh	milk
ਹੁਣ	hun	now
ਫੁਲ	phul	flower

ਉਠ ਘਰ ਚਲ	uṭh ghar chal	Get up, go home.
ਦੁਧ ਪੀ	dudh pī	Drink milk.
ਕੁਦ ਨਾ	kud nā	Don't jump.
ਫੁਲ ਨਾ ਪੁਟ	phul nā puṭ	Don't pluck flowers.

ਊ (ū) — ੂ

ਊਠ	ūṭh	Camel
ਖੂਹ	khūh	Well
ਝੂਠ	jhūṭh	Lie
ਚੂਹਾ	chūhā	Rat
ਕੂੜਾ	kūṛā	Garbage, sweeping
ਚਾਕੂ	chākū	Knife

ਚਾਕੂ ਨਾਲ ਆਲੂ ਚੀਰ (chākū nāl ālū chīr) —
Cut the potato with the knife.

ਕੂੜਾ ਸੁੱਟ (kūrā suṭ) Throw the garbage.

ਊਠ ਉਪਰ ਚੜ੍ਹ (ūth upar chaṛh) Climb on the camel.

ਏ (ē) — ੇ

ਸ਼ੇਰ	shēr	Lion
ਖੇਡ	khēḍ	Play
ਤੇਲ	tēl	Oil
ਰੇਲ	rēl	Train
ਕੇਲਾ	kēla	Banana
ਵੇਖ	vèkh	Look

ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖ (mērē val vēkh) Look at me.

ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਇਕ ਆਦਮੀ ਮਾਰਿਆ (shēr nē ik ādmī māryā) The lion killed one man.

ਰੇਲ ਆ ਰਹੀ ਏ (rèl ā rahī ē) The train is coming

ਕੇਲਾ ਖਾ (kēlā khā) Eat the Banana.

ਐ (ai) — ੈ

ਥੈਲੀ	thaili	Bag
ਭੈਣ	bhaiṇ	Sister
ਬੈਠ	baiṭh	Sit
ਪੈਸਾ	paisā	Pice
ਵੈਰ	vair	Enmity
ਕੈਦੀ	kaidi	Prisoner

ਥੈਲੀ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਏ (thaili vich paisā ē)

There is pice (money) in the bag.

ਇਥੇ ਬੈਠ (ithē baiṭh) Sit here

ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਜਾ (bhaiṇ dē ghar jā)

Go to your sister's house.

ਓ (ō) — ੋ

ਬੋਲ	bōl	Speak
ਚੋਰ	chōr	thief

ਮੋਟਾ	mōṭā	fat
ਸੋਟਾ	sōṭā	stick
ਘੋੜਾ	ghōṛā	Horse
ਤੋਤਾ	tōtā	Parrot

ਸਚ ਬੋਲ (sach bōl) Speak the truth

ਤੋਤਾ ਸੋਹਣਾ ਹੈ (tōtā sōhṇā hai)
The Parrot is beautiful

ਘੋੜੇ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰ (ghōṛē dī savārī kar)
Ride on the horse

ਔ (au) — ੌ

ਔਰਤ	aurat	Woman
ਪੌੜੀ	pauṛī	Stair
ਦੌੜ	dauṛ	Run
ਕੌਣ	kauṇ	Who
ਹਥੌੜਾ	hathauṛā	Hammer

ਹਥੌੜਾ ਭਾਰੀ ਹੈ (hathauṛa bhāṛi hai.)
The hammer is heavy

ਪੌੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ (pauṛī tē chaṛh)
Climb the stairs.

ਕੁੜੀ ਦੌੜ ਰਹੀ ਹੈ (kūṛī daur̤ rahī hai)
The girl is running.

ਅੰ (aṅ) —

ਖੰਡ	khaṅḍ	sugar
ਰੰਗ	raṅg	Colour
ਕੰਮ	kamm	Work
ਲੰਮਾ	lammā	Long
ਕੰਧ	kandh	Wall

ਕੰਧ ਬੜੀ ਉਚੀ ਹੈ (kandh baṛī ūchi hai)
The wall is very high.

ਜਾਦਾ ਖੰਡ ਨਾ ਖਾਹ (jādā khand nā khāh)
Don't eat much sugar.

ਆਂ (añ) — ਂ

ਮਾਂ	māñ	Mother
ਗਾਂ	gāñ	Cow
ਕਾਂ	kāñ	Crow
ਗੇਂਦ	gēñd	Ball

ਸ਼ੀਂਹ	shīṅh	Lion
ਮੀਂਹ	mīṅh	Rain

ਮੀਂਹ ਵਿਚ ਨਾ ਜਾਹ (mīṅh vich nā jāh)
Don't go to the rain.

ਸ਼ੀਂਹ ਵਲ ਵੇਖ (shīṅh val vēkh)
Look at the lion.

ੱ [adak] — double sound

ਦਿੱਲੀ	dillī	Delhi
ਬਿੱਲੀ	billī	Cat
ਸਿੱਕਾ	sikkā	Coin
ਕੁੱਤਾ	kuttā	Dog
ਪੱਤਾ	pattā	Leaf
ਸੱਚਾ	sachchā	Truth
ਬੱਚਾ	bachchā	Child

ਮੈਂ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ (maiñ dilli giā) I went to Delhi.

ਪੇੜ ਤੋਂ ਪੱਤਾ ਡਿਗਾ (pēṛ tōñ pattā ḍigā)
The leaf fell from the tree.

ਕੁੱਤਾ ਬਿੱਲੀ ਪਿਛੇ ਨੱਠਾ (kuttā billī pichhẽ naṭhā)

The dog ran after the cat.

ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ (maiñ chiṭhṭhī likh rihā̄ hāñ)

I am writing a letter.

Exercise

Translate into English :—

ਸੱਚ ਦਸ । ਘਰ ਜਾ । ਅਗ ਬਾਲ । ਖੱਤ ਲਿਖ । ਪਾਣੀ ਪੀ । ਉਠ ਘਰ ਚਲ । ਊਠ ਪਰ ਚੜ੍ਹ । ਮੇਰੇ ਵਲ ਵੇਖ । ਰੇਲ ਆ ਰਹੀ ਏ । ਭੈਣ ਦੇ ਘਰ ਜਾ । ਤੋਤਾ ਸੋਹਣਾ ਏ । ਪੌੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ । ਕੰਧ ਬੜੀ ਉੱਚੀ ਹੈ । ਮੈਂ ਚਿੱਠੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ।

—:—

LESSON 9

Conjuncts – ਸੰਯੁਕਤ ਅੱਖਰ

(Saṁyukat akhar)

The following consonants are sometimes used after other consonants in a short form when there are no vowels between them. In

such a case the first consonant will have half sound while the second one although written in a short form will have full sound :-

ਰ ਹ ਵ ਯ

ਰ — ੍ਰ

ਪ੍ਰੇਮ	prēm	Love
ਪ੍ਰਭੂ	prabhū	God
ਕ੍ਰਾਂਤਿ	krānti	Revolution
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ	trishnā	Thirst
ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ	krishna	Krishna

ਹ — ੍ਹ

ਪੜ੍ਹ	paṛh	Read
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ	driṛhtā	Determination
ਚਿੰਨ੍ਹ	chinh	Sign
ਕਿਲ੍ਹਾ	kilhā	Fort

ਵ — ◂

ਸ੍ਵਦੇਸ਼	swadēshī	Country made
ਸ੍ਵੈਮਾਨੀ	swaimān	Self-respect

ਯ — ਜ੍ਹ

ਗਜ੍ਹਾਨ	gyān	Knowledge
ਯੋਗ	yōgya	Capable

ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੋ (prabhū nāl prēm karō)
Love God.

ਮੁਕਤਾ ਸ੍ਵਰ ਦਾ ਕੋਈ ਚਿਨ੍ਹ ਨਹੀਂ (muktā swar dā kōī chinh nahīñ
Mukta vowel has no sign.

ਭਗਵਾਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਰਜਨ ਨੂੰ ਗਜ੍ਹਾਨ ਦਿਤਾ
(bhagvān krishan nē arjun nūñ gyan ditā)
Lord Krishna revealed the knowledge of Truth to Arjuna.

ਹੁਕਮੈ ਅੰਦਰਿ ਸਭੁਕੋ ਬਾਹਰਿ ਹੁਕਮ ਨ ਕੋਇ ।
ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੈ ਜੇ ਬੁਝੈ ਤ ਹਉਮੈ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ।

(ਜਪੁਜੀ)

(hukmai aṅdar sabhukō bāhar hukam na kōi)

nānak hukmai jē bujhai tā haumai kahai na kōi)

Everything exists by His order, nothing is without that. Nanak says, he who understands His order shall not be influenced by ego.

+ + + +

ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ, ਪੜ੍ਹ, ਪੜ੍ਹ, ਪਾਵੈ ਮਾਨ ।

Vidiā vichārī tā parupkāri. paṛh paṛh pāvai mān.

Learning, thinking and help to others will make you respectable to others.

LESSON 10

Pronunciation (ਉਚਾਰਨ)

(Uchāran)

Every language has its own peculiarity in Pronouncing the letters. It is almost impossible to

have mastery over it only with the help of books. So it is necessary to use one's ears also to have accurate knowledge in pronunciation. The learners should take help of a teacher for this purpose. Yet attempts are to be made to make it clear and easy as far as practicable by mere writing.

(i) Vowels (ਸ੍ਵਰ)

(Swar)

ਅ (a) is pronounced like 'u' in the words 'up', 'cup' etc. Final ਮੁਕਤਾ inherent in every consonant is usually omitted from pronunciation (like the final 'e' in English) as :—

ਘਰ (ghar) House

ਫਲ (phal) Fruit

ਕਸਮ (kasam) Oath, etc.

ਆ (ā) has the long sound of English 'a' in the words 'large', 'star', 'charge' etc. as :—

ਬਾਂਜ਼ਾਰ (bājār) Market

ਬਾਲ (bāl) Child

ਭਗਵਾਨ (bhagwān) God

ਇ (i) has the short sound of English 'i' in 'pin', 'thin,' 'him' etc. as :—

ਦਿਨ (din) Day

ਕਿਤਾਬ (kitāb) Book

ਸਿਰ (sir) Head

ਈ (i) has the long sound of English 'ee', in 'meet' 'feet', 'reel' etc, as :—

ਹਾਥੀ (hāthī) Elephant

ਪਾਨੀ (pānī) Water

ਤੀਰ (tīr) Arrow

ਉ (u) has the short sound of English 'u' in 'put', 'pull', etc. as :

ਦੁਧ (dudh) Milk

ਫੁਲ (phul) Flower

ਕੁਦ (kud) Jump

ਊ (ū) has the long sound of English 'oo' in 'moon' 'food' etc, as :

ਊਠ (ūṭh) Camel

ਕੂੜਾ (kūṛā) Garbage

ਖੂਹ (khūh) Well, etc.

ਏ (ē) has the long sound of 'e' in the English words 'pen', 'hen', 'get' etc. as :—

ਤੇਲ (tēl) Oil

ਕੇਲਾ (kēla) Banana

ਐ (ai) There is on similar letter in English which pronounces ਐ accurately, it is a diphthong pronounced ai, e. g.

ਪੈਸਾ (paisā) Money, Pice

ਕੈਦੀ (kaidī) Prisoner

ਥੈਲਾ (thaila) Bag, etc.

ਓ (ō) has the long sound of 'oe' in 'foe', 'ow' in 'low' and 'o' in 'go' e. g.

ਚੋਰ (chōr) Thief

ਤੋਤਾ (tōtā) Parrot

ਘੋੜਾ (ghōṛā) Horse. etc.

ਔ (ou,ao) is a diphthong and has the mixed sound of ਅ and ਉ, and ਅ and ਓ ; as :—

ਨੌਕਰ (naokar) Servant

ਔਰਤ (aorat) Woman

ਕੌਨ (kaon) Who, etc.

(ii) Consonants (ਵਯੰਜਨ) (Vyanjan)

A consonant (ਵਯੰਜਨ) cannot be fully pronounced without the help of a vowel (ਸੂਰ). ਅ (a)

remains inherent in every consonant in its ordinary form :

ਕ (k) has the sound of English 'c' in 'call', 'caution', 'committee' etc. as :- ਕਿਤਾਬ (kitāb) Book ਕਲਮ (kalam) Pen etc.

ਖ (kh) has the mixed sound of 'k' and 'h' uttered all at once ; as- ਖੇਤ (khēt) Field, ਖਰਗੋਸ਼ (khargōsh) Rabbit, ਖੇਲ (khēl) Play, etc.

ਗ (g) has the sound of 'g' in 'good' give' etc. as:- ਗੋਲ (gōl) Round, ਗੇਂਦ (gēñd) Ball, ਗੁਣ (guṇ) Virtue etc.

ਘ (gh) has the mixed sound of g' and h' uttered all at once, as :— ਘਰ (ghar) House ਘੋੜਾ (ghōṛa) Horse, ਘਾਸ (ghās) Grass etc.

ਙ (ṅ) has the nasal sound of English 'ng' in 'sing' 'bring' etc.

ਚ (ch) has the sound of 'ch' in English 'chalk', 'chap', 'charm' etc. as :- ਚਾਰ (chār) Four, ਚਾਚਾ (chāchā) Uncle, ਚਮਚਾ (chamchā) Spoon etc.

ਛ (chh) has the mixed sound of 'ch' and 'h' uttered all at once as :- ਛਤ (chhat) Roof. ਛਤਰੀ (chhatri) Umbrella, ਪਰਛਾਵਾਂ (parchhāwāñ) Shadow, etc.

ਜ (j) has the sound of 'j' in 'joy', 'james', 'judge' etc. as :- ਜਹਾਜ (jahāj) Ship, ਜਪ (jap) Worship ਜੰਗ (jaṅg) War, etc.

ਝ (jh) has the mixed sound of 'j' and 'h' uttered all at once ; as :- ਝਾੜੂ (jhāṛū) Broom, ਝੰਡਾ (jhanḍā) Flag, ਝਾਂਸੀ (jhāṅsi) Jhansi, etc.

ਞ (ñ) has the nasal sound of 'n'. It is pronounced like a simple 'n' as in 'pinch', 'punch' etc. Its independent occurrence in the language is very rare.

ਟ [ṭ] sounds like 't' in 'tall', 'top', 'tea', etc. as :–

ਟਿਕਟ [ṭikaṭ] Ticket ਟਮਾਟਰ (ṭamāṭar) Tomato

ਸੋਟਾ (sōṭā) Stick, etc.

ਠ (ṭh) has no similar sound in English. It should be pronounced like aspirated 't' as :–

ਠਗ (ṭhag) Cheat, ਝੂਠ (jhūṭh) Lie, ਪਾਠ (pāṭh) Lesson, etc.

ਡ (ḍ) is pronounced like 'd' in dog, dall, etc. as :—

ਡਰ (ḍar) Fear, ਡੰਡਾ (ḍaṅḍā) Stick, ਡਾਲੀ (ḍālī) branch, etc.

ਢ (ḍh) has the mixed sound of 'ḍ' and 'h' uttered all at once, as:- ਢੋਲਕ (ḍhōlak) Drum, ਢਿੱਲਾ (ḍhillā) Loose, ਢਲਾਣ (dhalān) Slope, etc.

ਣ (ṇ) has no equivalent in any European language. In uttering this letter the tongue should be turned back, so as to strike the top of the

mouth ; in that position endeavour to pronounce 'n'. It never occurs as initial in a word, as :-

ਗੁਣ (guṇ) Quality ਗਿੱਣ (giṇ) Count etc.

ਤ (t) has no similar sound in English. It some what resembles the 't' as found in the Frence and Spanish languages ; as :- ਤਾਲਾ (tālā) Lock, ਤੀਰ (tīr) Arrow, ਪੱਤਾ (pattā) Leaf etc.

ਥ (th) has the sound of 't' and 'h' uttered all at once, as in English thorn, thin, thought etc. as :-

ਹਾਥੀ (hāthī) Elephant, ਥੈਲਾ (thailā) Bag.

ਹਥੌੜਾ (hathauṛā) Hammer etc.

ਦ (d) has the sound of 'th' in 'the', 'that', 'them' etc. as - ਦੇਸ਼ (des) Country ਦਿਨ (din) Day

ਦਾਨ (dān) Gift etc.

ਧ (dh) has no similar English sound. It should be pronounced like 'd' and 'h' coming all at once e.g.

ਦੁਧ (dudh) Milk

ਕੰਧ (kandh) Wall

ਧਨ (dhan) Money etc.

ਨ (n) sounds like English 'n' in the words 'not', 'narrow', 'nothing', etc. as :-

ਨਦੀ (nadī) River ਪਾਣੀ (pāṇī) Water

ਨਲਕਾ (nalkā) tap etc.

ਪ (p) sounds like English 'p' in paw, pan, pot etc as :-

ਪੱਤਾ (pattā) Leaf ਪੁਲ (pul) Bridge

ਪਸ਼ੂ (pasū) Animal etc.

ਫ (ph) has the mixed sound of 'p' and 'h' uttered all at once, as:-

ਫੁਲ (phul) Flower ਫਿਰ (phir) Again etc.

ਬ (b) sounds like 'b' in ball, box, boon etc. as -

ਬਕਰੀ (bakrī) Goat.

ਬੋਲ (bōl) Speak ਬੈਠ (baiṭh) Sit etc.

ਭ (bh) has the mixed sound of 'b' and 'h' uttered all at once, as :-

ਭਰ (bhar) Fill ਭੀੜ (bhīṛ) Crowd

ਭੈਣ (bhaiṇ) Sister, etc.

ਮ (m) sounds like 'm' in 'may', 'me', 'mean', etc. as :-

ਮਨ (man) Mind ਮਾਲਾ (mālā) Garland

ਮੰਦਰ (mandar) Temple, etc.

ਯ (y) is pronounced like i - a (ਇ-ਅ) uttered all at once, as :-

ਯਸ਼ (yash) Fame, ਵਯੰਜਨ (Vyañjan) Consonant.

ਰ (r) has the sound of English 'r' in 'raw', 'rat', 'rain', etc. as :-

ਰਾਤ (rāt) Night, ਰਾਜਾ (rājā) King

ਰੇਲ (rēl) Train, etc.

ਲ (l) sounds like English 'l' as in 'lot', 'long', 'look' etc. as :-

ਲਿਖ (likh) Write, ਲੀਕ (lik) Line

ਲਤ (lat) Leg, etc.

ਵ (v, w) has the sound intermediate between English 'v and w' but more like v. This letter is

th-refore chosen as the Roman equivalent, as :-

ਵੇਖ (vēkh) Look. ਵੈਰ (vair) Enmity

ਵਕੀਲ (vakīl) Pleader etc.

ਸ (s) has the sound of hissing 's' in Enlish 'saw' 'song', 'sun' etc. e g.

ਸੋਨਾ (sōnā) Gold ਸੁਟ (suṭ) Throw

ਨਸ (nas) Nerve, etc.

ਸ਼ (sh) has the sound of 'sh' in English 'shop', 'ship', 'short' etc. as :-

ਸ਼ੇਰ (sher) Lion ਸ਼ਾਮ (shām) Evening

ਸ਼ਕ (shak) Doubt, etc.

ਹ (h) sounds like 'h' in English 'hot', 'hall', 'house' etc. as :-

ਹਾਥੀ (hāthī) Elephant, ਹੁਣ (huṇ) Now

ਹੀਰਾ (hīrā) Diamond, etc.

Conversation

ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ? tērā nāñ kī hai	What's your name ?
ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਹੈ । mèrā nāñ Balwinder hai	My name is Balwinder.
ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ? tārē pitājī dā nāñ kī hai	What's your father's Name.
ਮੇਰੇ ਪਿਤਾਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰਦਾਰ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਹੈ । mērè pitāji dā nāñ sardār Jaspāl Singh hai.	My father's name is Sardar Jaspal Singh.
ਤੂੰ ਕਿਦੇ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈਂ ? tūṅ kidē nāl āyā haiñ	With whom have you come ?
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਿਤ੍ਰ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹਾਂ । maiñ āpnē mitra nāl āyā hāñ	I have come with my friend

ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਕੌਣ ਹੈ ? ēh munḍā kauṇ hai	}	Who is this boy ?
ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਰਮੇਸ਼ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਹੈ । ēh munḍā Ramēs dā chhōṭā bharā hai.	}	This boy is the younger brother of Ramesh.
ਉਥੇ ਕੌਣ ਬੈਠਾ ਹੈ ? uthē kauṅ baiṭhā hai	}	Who is sitting there ?
ਉਥੇ ਸੀਤਾ ਬੈਠੀ ਹੈ uthē Sītā baiṭhī hai	}	Sita is sitting there.
ਰਾਮ ਕਿਥੇ ਗਿਆ ਹੈ ? Rām kithē gayā hai	}	Where has Ram gone ?
ਰਾਮ ਦਿੱਲੀ ਗਿਆ ਹੈ Rām Dillī gayā hai	}	Ram has gone to Delhi.

LESSON 11

Entrance into the Language

[ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼]

ਮੈਂ (maiñ) I — ਅਸੀਂ (asī) We

ਤੂੰ (tūñ) Thou — ਤੁਸੀ (tusī) You

ਉਹ (uh) He — ਉਹ (uh) They

ਇਹ (ih) It this — ਏਹ (ēh) These

ਮੁੰਡਾ (muṇḍā) Boy, son — ਕੁੜੀ (kuṛī) Girl, daughter

ਬਾਲ (bal) Child

ਮੈਂ ਹਾਂ (maiñ hāñ) I am.

ਅਸੀ ਹਾਂ (asī hāñ) We are.

ਤੂੰ ਹੈਂ (tūñ haiñ) Thou art.

ਤੁਸੀ ਹੋ (tusī hō) You are.

ਉਹ ਹੈ (uh hai) He is.

ਉਹ ਹਨ (ōh han) They are.

ਇਹ ਹੈ (ih hai) This is.

ਏਹ ਹਨ (ēh han) These are.

ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (maiñ kardā hāñ) I do.

ਅਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ (asīñ kardē hāñ) We do.

ਤੂੰ ਕਰਦਾ ਹੈਂ (tūñ kardī haiñ) Thou doest

ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ (tusīṅ kardē hō) You do.

ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ (uh kardā hai) He does.

ਉਹ ਕਰਦੇ ਹਨ (ōh kardē han) They do.

ਇਹ	(ih)	This	ਉਹ	(uh)	That
ਏਹ	(ēh)	These	ਓ	(ō)	Those
ਇਥੇ	(ithē)	Here	ਉਥੇ	(uthē)	There
ਜਿਥੇ	(jithē)	Where	ਕਿਥੇ	(kithē)	Where (interrogatory)
ਵਡਾ	(vaḍā)	Big	ਛੋਟਾ	(chhōṭā)	Small
ਨਵਾਂ	(nawāñ)	New	ਪੁਰਾਨਾ	(purāṇā)	Old
ਚੰਗਾ	(changā)	Good	ਭੈੜਾ	(bhaiṛā)	Bad
ਅੰਦਰ	(andar)	In	ਬਾਹਰ	(bāhar)	Out
ਕੀ	(kī)	What	ਕਿ	(ki)	That

ਕੌਣ (kauṇ) Who	ਕੋਈ (kōī) Somebody
ਕਿਉਂ (kiōṅ) Why	ਕਿਉਂਕਿ (kiōñ ki) Because
ਅਗਰ (agar) If	ਮਗਰ (magar) But
ਪਰ (par) But	ਤੇ (tē) And
ਫਿਰ (phiṟ) Again	ਵੀ (vī) Also
ਤਾਂ (tāñ) Then	ਹੀ (hī) Only
ਬਹੁਤਾ (bahutā) More	ਥੋੜਾ (thōṛā) A little
ਇਨਾ (inā) This much	ਉਨਾ (unā) That much
ਜਿਨਾ (jinā) As much	ਕਿਨਾ (kinā) How much
ਹੁਣ (huṇ) Now	ਤਾਂ (tāñ) Then
ਜਦੋਂ (jadōñ) When	ਕਦੋਂ (kadōñ) When (interrogatory)

———

Names of the directions

(ਦਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਂ)

ਪੂਰਬ (pūrab) East

ਪੱਛਮ (pachchham) West

ਉੱਤਰ (uttar) North

ਦੱਖਣ (dakhkhaṇ) South

ਸੱਜਾ (sajjā) Right

ਖੱਬਾ (khabbā) Left

Names of the days

(ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਨਾਂ)

ਸੋਮਵਾਰ (sōmwār) Monday

ਮੰਗਲਵਾਰ (maṅgalwār) Tuesday

ਬੁਧਵਾਰ (budhwār) Wednesday

ਵੀਰਵਾਰ (vīrwār) Thursday

ਸ਼ੁਕ੍ਰਵਾਰ (shukrawār) Friday

ਸਨਿਚਰਵਾਰ (sanicharwār) Saturday

ਐਤਵਾਰ (aitwār) Sunday

Read & write :—

ਨਵਾਂ ਕਪੜਾ (navāñ kapṛā) New cloth

ਪੁਰਾਣਾ ਡੱਬਾ (purāṇā ḍabbā) Old box.

ਵਡਾ ਮੁੰਡਾ (vaḍā muṅḍā) Grown-up boy.

ਕੱਚਾ ਸੇਬ (kachchā sēb) Green apple.

ਪੱਕਾ ਅੰਬ (pakkā aṁb) Ripe mango.

ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ
tūñ kithē jā rihā haiñ } Where are you going ?

ਮੈਂ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ
maiñ ghar jā rihā hāñ } I am going home.

ਉਹ ਕਦੋਂ ਆਏਗਾ
ōh kadōṅ āēgā } When will he come ?

ਉਹ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਆਏਗਾ
ōh sōmvār nū āēgā } He will come on Monday.

LESSON 12

Number - ਗਿਣਤੀ (giṇtī)

1	2	3	4	5	6	7	8	9
੧	੨	੩	੪	੫	੬	੭	੮	੯
ਇੱਕ	ਦੋ	ਤਿੱਨ	ਚਾਰ	ਪੰਜ	ਛੇ	ਸੱਤ	ਅੱਠ	ਨੌਂ
10	11	12	13	14	15	16	17	18
੧੦	੧੧	੧੨	੧੩	੧੪	੧੫	੧੬	੧੭	੧੮
ਦੱਸ	ਗਿਆਰਾਂ	ਬਾਰਾਂ	ਤੇਰਾਂ	ਚੌਦਾਂ	ਪੰਦਰਾਂ	ਸੋਲਾਂ	ਸਤਾਰਾਂ	ਅਠਾਰਾਂ
19	20	21	22	23	24	25	26	27
੧੯	੨੦	੨੧	੨੨	੨੩	੨੪	੨੫	੨੬	੨੭
ਉਨੀਂ	ਵੀਹ	ਇੱਕੀ	ਬਾਈ	ਤੇਈ	ਚੌਵੀ	ਪੱਚੀ	ਛੱਬੀ	ਸਤਾਈ

28	29	30	31	32	33	34	35	36
੨੮	੨੯	੩੦	੩੧	੩੨	੩੩	੩੪	੩੫	੩੬
ਅਠਾਈ	ਉਨੱਤੀ	ਤੀਹ	ਇਕੱਤੀ	ਬਤੀ	ਤੇਂਤੀ	ਚੌਂਤੀ	ਪੈਂਤੀ	ਛੱਤੀ

37	38	39	40	41	42	43
੩੭	੩੮	੩੯	੪੦	੪੧	੪੨	੪੩
ਸੈਂਤੀ	ਅਠੱਤੀ	ਉਨਤਾਲੀ	ਚਾਲੀ	ਇਕਤਾਲੀ	ਬਿਤਾਲੀ	ਤਿਰਤਾਲੀ

44	45	46	47	48	49	50
੪੪	੪੫	੪੬	੪੭	੪੮	੪੯	੫੦
ਚੁਤਾਲੀ	ਪੰਜਤਾਲੀ	ਛਿਤਾਲੀ	ਸੰਤਾਲ਼ੀ	ਅਠਤਾਲੀ	ਉਨਵੰਜਾ	ਪੰਜਾਹ

51	52	53	54	55	56	57
੫੧	੫੨	੫੩	੫੪	੫੫	੫੬	੫੭
ਇਕਵੰਜਾ	ਬਵੰਜਾ	ਤਿਰਵੰਜਾ	ਚੁਰੰਜਾ	ਪਚਵੰਜਾ	ਛਿਵੰਜਾ	ਸਤਵੰਜਾ

58	59	60	61	62	63	64
੫੮	੫੯	੬੦	੬੧	੬੨	੬੩	੬੪
ਅਠਵੰਜਾ	ਉਨੱਠ	ਸੱਠ	ਇਕਾੱਠ	ਬਾੱਠ	ਤਿਰੇਠ	ਚੌਂਠ

65	66	67	68	69	70	71
੬੫	੬੬	੬੭	੬੮	੬੯	੭੦	੭੧
ਪੈਂਠ	ਛਿਆਠ	ਸਤਾਂਠ	ਅਠਾਠ	ਉਨੱਤਰ	ਸੱਤਰ	ਇਕੱਤਰ
72	73	74	75	76	77	78
੭੨	੭੩	੭੪	੭੫	੭੬	੭੭	੭੮
ਬਹੱਤਰ	ਤਿਹੱਤਰ	ਚੁਹੱਤਰ	ਪਚੱਤਰ	ਛਿਹੱਤਰ	ਸਤੱਤਰ	ਅਠੱਤਰ
79	80	81	82	83	84	85
੭੯	੮੦	੮੧	੮੨	੮੩	੮੪	੮੫
ਉਨਾਸੀ	ਅੱਸੀ	ਇਕਾਸੀ	ਬਿਆਸੀ	ਤਿਰਾਸੀ	ਚੁਰਾਸੀ	ਪਚਾਸੀ
86	87	88	89	90	91	92
੮੬	੮੭	੮੮	੮੯	੯੦	੯੧	੯੨
ਛਿਆਸ਼ੀ	ਸਤਾਸੀ	ਅਠਾਸੀ	ਉਨਾਨਵੇ	ਨੱਵੇ	ਇਕਾਨੱਵੇ	ਬਾਨਵੇ
93	94	95	96	97	98	99
੯੩	੯੪	੯੫	੯੬	੯੭	੯੮	੯੯
ਤਿਰਾਨਵੇ	ਚੁਰਾਨਵੇ	ਪਚਾਨਵੇ	ਛਿਆਨਵੇ	ਸਤਾਨਵੇ	ਅਠਾਨਵੇ	ਨੜਿਨਵੇ

100	1000	100000
੧੦੦	੧੦੦੦	੧੦੦੦੦੦
ਸੌ	ਹਜਾਰ	ਲੱਖ

ORDINALS

ਪਹਿਲਾ (pahilā) First — ਦੂਜਾ (dūjā) Second

ਤੀਜਾ (tījā) Third — ਚੌਥਾ (chauthā) Fourth

ਪੰਜਵਾਂ (paṇjwāñ) Fifth — ਛੇਵਾਂ (chhēṇwāñ) Sixth

ਸਤਵਾਂ (satwāñ) Seventh — ਅਠਵਾਂ (aṭhwāñ) Eighth

ਨੌਵਾਂ (nauvāñ) Ninth — ਦਸਵਾਂ (daswāñ) Tenth

To make the ordinal numbers 'ਵਾਂ' should be added to the remaining cardinals ; as :—

ਗਯਾਰਵਾਂ (gyārwāñ) Eleventh

ਸੋਲਵਾਂ (solwāṅ) Sixteenth

ਸੌਵਾਂ (sawvāñ) Hundredth, etc.

Practise :—

ਇਕ ਆਦਮੀ (ik ādmī) One man.

ਪਹਲਾ ਆਦਮੀ (pahlā ādmī) The first man.

ਦੋ ਰੁਪਏ (dō rupaē) Two rupees.

ਚਾਰ ਫਲ (chār phal) Four fruits.

ਚੌਥਾ ਫਲ (chauthā phal) The Fourth fruit.

ਪੰਜ ਕਿਤਾਬਾਂ (pañj kitābāñ) Five books

ਪੰਜਵੀਂ ਕਿਤਾਬ (pañjwīñ kitāb) The fifth book.

ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਦੇ mainūñ ik kitāb dē	Give me a book.
ਰੀਟਾ ਲਈ ਦੋ ਅੰਬ ਤੇ ਦੋ ਕੇਲੇ ਦੇ rīṭā laī dō aṁb tē dō kēlē dē	Give two mangoes and two plantains for Rita.
ਇਸ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਮੁੰਡੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ is pāṭhsālā vich pañj sau muṇḍe paṛdē han	Five hundred boys read in this school.
ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਚੌਥਾ ਮੁੰਡਾ pahlā tē chauthā muṇḍā	The first and the fourth boys.
ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਦੂਜੀ ਕੁੜੀ pahlē darjē dī dūjī kuṛī	The second girl of the first class.

LESSON 13

Noun, Adjective & Pronoun

(ਨਾਂਵ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਤੇ ਪੜਨਾਂਵ)

Noun (ਨਾਂਵ)

There are five kinds of nouns (ਨਾਂਵ nāñv) in Punjabi, as :—

(a) Proper Noun (ਖਾਸ ਨਾਂਵ) is the name of a particular person, place or thing ; e. g. ਕਲਕੱਤਾ, ਦਿੱਲੀ, ਰਾਮ, ਸੀਤਾ etc.

(b) Common Noun (ਆਮ ਯਾ ਜਤਿਵਾਚਕ ਨਾਂਵ) is the name shared in Common by every thing of the same class or kind ; e. g. ਕੁੜੀ, ਕਿਤਾਬ, ਕਲਮ, ਪੇੜ, ਫਲ, ਬਿੱਠੀ etc.

(c) Collective Noun (ਇਕੱਠਵਾਚਕ ਨਾਂਵ) is the name given to a number of persons, animals or

things regarded as a whole ; e. g. ਸੈਨਾ, ਭੀੜ, etc.

(d) Material Noun ਦ੍ਰਵਵਾਚਕ ਨਾਂਵ shows what a thing is made of ; e. g. ਪਾਣੀ, ਲੋਹਾ, ਸੋਨਾ, ਚੀਨੀ etc.

(e) Abstract Noun ਭਾਵਵਾਚਕ ਨਾਂਵ is the name of quality, state or action ; e. g. ਸੁੰਦਰਤਾ, ਬਚਪਨ, ਲਿਖਤ, ਖੇਲ etc.

Abstract Nouns are formed by three different ways , as :—

(1) From nouns :—

ਬੱਚਾ + ਪਨ = ਬੱਚਪਨ Childhood

(2) From adjectives :—

ਸੁੰਦਰ + ਤਾ = ਸੁੰਦਰਤਾ Beauty

(3) From verbs :—

ਲਿਖ + ਤ = ਲਿਖਤ Writing

Adjective — ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ (visēsaṇ)

There are six kinds of adjectives in Punjabi :—

(1) Adjective of quality ਗੁਣਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(2) Adjective of number ਸੰਖਯਾਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(3) Adjective of quantity ਪਰਿਮਾਣਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(4) Demonstrative Adjective ਸੰਕੇਤਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(5) Interrogative Adjective ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(6) Proper Adjective ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

(1) Adjective of Quality ਗੁਣ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ

means an adjective which qualifies a thing or a person as :—

ਲਾਲ ਫੁਲ (lāl phul) Red flower.

ਸੁੰਦਰ ਘਰ (sundar ghar) Beautiful house.

ਮਿਠਾ ਫਲ (miṭhā phal) Sweet fruit.

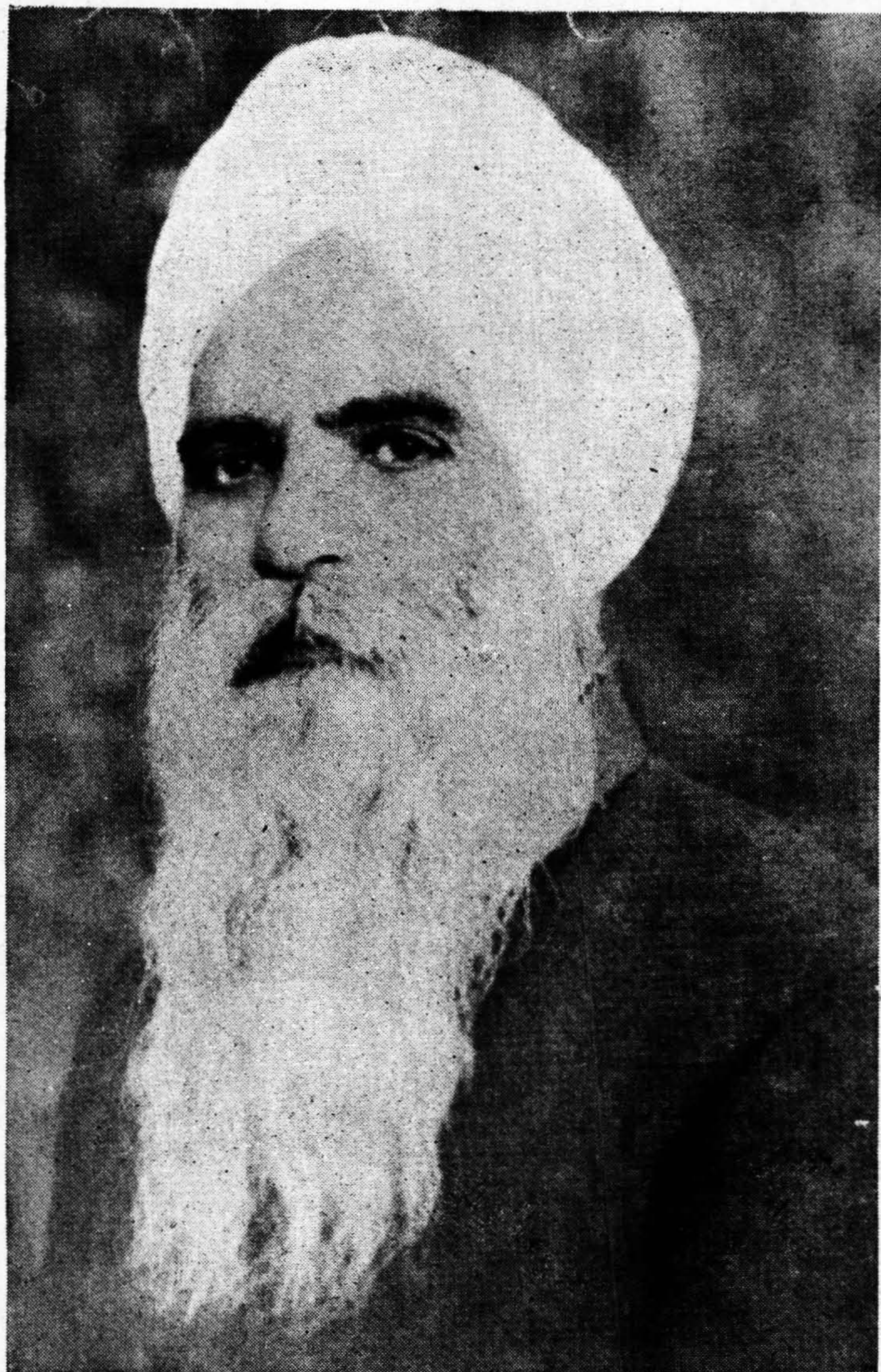
(2) Adjective of number (ਸੰਅਯਾਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) an adjective which denotes the number of a person or a thing etc. ; as :—

ਤੀਜਾ ਕਮਰਾ (tīja kamrā) The third room.

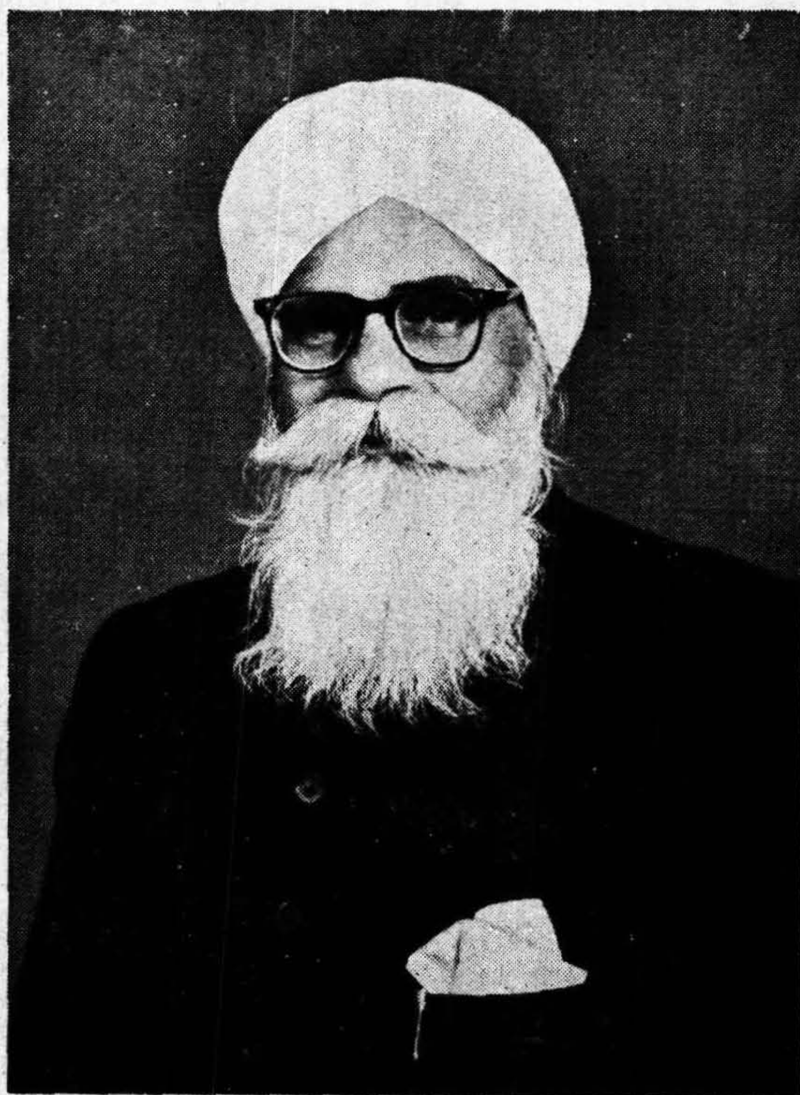
ਦੋ ਆਦਮੀ (dō ādmī) Two men.

ਚਾਰ ਘੋੜੇ (chār ghōṛē) Four horses.

(3) Adjective of Quantity ਪਰਿਮਾਣ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ means an adjective which refers to some quan-

DR. BHAI VIR SINGH, D. Litt.
The Great Punjabi Writer

S. GURBAKSH SINGH
Editor : Preet Lari

tity or measure of something ; as :—

ਦੋ ਸੇਰ ਚੀਨੀ (dō sēr chīnī) Two seers of sugar.

ਥੋੜਾ ਪਾਣੀ (thōṛā pāṇī) A little water.

ਚਾਰ ਗਜ ਕਪੜਾ (chār gaj kapṛā) Four yards of Cloth.

(4) Demonstrative Adjective ਸੰਕੇਤਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ means an adjective which refers to some particular person or thing etc. as :—

ਇਹ ਆਦਮੀ (ēh ādmī) This man.

ਉਂਜਦਾ ਮੁੰਡਾ (unjdā munḍā) A boy like that.

(5) Interrogative Adjective ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਾਚਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ refers to questions about some particular person or thing etc. as :—

ਕਿਹੜਾ ਆਦਮੀ ਆਇਆ ਸੀ ?
kēhṛā ādmī āyā sī } Who came ?

ਕੀ ਗਲ ਹੈ ?
kī gal hai } What is the matter ?

(6) Proper Adjective ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ means some speciality of a person, thing or country, etc. as :-

ਬੰਗਾਲੀ ਖਾਣਾ (bangālī khānā) Bengalee diet.

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਟੋਪੀ (hindustānī ṭōpī) A cap used in Hindustan.

Comparison of Adjectives

There are three degrees of comparison :—

(i) Positive, (ii) Comparative, (iii) Superlative.

(i) Positive :—

ਏਹ ਫੁਲ ਸੁੰਦਰ ਹੈ
ēh phul sundar hai } This Flower is beautiful.

(ii) Comparative :—

ਏਹ ਫੁਲ ਉਸ ਫੁਲ ਨਾਲੋਂ ਸੁੰਦਰ ਹੈ
ēh phul us phul nālōṅ sundar hai } This flower is more beautiful than that flower

(iii) Superlative :—

ਏਹ ਫੁਲ ਸਬਤੋਂ ਸੁੰਦਰ ਹੈ
ēh phul sabtōṅ suṅdar hai } This flower is the most beautiful of all.

Pronouns (ਪੜਨਾਂਵ)

A pronoun is a word used in place of a noun. Its number and gender are formed according to the noun it sits for.

Pronouns are divided into six classes :—

(1) Personal ਪੁਰਸ਼ਵਾਚਕ, (2) Relative ਸੰਬੰਧ ਵਾਚਕ (2) Reflexive ਸ੍ਵਯਮਵਾਚਕ, (4) Demonstrative ਸੰਕੇਤਵਾਚਕ, (5) Interrogativa ,ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਾਚਕ, (6) Definite and Indefinite ਨਿਸ਼ਚਯ ਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਯ ਵਾਚਕ

(1) Personal pronoun ਪੁਰਸ਼ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ is used in all persons, genders and numbers ; as : –

First Person—

ਮੈਂ (maiñ) I   ਅਸੀਂ (ami) We

Second person—

ਤੂੰ (tūñ) Thou   ਤੁਸੀਂ (tusiñ) You

Third person—

ਉਹ (uh) He   ਓਹ (ẽh) They

Examples :—

ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ maiñ kaṅm kardā hāñ	I work.
ਤੁਸੀ ਇਥੇ ਬੈਠੋ tusī ithē baiṭhō	(You) please sit here.
ਉਹ ਗਾਣਾ ਗਾਂਦਾ ਹੈ ōh gāṇā gāndā hai	He sings a song.

(2) Relative pronoun, ਸੰਬੰਧ ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ

ਜੋ, ਸੋ

ਜੋ ਆਏਗਾ, ਸੋ ਖਾਂਏਗਾਂ jō āyēgā, sō khāyēgā	He, who will come, will eat.
ਜੋ ਕਲਮ ਲਾਂਲ ਹੈ ਸੋ ਮੇਰੀ ਹੈ jō kalam lāl hai, sō mērī hai	The pen, which is red, is mine.

(3) Reflexive Pronoun ਸ੍ਵੈਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ ਆਪ is used in all the three persons ; as :—

ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਆ ਜਾਵਾਂਗਾ maiṅ āp hī ā jāvāṅgā	I shall come myself.
ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਆਪ ਹੀ ਖਾ ਲਵੀਂ tūñ rōṭī āp hī khā lavīñ	(You) eat the bread yourself.
ਓਹ ਆਪ ਹੀ ਆਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ōh āp hī āṇā chāhundā sī	He wanted to come himself.

(4) Demonstrative pronoun, ਸੰਕੇਤਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ demonstrates some particular thing, near or far ; such as :—

ਇਹ	(ih)	this	ਏਹ	(ēh)	these
ਉਹ	(uh)	that	ਓਹ	(ōh)	those

ਇਹ ਫੁਲ ਗੁਲਾਬ ਦਾ ਹੈ ih phul gulāb dā hai	This flower is a rose.
ਉਹ ਰਾਮ ਦਾ ਘਰ ਹੈ uh Ram dā ghar hai	That is Ram's house.

(5) Interrogative pronoun ਪ੍ਰਸ਼ਨਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ :

ਕੌਣ ਹੈ
kaun hai } Who is there ?

ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ?
tuñ kithē jā rīhā haiñ } Where are you going ?

(6) Definite and Indefinite pronouns ਨਿਸ਼ਚਯ ਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਯ ਵਾਚਕ ਪੜਨਾਂਵ

ਇਹ and ਓਹ are used as Definite Pronouns and ਕੋਇ, ਕੁਛ are used as Indefinite pronouns.

Exercise

1. How many kinds of Pronouns are there in Punjabi ? Cite two examples at least of each kind.
2. Pick up the pronouns from the following sentences and say what kinds of pronouns they are,

ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ ? ਮੈਂ ਕਲ ਤੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ ਸਾਂ ।- ਕੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹੈ ? ਤੂੰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਂ । ਕੀ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇਂਗਾ ।

VERB

LESSON 14

VERB—ਕ੍ਰਿਆ (kriā)

A verb is a word which tells us something ; as :—
ਖਾਵਾਂਗਾ, ਬੈਠੇਗਾ, ਜਾਂਦਾ ਹੈ ; etc.

In punjabi verbs are formed according to the number, gender and person of the nominative. As for example :—

ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (maiñ kardā hāñ) I do (mas.)

ਮੈਂ ਕਰਦੀ ਹਾਂ (maiṅ kardī hāñ) I do (fem.)

ਰਾਮ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ (Rām paṛhdā hai) Ram reads.

ਸੀਤਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ (Sītā paṛhdī hai) Sita reads.

Verbs are generally of two kinds ;—

Transitive and (ii) Intransitive.

(i) A transitive verb denotes an action, the effect of which passes on to an object ; as :—

ਉਹ ਫਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ (uh phal khādā hai) He eats fruit

Here ਖਾਂਦਾ ਹੈ is a transitive verb, because it requires the object ਫਲ to complete its sense.

(ii) An intransitive verb has no object, it completes the sense itself ; as :—

ਉਹ ਦੌੜਦਾ ਹੈ (uh daurdā hai) He runs.

ਉਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (uh jāndī hai) She goes.

The verb in Punjabi has four chief parts :—

(a) the infinitive, (b) the root, (c) the present (imperfect) Participle and (d) the Past (perfect) participle,

(a) The infinitive is the original form of the verb always ending in 'ਨਾ' ; as :—

ਕਰਨਾ (to do), ਜਾਣਾ (to go). ਲਿਖਨਾ (to write), ਪੜ੍ਹਨਾ (to read) ; etc.

(b) The root is obtained by cutting off the 'ਨਾ' or 'ਣਾ' from the infinitive ; as— ਕਰ, ਜਾ, ਲਿਖ, ਪੜ੍ਹ ; etc.

(c) The present or the imperfect participle is formed by adding 'ਦਾ' to the root ; as :—

ਕਰਦਾ, ਜਾਂਦਾ, ਲਿਖਦਾ, ਪੜ੍ਹਦਾ ; etc :—

(d) The past or the perfect Participle is formed by adding 'ਇਆ' to the root ; as :—

ਆਇਆ, ਲਿਖਿਆ ; etc.

Some past Participles are formed irregularly ; as :—

ਕਰਨਾ—ਕਰੀ (done). ਜਾਣਾ—ਗਿਆ (gone)

etc. Sometimes ਹੋਇਆ is added to the participle without any change in meaning ; as :—

ਲਿਖਦਾ or ਲਿਖਦਾ ਹੋਇਆ (writing).

ਜਾਂਦਾ or ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ (going) ; etc.

A list of some transitive and intransitive verbs is given below :—

Intransitive Verbs :

ਆਉਨਾ - to come	ਉਠਣਾ — to rise
ਕੁਦਣਾ — to jump	ਗਿਰਨਾ — to fall
ਚੜ੍ਹਨਾ _ to climb	ਚਲਣਾ - to move
ਜਾਣਾ — to go	ਡਰਨਾ - to fear
ਤੈਰਨਾ - to swim	ਦੌੜ੍ਹਨਾ - to run
ਨਚਣਾ - to dance	ਜੀਉਣਾ — to live
ਮਰਨਾ — to die	ਰੋਨਾ — to cry
ਰੁਕਣਾ - to stay	ਲਗਣਾ - to stick
ਸੌਣਾ - to sleep	ਹੱਸਣਾ — to laugh
ਹੋਨਾ - to be	

Transitive Verbs :

ਕਰਨਾ — to do	ਕਹਿਣਾ - to tell
ਕੱਟਣਾ — to cut	ਖਰੀਦਣਾ- to buy
ਖਾਣਾ — to eat	ਵੇਖਣਾ - to see
ਦੇਨਾ - to give	ਧੋਨਾ - to wash
ਪੜ੍ਹਨਾ - to read	ਪੀਣਾ - to drink

ਪੁਛਣਾ - to ask ਵੇਖਣਾ - to sell

ਰਖਣਾ - to keep ਲਿਖਣਾ - to write

ਲਦਣਾ - to load ਲੈਣਾ — to take

ਸੀਣਾ — to sew ਸੁਣਨਾ — to hear

ਨਾਪਣਾ - to measure

Verbs are divided into two other groups ; Complete and Incomplete verbs.

Complete verbs denote a complete sense of something done ; as :— ਕਰਦਾ ਹੈ (does)

ਆਇਆ (came), ਗਿਆ (went) etc.

Incomplete verbs denote an incomplete sense of something done ; as :—

ਸੁਣਕੇ (hearing), ਆਕੇ (coming), ਜਾਕੇ (going) etc.

——

Exercise

1. What are the differences between transitive and intransitive verbs ? Cite two examples.
2. What is an incomplete verb ? Cite two examples.
3. Pick up the intransitive and transitive verbs from the following words and make sentences with them. Also make their Present and Past Participle forms :—

ਗਿਰਨਾ, ਬੋਲਣਾ, ਹਸਣਾ, ਵੇਖਣਾ, ਲੇਟਣਾ, ਹੋਣਾ, ਜਾਗਣਾ, ਸੋਣਾ, ਮਰਨਾ, ਜਾਣਾ, ਖਾਣਾ, ਕਟਣਾ ।

LESSON 15

Gender - ਲਿੰਗ (liṅg)

Gender (ਲਿੰਗ) is the distinction of sex. There are only two genders in Punjabi : ਪੁਲਿੰਗ Masculine and ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਿੰਗ Feminine.

Names of males are always masculine ; as :—
ਰਾਜਾ (rājā) King, ਲੜਕਾ (laṛkā) Boy, ਘੋੜਾ (ghoṛā) Horse, etc.

Names of females are always feminine ; as—
ਰਾਣੀ (rāṇī) Queen, ਲੜਕੀ (laṛkī) Girl, ਘੋੜੀ (ghorī) Mare, etc.

But the most noticeable peculiarity of Punjabi language is that there is no neuter gender in it.

All nouns whether animate or inanimate are either in the masculine or in the feminine gender and there are no hard and fast rules to know the gender of inanimate objects and abstract nouns. So it is a difficult task to differentiate the actual gender of the inanimate objects.

But it is not difficult to ascertain the gender of animate objects ; as :—

Masc.	Fem.
ਰਾਜਾ (rājā) king	ਰਾਣੀ (rāṇi) queen

ਘੋੜਾ (ghōṛā) horse	ਘੋੜੀ (ghōṛī) mare
ਕੁੱਤਾ (kuttā) dog	ਕੁੱਤੀ (kuttī) bitch
ਬੈਲ (bail) bull	ਗਾਂ (gāñ) cow
ਦੇਵ (dev) god	ਦੇਵੀ (devi) goddess
ਦਾਸ (dās) male servant	ਦਾਸੀ (dāsi) maid servant
ਪੁਤ੍ਰ (putra) son	ਧੀ (thi) daughter
ਲੁਹਾਰ (luhār) blacksmith	ਲੁਹਾਰਨ (luhāran) wife of a blacksmith
ਧੋਬੀ (dhobī) washerman	ਧੋਬਨ (dhoban) washerwoman
ਮਾਲੀ (mālī) gardener	ਮਾਲਣ (mālaṇ) female gardener
ਸ਼ੇਰ (shēr) lion	ਸ਼ੇਰਨ (shēran) lioness
ਪਿਤਾ (pitā) father	ਮਾਂ (māñ) mother
ਭਰਾ (bharā) brother	ਭੈਣ (bhaiṇ) sister
ਮੁੰਡਾ (muṇḍa) boy, son	ਕੁੜੀ (kuri) girl, daughter
ਚਾਚਾ (chāchā) uncle	ਚਾਚੀ (chāchī) aunt
ਤਾਇਆ (tāiyā) great uncle	ਤਾਈ (tāi) great aunt

ਮਾਮਾ (maternal uncle) ਮਾਮੀ (maternal aunt)

The genders of some inanimate objects are given below :-

MASCULINE WORDS

(a) Names of places :-

ਬੰਗਾਲ, ਪੰਜਾਬ, ਨੇਪਾਲ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ etc.

(b) Names of mountains & hills :-

ਹਿਮਾਲੀਆ, ਵਿੰਧਯਾਚਲ, ਚੰਦਰਨਾਥ etc.

(c) Names of planets :-

ਸੂਰਜ, ਚੰਦ, ਮੰਗਲ, ਬੁਧ, ਰਾਹੂ, ਕੇਤੂ etc.

Exception—ਧਰਤੀ (fem.)

(d) Names of oceans ;-

ਅਰਬ ਸਾਗਰ, ਕਾਲਾ ਸਾਗਰ, ਹਿੰਦ ਮਹਾਂਸਾਗਰ etc.

(e) Names of divisions of time :-

ਸਾਲ, ਮਹੀਨਾ, ਦਿਨ, ਘੰਟਾ, ਮਿੰਟ, ਸੈਕੰਡ etc.

Exceptions—ਰਾਤ, ਸਵੇਰ, ਦੁਪਹਿਰ, ਸ਼ਾਮ etc.

(f) Names of months :—

ਵੈਸਾਖ, ਜੇਠ, ਸਾਵਣ etc.

(g) Names of metals :—

ਸੋਨਾ, ਤਾਂਬਾ, ਲੋਹਾ, ਸ਼ੀਸ਼ਾ, ਟੀਨ etc.

Exceptions— ਚਾਂਦੀ, ਧਾਤੂ (fem.)

(h) Names of jewels :—

ਹੀਰਾ, ਮੋਤੀ, ਨੀਲਮ etc.

Exceptions— ਮਣੀ (fem.)

(i) Names of trees :—

ਪਿਪਲ, ਅੰਬ, ਨਿਮ etc.

Exceptions— ਇਮਲੀ, ਬੇਰੀ (fem.)

(j) Names of cereals :—

ਚੌਲ, ਕਣਕ, ਬਾਜਰਾ, ਛੋਲੇ, ਮਟਰ, ਤਿਲ, ਜੌਂ etc.

Exceptions— ਸਰਸੋਂ, ਮੂੰਗੀ etc. (fem.)

(k) Names of liquids :—

ਪਾਣੀ, ਦੁਧ, ਦਹੀ, ਤੇਲ, ਘਿਓ, ਸ਼ਰਬਤ etc.

Exceptions— ਸਿਆਹੀ etc. (fem.)

(l) Other Masculine words :—

ਕਪੜਾ, ਕਮਰਾ, ਪੈਸਾ, ਗੰਨਾ, ਲੜਕਪਨ, ਬਚਪਨ, ਗੁਲਾਬ, ਜੁਲਾਬ, ਹਿਸਾਬ ਗੀਤ ਬਦਨ ਕੌਲ ਸ਼ਾਸਨ ਗੌਰਵ ਜੀ etc.

FEMININE WORDS

(a) Names of Languages :—

ਬੰਗਾਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਮਰਾਠੀ etc.

(b) Names of rivers :—

ਗੰਗਾ ਜਮੁਨਾ ਗੋਦਾਵਰੀ etc.

Exceptions— ਸੋਨ ਸਿੰਧ (mas.)

(c) Names of lunar days :—

ਦੂਜ ਮਸਿੱਆ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ etc.

(d) Names of stars :—

ਭਗਣੀ ਸ਼ਤਭਿਸ਼ਾ etc.

(e) Names of spices :—

ਦਾਲਚੀਨੀ ਲਾਚੀ ਲੌਂਗ ਸੁਪਾਰੀ ਸੌਂਫ ਹਲਦੀ ਮਿਰਚ etc.

Exceptions— ਅਦਰਕ ਜੀਰਾ etc. (mas)

(f) **Names of food-stuffs :—**

ਦਾਲ ਰੋਟੀ ਖਿਚੜੀ ਖੀਰ etc.

(g) **Names of carriers & carriages :—**

ਕਾਰ ਰੇਲ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ ਬੱਸ ਲਾਰੀ ਬੇੜੀ ਟੈਕਸੀ etc.

Exceptions— ਟਰੱਕ ਜਹਾਜ ਸਟੀਮਰ ਰਿਕਸਾ etc. (mas)

(h) Other Feminine words :—

ਸ਼ਰਾਬ, ਕਿਤਾਬ, ਮਾਲਾ, ਸੈਨਾ, ਦਯਾ, ਸ਼ੋਭਾ, ਚਾਲ, ਰੋਟੀ ਨਦੀ, ਚਿੱਠੀ, ਟੋਪੀ ਰਾਤ, ਮੁਸੀਬਤ, ਮੁਹੱਬਤ ਬਰਤ, ਛੱਤ, ਜ਼ਰੂਰਤ, ਸੁਰਤ ਲੇਖਣੀ, ਭਲਾਈ, ਬੁਰਾਈ, ਸਫਾਈ, ਸਿਲਾਈ, ਸੁੰਦਰਤਾ, ਲਾਸ਼, ਤਲਾਸ਼, ਮਾਲਿਸ਼, ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਮਿਠਾਸ, ਬਕਵਾਸ, etc.

EXERCISE

1. Change the genders of :—

   ਮੁੰਡਾ, ਮਾਂ, ਰਾਜਾ, ਧੋਬੀ, ਪੁਤ੍ਰ, ਭਰਾ, ਲੁਹਾਰ ।

2. Find out the genders of :—

   ਅੱਖ, ਨਕ, ਕਮਰਾ, ਅਫਵਾਹ, ਤਕਲੀਫ, ਮੌਤ, ਰਾਤ, ਦਿਨ, ਰਸੀਦ, ਆਦਤ, ਕੀਮਤ, ਸ਼ਰਾਬ, ਜੁਲਾਬ ।

3. Correct the following :—

ਚੰਗਾ ਕੁੜੀ, ਛੋਟਿਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਸੱਚੀ ਆਦਮੀ, ਮਿੱਠੀ ਫਲ, ਨੀਲਾ ਗਾਂ ।

LESSON—16

Number ਵਚਨ (vachan)

There are two numbers in Punjabi :-Singular (ਇਕਵਚਨ) and plural (ਬਹੁਵਚਨ). Nouns change their forms according to numbers and genders.

The plurals of singular words are given below :-

Singular	Plural
ਗੱਲ (word)	ਗੱਲਾਂ
ਅੱਖ (eye)	ਅਖਾਂ
ਚੀਜ਼ (thing)	ਚੀਜ਼ਾਂ
ਰਾਤ (night)	ਰਾਤਾਂ
ਗਾ (cow)	ਗਾਵਾਂ

Singular	Plural
ਜੜ੍ਹ (root)	ਜੜ੍ਹਾਂ
ਭਣ (sister)	ਭੈਣਾ
ਨਦੀ (river)	ਨਦੀਆ
ਕੁੜੀ (girl)	ਕੁੜੀਆ
ਮਾਂ (mother)	ਮਾਵਾਂ
ਚਿੜੀ (bird)	ਚਿੜੀਆਂ
ਮੰਜੀ (cot)	ਮੰਜੀਆਂ
ਫਲ (fruit)	ਫਲ
ਹਾਥੀ (elephant)	ਹਾਥੀ
ਮੁੰਡਾ (boy)	ਮੁੰਡੇ
ਘੋੜਾ (horse)	ਘੜੇ
ਕਪੜਾ (cloth)	ਕਪੜੇ
ਰਾਜਾ (king)	ਰਾਜੇ
ਕਮਰਾ (room)	ਕਮਰੇ
ਪੈਸਾ (money)	ਪੈਸੇ

Singular		Plural
ਚਾਚਾ	(uncle)	ਚਾਚੇ
ਚਾਚੀ	(aunt)	ਚਾਚੀਆਂ
ਰਾਣੀ	(queen)	ਰਾਣੀਆਂ
ਭਾਲੂ	(bear)	ਭਾਲੂ
ਝੀਲ	(lake)	ਝੀਲਾਂ

Examples :—

ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ik muṇḍā jāndā hai	One boy goes.
ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ dō muṇḍē jāndē han	Two boys go.
ਇਕ ਕੁੜੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ik kuṛī ā rahī hai	One girl is coming.
ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ dō kuṛīāñ ā rahīāñ han	Two girls are coming.
ਨਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਗੰਗਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ nadīāñ vichōñ gangā sabhtōñ pavitar hai.	Ganges is the most sacred river of all.
ਮੈਂ ਕਲ ਤੈਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗਾ maiñ kal tainūñ milāngā	I will meet you to-morrow.

Exercise

1. Write the plurals of :—

   ਮੁੰਡਾ; ਕਿਤਾਬ, ਘਰ, ਰਾਤ, ਘੋੜਾ. ਮਾਲਾ. ਨਦੀ ਚੀਜ ਭਾਲੂ

2. Translate into Punjabi :—

   Good boys, bad girls, dirty clothes, blue water big rivers, little fish, three sisters.

LESSON—17

INDECLINABLES

The words which remain always unchangeable are called ਅਵਯ (indeclinables), as :—

ਅਜ (to-day) ਕਲ (to-morrow) ਇਥੇ (here) ਉਥੇ (there), etc.

Indeclinables are of 4 kinds :—

(i) ਕ੍ਰਿਆਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ (adverb), (ii) ਸੰਬੰਧਸੂਚਕ (preposition, (iii) ਸਮਚੱਯਬੋਧਕ (conjunction)
(iv) ਵਿਸਮਯਬੋਧਕ (interjection)

(1) Adverb (ਕ੍ਰਿਆਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ)

Adverbs are of several kinds. Some of the kinds are explained below :—

(a) Adverb of time (ਕਾਲਵਾਚਕ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) expresses time, as :—

ਹੁਣ (now), ਕਦੋਂ (when), ਤਦੋਂ (then), ਜਦੋਂ (when), ਕਲ (to-morrow), ਰੋਜ (everyday), ਅਜਕਲ (now-a-days), ਅਜਤਕ (yet) etc.

(b) Adverb of place (ਜਗਹਸੂਚਕ ਕ੍ਰਿਆਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) expresses place ; as :—

ਇਥੇ (here), ਜਿਥੇ (there), ਕਿਥੇ (where), ਜਿਥੇ (where) ਥਲੇ (below), ਉਪਰ (up), ਅੰਦਰ (inside), ਬਾਹਰ (outside), ਦੂਰ (far), ਨੇੜੇ (near), ਸਜੇ (on the right) ਖੱਬੇ (on the left) etc.

(c) Adverb of quantity (ਪਰਿਮਾਣਵਾਚਕ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ) expresses quantity as :—

ਥੋੜਾ (scarcely), ਬਹੁਤ (more), ਕੁਝ (some),

ਇਤਨਾ (this much), ਉਤਨਾ (that much) ਕਿਤਨਾ (how much), ਜਿਤਨਾ (as much), ਬਿਲਕੁਲ (quite), etc.

(2) Preposition (ਸੰਬੰਧਸੂਚਕ ਅਵਯ)

A word or a part of speech which expresses the relation between a noun or a pronoun in the objective case and another word. These words correspond to the English prepositions above, be low, outside, inside, towards etc. In English, pre-positions come before the nouns as on the, roof, in the house. But in Punjabi they come after the noun and hence they may be called post positions as ; :—

ਛਤ ਦੇ ਉਪਰ (above the roof), ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ (in the house).

These postpositions are generally preceded by ਦੇ, ਦੀ or ਦਾ and are known as case-terminations or endings, as :—

ਨੂੰ (to), ਵਿਚ (in), ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ (of), as :—

ਮੈਨੂੰ (to me), ਤੁਹਾਨੂੰ (to you), ਘਰ ਵਿਚ (in the house) ਉਸਦੇ ਲਈ (for him) etc.

In possessive case, case-ending ਦਾ is (used) the when noun following is masculine, as :— ਰਾਮ ਦਾ ਘੋੜਾ (Ram's horse). In plural ਦਾ shall be changed into ਦੇ and ਘੋੜਾ into ਘੋੜੇ । For feminine it is changed into ਰਾਮ ਦੇ ਘੋੜੇ as :—ਰਾਮ ਦੀ ਘੋੜੀ (Ram's mare).

The following prepositions are used after 'ਦੇ', as :—

ਅੱਗੇ (before - ਉਸਦੇ ਘਰਦੇ ਅੱਗੇ-Before his house

ਥੱਲੇ (under)—ਉਸਦੇ ਪੈਰਦੇ ਥੱਲੇ—Under his foot.

ਵਿਚ (between)—ਦੋਨੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਨਦੀ ਹੈ—
There is a river between the two cities.

ਨਾਲ (with)—ਮੂਰਖ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸਤੀ ਰਖਣ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ—It is dangerous to make friends with a fool.

The following prepositions are used ; as :—

ਵਲ (towards), ਥਾਂ (in place of), ਵਾਂਗ (like), ਨਾਲੋਂ (than), etc.

But when ਪਾਸੇ follows a numerical adjective like ਦੋਨੋਂ, ਤਿਨੋਂ, ਚਾਰੋਂ etc., it is preceded by ਦੇ and not ਦੀ, as :—

ਕਮਰੇਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ—On the four sides of the room.

ਨਦੀ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਪਾਸੇ—On both sides of the river.

(3) Conjunction (ਸਮੁੱਚਯਬੋਧਕ)

Conjunctions are joining words. They join the words of the same parts of speech.

ਤੇ, ਭੀ, ਕੀ, ਕਿ, ਪਰ, ਫਿਰ ਭੀ, ਜਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ, ਇਸ ਲਈ, ਜੇ, ਨਹੀਂ, ਤਾਂ etc.

Examples :—

ਗੁਰਚਰਨ ਤੇ ਮਨਜੀਤ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ—

Gurcharan and Manjit are going to Delhi.

ਗੁਰਮੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਆਵਾਂਗਾ–
Gurmeet said that he **would not** come near me.

ਤੂੰ ਇਥੇ ਆਏਂਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ–Will you come here or not.

ਜਾਂ ਮੈਂ ਬੰਬਈ ਜਾਵਾਂਗਾ ਜਾਂ ਮਦਰਾਸ–I shall go to either Bombay or Madras.

ਉਥੇ ਨਾ ਆਦਮੀ ਸੀ ਨਾ ਜਾਨਵਰ–Neither man nor beast was there.

ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂਨੂੰ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜਲਦੀ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਗੱਡੀ ਛੁਟ ਨਾ ਜਾਏ–I conveyed them quickly to the station so that the train does not slip away.

ਜੇ ਤੂੰ ਅਜ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਤਾਂ ਕਲ ਆ ਜਾਵੀਂ–
If you cannot come to-day, then come to-morrow.

(4) Interjection (ਵਿਸਮਯਾਦੀਬੋਧਕ)

Interjection expresses a sudden outburst of our feelings They are used for indicating joy,

grief, surprise, anger, praise hatred etc. as as :—

ਆਹ ! ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ—Ah ! he died.

ਛੀ ਛੀ—Pooh.

ਵੇਖੋ—to

ਅਹਾ ! ਅਸੀਂ ਜਿਤ ਗਏ—Hurray ! we have won.

ਆਹ, ਉਹ—o, oh, etc.

Exercise

1. What are indeclinables ? Cite two examples of each kind.

2. Translate into Punjabi :—

He walks (ਚਲਦਾ ਹੈ) very quickly. Come here immediately. Whether man or woman, who ever heard it was very sorry. Either Ram or his brother will come (ਆਏਗਾ) here. Read and you will learn. Oh ! what is apathetic sight it is ! How dreadful is the sight of battle field !

LESSON-18

Case : ਕਾਰਕ (Kārak)

A case is the relation of a noun or pronoun to the verb. There are eight cases in Punjabi, expressed by different post-positions or case-endings. The post-positions mostly correspond to English prepositions, They come after a word and hence their name, The post positions or the case-endings are as given below ;

Name of the case	Form
੧. ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ (Nominative case)	o, ਨੇ
੨. ਕਰਮ ਕਾਰਕ (Objective case)	ਨੂੰ
੩. ਕਰਣ ਕਾਰਕ (Instrumental case)	ਤੋਂ, ੋਂ, ਨਾਲ
੪. ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ (Dative case)	ਵਾਸਤੇ ਦੇ, ਲਈ, ਨੂੰ
੫. ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ (Ablative case)	ਤੋਂ, ਵਿਚੋਂ
੬. ਸੰਬੰਧ ਕਾਰਕ (Possessive case)	ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ, ਰਾ, ਰੇ, ਰੀ, ਨੀਆਂ
੭. ਅਧਿਕਰਣ ਕਾਰਕ (Locative case)	ਵਿਚ, ਉਤੇ, ਉਪਰ,
੮. ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ (Vocative case)	ਹੇ, ਅਰੇ, ਅਜੀ, ਰੀ

1. The Nominative case (ਕਰਤਾ ਕਾਰਕ) signifies the doer of some action ; as :—

ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ—He works.

ਮੁੰਡਾ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ—The boys reads a book.

In these sentences 'ਮੁੰਡਾ' and 'ਉਹ' are nominatives to the verbs ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ and ਕਰਦਾ ਹੈ respectively. These nominatives have no case-endings with them.

The nominative is used without any case-endings in all tenses except Past Indefinite, present Perfect, Past Perfect and Doubtful Past tenses,

The post position ਨੇ is used after the nominatives of Transitive verbs. (Exceptions) : ਬੋਲਣਾ—to speak, ਭੁਲਣਾ—to forget, ਭੌਂਕਣਾ—to bark, ਲਿਆਣਾ—to bring, ਜਨਣਾ—to give birth to ; in the Past Indefinite Tense, (ਅਨਿਸਚਿਤ ਭੂਤ ਕਾਲ), the Present Perfect Tense (ਸਮੀਪੀ ਭੂਤ ਕਾਲ), the Past Perfect Tense (ਪੂਰਣ ਭੂਤ ਕਾਲ) and the Doubtful Past Tense (ਸ਼ਕੀ ਭੂਤ ਕਾਲ).

When ਨੇ is used with the nominative, the verb is to be formed according to the number and gender of the object ; as :—

ਮੋਹਨ ਨੇ ਚਾਵਲ ਖਾਧੇ—Mohan ate rice.

ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜੀ - The boy read the book

ਉਸਨੇ ਕਲਮ ਖਰੀਦੀ ਸੀ—He purchased a pen.

But when the suffixes ਨੇ and ਨੂੰ both are used with the nominative and object respectively, the verb does not follow any of the two ; it will be in the third person, singular number and masculine gender ; as :—

ਮੋਹਨ ਨੇ ਬਿੱਲੀ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ—Mohan beat the cat.

[See lesson No 22 for detailed study]

2. Objective case (ਕਰਮ ਕਾਰਕ) or Accusative case denotes the object of the transitive verb, as :—

ਚਿਠੀ ਲਿਖੋ—Write a letter.

ਉਹ ਅੰਬ ਚੂਪਦਾ ਹੈ—He eats a mango.

Here ਚਿਠੀ and ਅੰਬ are in the objective case governed by the transitive verbs ਲਿਖੋ and ਚੂਪਦਾ ਹੈ respectively.

But the post position or case-ending 'ਨੂੰ' as the sign of the accusative case, is used when the object is definite and when it signifies a person ; as :—

ਉਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਸੁਟ ਦਿਓ—Throw away that book.

ਇਸ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਨਠਾ ਦਿਓ – Drive away this man from here.

ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ—He had called me.

ਨੂੰ is omitted when the verb indicates going or coming to a place, as :—

ਸਭ ਘਰ (ਨੂੰ) ਚਲੇ ਗਏ—All went to their houses.

Some special uses of the second case-ending (ਨੂੰ)

(a) In the sense of feeling or perception :—

ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ?—What has happened to you ?

ਮੇਰੀ ਗਲ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਤਸਲੀ ਨਾ ਹੋਈ—My word did not satisfy him.

(b) In the sense of gain or loss :—

ਪੂਜਾ ਸਮੇਂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਘੜੀ ਮਿਲੀ—Ram got a watch on the Puja occasion.

(c) In the sense of 'should' :—

ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—You should do this work.

(d) In the sense of time and place :—

ਮਧੂ ਘਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ—Madhu went to his house.

3. The Instrumental case (ਕਰਣ ਕਾਰਕ) by which an action is done, has the sign ਨਾਲ, ਤੋਂ which means with, by, through etc ; as :—

ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖੋ—Write with a pen.

ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ—This work cannot be done by him.

4. Dative case (ਸੰਪਰਦਾਨ ਕਾਰਕ) denotes the person or thing for which the work is done. ਨੂੰ (to) ਦੇ ਲਈ, ਵਾਸਤੇ (for) are the signs of the fourth case-ending.

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਿਓ—Give books to the students.

ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ ਛੋਲੇ ਲਿਆਓ—Bring gram for the horses.

ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ?—What more can I do for you ?

5. The Ablative case (ਅਪਾਦਾਨ ਕਾਰਕ) denotes separation from or comparison with something. The post-position ਤੋਂ (from, since, than) is its sign ; as ;—

ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਤੋਂ ਪਤੇ ਡਿਗਦੇ ਹਨ—Leaves fall from trees.

ਰਾਮ ਲਛਮਣ ਤੋਂ ਵਡੇ ਸਨ—Ram was elder than Lakshman.

Here ਬ੍ਰਿਛਾਂ ਤੋਂ, ਲਛਮਣ ਤੋਂ are in the Ablative case.

6. The Possessive or Genitive case (ਸੰਬੰਧ ਕਾਰਕ) shows the possessor of something. The post-position ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ (of) are its signs. In the first and second persons ਰਾ, ਰੇ, ਰੀ, ਰੀਆਂ are used in place of ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ respectively, as :—

ਰਾਮ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ—Ram's son (Mas. Singular)
ਰਾਮ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ—Ram's sons (Mas. Plural)
ਰਾਮ ਦੀ ਕੁੜੀ—Ram's daughter (Fem. Singular)
ਰਾਮ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ—Ram's daughters (Fem. Plural)
ਮੇਰਾ ਇਕ ਭਰਾ—A brother of mine (mas. singular)
ਮੇਰੇ ਚਾਰ ਭਰਾ—Four brothers of mine (mas. plu.)
ਮੇਰੀ ਭੈਣ—My sister (Fem. Singular)
ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ—My sisters (Fem. Plural)

ਦਾ is used before a singular masculine noun, ਦੇ before a plural masculine noun or a masculine noun in the oblique form whether singular or plural, ਦੀ is used before a feminine noun singular; and ਦੀਆਂ is used before a feminine noun plural. Hence the use of ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ depends on the noun possessed and not on the noun in the Genitive case.

So it may be said that the Possessive case is used as an adjective to the possessed noun; because it is formed according to the number and gender of the noun possessed.

Note : The post-position ਰਾ; ਰੇ, ਰੀ, ਰੀਆਂ are changed to ਡਾ, ਡ, ਡੀ, ਡੀਆਂ when first and second person pronouns are changed from singular to plural ; as :--

	Singular	Plural
First person mas.	ਮੇਰਾ ਭਰਾ (My brother)	ਸਾਡਾ ਭਰਾ (Our brother)
First person fem.	ਮੇਰੀ ਭੈਣ (My sister)	ਸਾਡੀ ਭੈਣ (Our sister)
Second person mas.	ਤੇਰਾ ਭਰਾ (Your brother)	ਤੁਹਾਡਾ ਭਰਾ (Your brother)
Second person fem.	ਤੇਰੀ ਭੈਣ (Your sister)	ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ (Your sister)
First person mas.	ਮੇਰੇ ਲੜਕੇ (My sons)	ਸਾਡੇ ਲੜਕੇ (Our sons)
First persons fem.	ਮੇਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ (My daughters)	ਸਾਡੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ (Our daughters)
Second person mas.	ਤੇਰੇ ਲੜਕੇ (Your sons)	ਤੁਹਾਡੇ ਲੜਕੇ (Your sons)
Second pe n fem.	ਤੇਰੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ (Your daughters)	ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਲੜਕੀਆਂ (Your daughters)

Some other uses of the 6th case-ending, where ਦੇ, ਨੇ etc. are used instead of ਦਾ, ਨਾ etc. :—

ਅਸੀਂ ਮਕਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਹਾਂ—We are sitting inside the house.

ਤੇਰੀ ਵਾਰੀ ਸਾਡੇ ਦੋਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ—Your turn is betwcen the two of us.

ਸਾਡਾ ਘਰ ਮੰਦਰ ਦੇ ਪਿਛੇ ਹੈ—Our house is behind the temple.

ਪਿੰਡ ਦੇ ਲਾਗੇ ਹੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਹੈ—There is a fort adjacent to the village.

ਉਸਦੇ ਅਗੇ ਕਿਤਾਬ ਪਈ ਹੈ—The book is lying before him.

ਇਹ ਰਾਮ ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਦਾ ਫੁਲ ਹੈ—This is a flower from Ram's garden.

ਉਸਦੇ ਰਾਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਮਿਲਿਆ—I got your message through him.

More uses of the 6th case-ending ;—

ਤੇਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਲੇਟ ਹਾਂ—I am also late, like you.

ਸਾਨੂੰ ਵਡਿਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ (ਦਾ ਸਨਮਾਨ) ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—We should respect elders.

ਇਹ ਕਲਮ ਦਸ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੈ-This pen costs ten rupees.

ਗੋਪਾਲ ਦੇ ਦੋ ਭਰਾ ਹਨ--Gopal has two brothers.

ਉਹ ਜ਼ਾਤ ਦਾ ਬ੍ਰਹਮਣ ਹੈ--He is a Brahmin by caste.

7. The Locative case (ਅਧਿਕਰਨ ਕਾਰਕ) signifies the place or time at which the action takes place. The post-position or case-ending ਵਿਚ (in), ਉਪਰ (on) etc. are used as its signs ; as :—

ਮੈਂ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ -- I live in this house.

ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ ?—What is in your hand ?

ਬਿਛ ਉਤੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹ—Don't climb up the tree.

7th case ending ਉਪਰ, ਵਿਚ etc. are sometimes used in the sense of continuity, afterwards or before certain verbs like ਭਰੋਸਾ ਰਖਣਾ, ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨਾ, ਰੋਸ ਲਗਾਣਾ etc. as :—

ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਪਰ ਜਾਣਾ—Please go after I come back.

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਗਲ ਇਹ ਹੈ—This is in short.

ਮੇਰੇ ਪੁਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰਖੋ—Please rely on me.

ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਪੁਰ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਦਿਤੀ—He attacked me.

Sometimes 'ਪੁਰ', 'ਵਿਚ' etc. are omitted or are written in a short form :—

ਖੂਹ 'ਚ (ਵਿਚ) ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਹੈ—There is a little water in the well.

ਉਸ ਸਮੇਂ (ਵਿਚ) ਇਥੇ ਕੌਣ ਸੀ ?—Who was here at that time ?

ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ (ਪੁਰ) ਭਾਰੀ ਦੋਸ਼ ਲਗੇਗਾ—Great blame will fall on his head.

ਮੈਂ ਕਿਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ (ਪੁਰ) ਜਾਵਾਂ ?—Where can I go ?

8. The vocative case or the case of address (ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ) denotes the person addressed to. Its signs are ਹੇ, ਅਰੇ etc. These signs are used before the noun addressed ; as :—

ਹੇ ਮਿਤ੍ਰ, ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਦਸ—O friend ! Tell me all your news.

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਦਯਾ ਕਰੋ—Oh God ! Be kind to us.

ਅਰੇ, ਤੂੰ ਇਥੇ ਕੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ?—Oh ! What are you doing here ?

EXERCISE

1. Correct the following by showing reasons :—

ਸੀਤਾ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਲਿਆਈ,	ਉਹ ਕਲ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ ਆਵੇਗਾ,
ਰਾਮ ਨੀ ਬੇਟਾ,	ਗੀਤਾ ਕੀ ਹਾਥ ਸੇ,
ਰਹੀਮ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੋਲ,	ਮੇਰਾ ਘਰ ਦਾ ਛਤ,
ਤੇਰੇ ਭੈਣ ਦੀ ਧੀ;	ਉਸ ਨੇ ਬਕਸਾ ਲਿਆਈ।

2. Fill up the gaps with case-endings :—

ਉਸ — ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਤਾਬ — ਪੜਾ ਲਿਆ,
ਲੜਕੇ — ਲੜਕੀ — ਵੇਖਿਆ, ਉਸ — ਮਾਲਤੀ — ਸ਼ਾਦੀ ਕੀਤੀ,
ਪੂਲਾ - ਇਕ ਘੜੀ ਸ਼ਿਆਮ - ਮਿਲੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਬਗੀਚੇ - ਫੁਲ,
ਉਸ ਮਕਾਨ - ਸਾਹਮਣੇ -- ਗਲੀ, ਰਾਮ -- ਲੜਕੀ - ਹਥ।

3. Translate into Punjabi :—

I have taken (ਖਾਧਾ) rice. He has purchased (ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ) a horse. What shall I bring (ਲਿਆਵਾਂ) for you ? What are you doing (ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ) on the road ? Climb up the tree. Ram's sister. Sita's son. Gita's brother. My brother's son. His sister's daughter. On the road. In your hand.

—o—

LESSON 19

Declension of Nouns

ਕਾਰਕ-ਸਾਧਨਾ and ਕਾਰਕ ਰੂਪ ਸਾਧਨਾ

(Kārak Sādhnā and Kārak rūp Sādhnā)

The mode of declension of a noun depends on its number, gender and case ; as :—

ਘੋੜਾ (ghoṛā) horse

Masculine

Case	Singular	Plural
Nom.	ਘੋੜਾ, ਘੋੜੇ ਨੇ a horse	ਘੋੜੇ, ਘੋੜਿਆਂ ਨੇ horses
Obj.	ਘੋੜਾ, ਘੋੜੇ ਨੂੰ a horse or to a horse	ਘੋੜੇ, ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ horses or to horses
Inst.	ਘੋੜੇ ਨਾਲ by a horse	ਘੋੜਿਆਂ ਨਾਲ by horses
Dative.	ਘੋੜੇ ਲਈ (ਨੂੰ) for (or to) a horse	ਘੋੜਿਆਂ ਲਈ (ਨੂੰ) for (or to) horses

Case	Singular	Plural
Abla.	ਘੋੜੇ ਤੋਂ, ਘੋੜਿਓਂ	ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ
	from a horse	from horses
Poss.	ਘੋੜੇ ਦਾ	ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ
	of a horse or horse's	of horses or horse's
Loca.	ਘੋੜੇ ਉਤੇ (ਵਿਚ)	ਘੋੜਿਆਂ ਉਤੇ (ਵਿਚ)
	on (or in) a horse	on (or in) horses
Voca.	ਓਏ ਘੋੜਿਆ !	ਓਏ ਘੋੜਿਓ !
	O horse !	O horses !

Feminine

Nom.	ਘੋੜੀ, ਘੋੜੀ ਨੇ	ਘੋੜਿਆਂ, ਘੋੜੀਆਂ ਨੇ
	a mare	mares
Obj.	ਘੋੜੀ, ਘੋੜੀ ਨੂੰ	ਘੋੜੀਆਂ, ਘੋੜੀਆਂ ਨੂੰ
	a mare, to a mare	mares, to mares
Inst.	ਘੋੜੀ ਨਾਲ	ਘੋੜੀਆਂ ਨਾਲ
	by a mare	by mares
Dative	ਘੋੜੀ ਲਈ	ਘੋੜੀਆਂ ਲਈ
	for (or to) a mare	for (or to) mares
Abla.	ਘੋੜੀ ਤੋਂ, ਘੋੜੀਓਂ	ਘੋੜੀਆਂ ਤੋਂ
	from a mare	from mare's
Poss.	ਘੋੜੀ ਦਾ	ਘੋੜੀਆਂ ਦਾ
	of a mare or mare's	of mares or mare's
Loca.	ਘੋੜੀ ਉਤੇ (ਵਿਚ)	ਘੋੜੀਆਂ ਉਤੇ (ਵਿਚ)
	on (or in) a mare	on (or in) mares
Voca.	ਨੀ ਘੋੜੀਏ !	ਨੀ ਘੋੜੀਓ !
	O mare !	O mares !

From these examples it should be noted that besides the change with number and gender, noun is changed into three forms on account of cases. (1) The original or Simple Form (ਸਾਧਾਰਨ ਕਾਰਕ ਰੂਪ) is used with Nominative or objective case. (2) The Prepositional Form (ਸਬੰਧਕੀ ਕਾਰਕ ਰੂਪ) is used with all the cases except the Vocative case. (3) Vocative Form (ਸੰਬੋਧਨ ਕਾਰਕ ਰੂਪ) is used with Vocative case.

Nouns in simple forms are not followed by any case-endings; are used in nominative and objective cases and they are used in their original form without any change.

Nouns in Prepositional form are followed by a case-ending, are used in the first seven cases and are ordinarily changed to the following forms :

Mas Singular Noun ending with	Is changed to	Mas. Plural Noun ending with	Is changed to
ਮੁਕਤਾ	No change	ਮੁਕਤਾ	ਾਂ
ਾ	ੇ	ੀ	ੀਆਂ
ੀ	No change	ੇ	ਿਆਂ
	No change		ੁ ਆਂ
ੂ	No change	ੂ	ੂ ਆਂ

Fem. Singular Noun ending with	Is changed to	Fem. Plural Noun ending with	Is changed to
ਮੁਕਤਾ ਾ ੀ	No change	ਾਂ	No change

Nouns in the Vocative Form are preceded by Vocative case-endings ਓ, ਰੇ, ਰੀ; ਨੀ, ਅਜੀ, etc. are used only in the last Vocative case and are ordinarily changed to the following forms :

Mas. Singular Noun ending with	Is changed to	Mas plural Noun ending with	Is changed to
ਮੁਕਤਾ	ਾ	ਮੁਕਤਾ	ੋ
ਾ	ਿਆ		ੀਓ
ੀ	ੀਆ	ੀ	ਿਓ
ੁ	ੁ or ੁ ਆ	ੇ	ੁਓ
ੂ	ੂ	ੂ	ਓ

Fem. singular Noun ending with	Is changed to	Fem. Plural Noun ending with	Is changed
ਮੁਕਤਾ	ੇ	ਾਂ	ੋ
ਾ	No change		ੋ or ੳ
ੀ	ੀ ਏ		

Examples ;

ਸੱਪ (Sapp) Snake

Forms	Masculine Singular	Masculine Plural	Feminine Singular	Feminine Plural
Simple	ਸੱਪ	ਸੱਪ	ਸੱਪਣੀ	ਸੱਪਣੀਆਂ
Prepo.	ਸੱਪ	ਸੱਪਾਂ	ਸੱਪਣੀ	ਸੱਪਣੀਆਂ
Voca.	ਸੱਪਾ	ਸੱਪੋ	ਸੱਪਣੀਏ	ਸੱਪਣੀਓ

ਜੋਗੀ (Jogi) Hermit

Simple	ਜੋਗੀ	ਜੋਗੀ	ਜੋਗਣ	ਜੋਗਣਾਂ
Prepo.	ਜੋਗੀ	ਜੋਗੀਆਂ	ਜੋਗਣ	ਜੋਗਣਾਂ
Voca.	ਜੋਗੀਆ	ਜੋਗੀਓ	ਜੋਗਣੇ	ਜੋਗਣੋ

ਖੋਤਾ (Khota) Ass

Simple	ਖੋਤਾ	ਖੋਤੇ	ਖੋਤੀ	ਖੋਤੀਆਂ
Prepo.	ਖੋਤੇ	ਖੋਤਿਆਂ	ਖੋਤੀ	ਖੋਤੀਆਂ
Voca.	ਖੋਤਿਆ	ਖੋਤਿਓ	ਖੋਤੀਏ	ਖੋਤੀਓ

ਮੁੰਡੂ (Mundu) Boy Servant

Simple	ਮੁੰਡੂ	ਮੁੰਡੂ	ਦਾਸੀ	ਦਾਸੀਆਂ
Prepo.	ਮੁੰਡੂ	ਮੁੰਡੂਆਂ	ਦਾਸੀ	ਦਾਸੀਆਂ
Voca.	ਮੁੰਡੂ	ਮੁੰਡੂਓ	ਦਾਸੀਏ	ਦਾਸੀਓ

Examples of sentences.

ਰਮੇਸ਼ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਂਦਾ ਹੈ— Ramesh is calling his father.

ਉਸ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਨਾ ਮਾਰੋ—Don't beat that boy.

ਰਮਾ ਸੂਈ ਨਾਲ ਕਪੜੇ ਸੀਉਂਦੀ ਹੈ—Rama is sewing cloth with a needle.

ਗਾਂ ਲਈ ਘਾ ਲਿਆਓ—Bring grass for the cow.

ਰਹੀਮ ਦਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਆਇਆ ਹੈ—Rahim's younger brother has come.

ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ—There is none in the house.

ਪਲੰਘ ਤੇ ਲੇਟ ਜਾਓ—Lie down on the bed.

ਹੇ ਬਾਲਕੋ ! ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ—Oh boys ! you may go home now.

ਹੇ ਪਾਪੀ ! ਤੇਰੇ ਦਿਨ ਖਤਮ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ—Oh Villain ! your days are numbered.

EXERCISE

Decline :—ਨਦੀ, ਲੜਕਾ, ਪਿਤਾ ।

Correct the following :—

ਮੁੰਡਾ ਤੋਂ ਬੁਛੋ, ਪਿਤੇ ਦਾ ਘਰ, ਓ ਹਾਥੀਆਂ, ਪੈਸਾ ਨਾਲ, ਰੋਟਿਓ ਨੂੰ, ।

Translate into Punjabi :—

Boys are playing (ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ) Two girls have come (ਆਈਆਂ ਹਨ) from Gujarat. The king lives in a palace Elephants eat leaves and branches of trees. Men are slaves of habit. The fruit fell from the tree. Give land to the landless. Oh boys ! Don't go there.

LESSON 20

Declension of Pronouns.

ਪੜਨਾਂਵ ਸ਼ਬਦਾ ਦੀ ਕਾਰਕ ਸਾਧਨਾ

SINGULAR

Case	1st person	2nd person	3rd person
Nom.	ਮੈਂ	ਤੂੰ, ਤੈਂ	ਉਹ, ਉਸ ਨੇ
Obj.	ਮੈਨੂੰ	ਤੈਨੂੰ	ਉਸਨੂੰ
Inst.	ਮੇਰੇ ਨਾਲ	ਤੇਰੇ ਨਾਲ	ਉਸ ਨਾਲ
Dative	ਮੇਰੇ ਲਈ	ਤੇਰੇ ਲਈ	ਉਸ ਲਈ
Ablative	ਮੈਥੋਂ	ਤੈਥੋਂ	ਉਸ ਤੋਂ
Poss.	ਮੇਰਾ	ਤੇਰਾ	ਉਸ ਦਾ
Locative	ਮੇਰੇ ਉਤੇ, ਵਿਚ	ਤੇਰੇ ਉਤੇ, ਵਿਚ	ਉਸ ਉਤੇ; ਵਿਚ

PLURAL

Nom.	ਅਸੀਂ, ਅਸਾਂ	ਤੁਸੀਂ, ਤੁਸਾਂ	ਉਹ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
Obj.	ਸਾਨੂੰ	ਤੁਹਾਨੂੰ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
Inst.	ਸਾਡੇ ਨਾਲ	ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ

Dative	ਸਾਡੇ ਲਈ	ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ
Ablative	ਸਾਥੋਂ	ਤੁਹਾਥੋਂ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ
Poss.	ਸਾਡਾ	ਤੁਹਾਡਾ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
Locative	ਸਾਡੇ ਉਤੇ, ਵਿਚ	ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ, ਵਿਚ	ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ, ਵਿਚ

N. B. Pronouns have no vocative case.

ਆਪ (self) ; in both numbers.

Nom.	ਆਪ	(self or selves)
Obj.	ਆਪਣੇ ਨੂੰ	(to self or selves)
Inst.	ਆਪਣੇ ਤੋਂ	(by self or selves)
Dat.	ਆਪਣੇ ਨੂੰ, ਲਈ	(to or for self or selves)
Abla.	ਆਪਣੇ ਕੋਲੋਂ	(from or than self or selves)
Poss.	ਆਪਣਾ, ਆਪਣੇ, ਆਪਣੀ	(of self or selves)
Loca.	ਆਪਣੇ ਵਿਚ, ਪਰ	(in self or among selves)

ਕੋਈ (One, any one)

Always singular

Nom.	ਕੋਈ, ਕਿਸੇ ਨੇ	(One or any one)
Obj.	ਕੋਈ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ	(to one or any one)

Inst. ਕਿਸੇ ਤੋਂ (by one or any one)
Dat. ਕਿਸੇ ਨੂੰ, ਦੇ ਲਈ (to or for one or any one)
Abla. ਕਿਸੇ ਤੋਂ (from or than one or any one)
Poss. ਕਿਸੇ ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ (of one or any one)
Loca. ਕਿਸੇ ਵਿਚ, ਉਤੇ (in, on one or any one)

N. B. ਕੁਝ (a few) does not change in declension.

ਜੋ (who, which) ; relative

Case	Singular	Plural
Nom.	ਜੋ, ਜਿਸ ਨੇ who, which	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ who, which
Obj.	ਜਿਸ ਨੂੰ, ਜਿਨੂੰ whom, which	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ whom, which
Inst.	ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ by whom or which	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ by whom or which
Dative	ਜਿਸ ਨੂੰ, ਲਈ to or for whom	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਦੇ ਲਈ to or for whom
Abla.	ਜਿਸ ਤੋਂ from or than whom	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ from or than whom
Poss.	ਜਿਸ ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ of which, whose	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ of which, whose
Locative	ਜਿਸ ਵਿਚ, ਉਤੇ in or on whom	ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਉਤੇ in or on whom

ਕੌਣ (who or which) interrogative

Nom.	ਕੌਣ, ਕਿਸ ਨੇ who, which	ਕੌਣ, ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ who, which
Obj.	ਕਿਸ ਨੂੰ, ਕਿਨੂੰ whom, which	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ whom, which
Inst.	ਕਿਸ ਤੋਂ by whom	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ by whom
Dative	ਕਿਸ ਨੂੰ, ਦੇ ਲਈ to or for whom	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਦੇ ਲਈ to or for whom
Ablative	ਕਿਸ ਤੋਂ from or than whom	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ from or than whom
Poss.	ਕਿਸ ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ whose, of which	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ, ਦੇ, ਦੀ, ਦੀਆਂ whose, of which
Locative	ਕਿਸ ਵਿਚ ਉਪਰ in or on whom	ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਉਪਰ in or on whom

Uses of ਤੂੰ, ਤੁਸੀਂ and ਆਪ

ਤੂੰ is used in speaking to God and person inferior to the speaker or between the equals; as : ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਪਿਤਾ ਤੂੰ ਹੈ ਮੇਰੀ ਮਾਤਾ --O God! Thou art my father, Thou art my mother.

ਤੂੰ ਝੂਠ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦਾ ਏਂ ?—Why do you tell a lie ?

ਤੁਸੀਂ (you) is used in showing respect or courtesy, irrespective of number ; as :—

ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਆਏ ਹੋ ?—Have you come alone.

ਆਪ (self) is used as a reflexive pronoun in nominative case without ਨੇ ; as :

ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਉਥੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ—You yourself can go there.

ਆਪਣਾ is used as pronoun in the possessive case to mean 'one's own' ; as :—

ਇਹ ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ—This is my own house.

ਅਪਣਾ ਅਪਣਾ is used in the sense of respective ; as :—

ਲੜਕੇ ਅਪਣੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ—The boys went to their respective houses.

The form ਆਪਸ is used in the possessive and locative plurals only ; as :—

ਤੁਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਝਗੜ ਰਹੇ ਹੋ ?—Why are you quarelling among yourselves ?

Uses of ਕੌਣ, ਕੀ and ਕਿਤਨਾ

ਕੌਣ is used for persons and ਕੀ is used for animals and inanimate objects ; as :—

ਕੌਣ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ?—Who is coming ?

ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ?—What do you want to eat ?

ਕੌਣ is also used for persons, animals and things when one is distinguished from another ; as :—

ਕੌਣ ਕੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀ ਜਾਣਦਾ—I don't know which is which.

ਕੀ is used adverbially to introduce an interrogative sentence ; as :—

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਥ ਰਵੋਗੇ ?— Will you stay here ?

ਕੀ is also used in the sense of astonishment ; as :—

ਕੀ ਗਲ ਏ ! ਇਤਨਾਂ ਸ਼ੋਰ ਕਿਉਂ ਏ ?—What is the matter. Why is there so much noise ?

ਕਿਤਨਾ is used to express joy, praise, fear and sorrow etc ; as :—

ਕਿਤਨਾ ਸੁੰਦਰ ਸਮਾਂ ਹੈ !—How fine it is !

The uses of ਕੋਈ and ਕੁਝ

ਕੋਈ means someone or anyone, and ਕੁਝ means somsthing or a few. Generally ਕੋਈ refers to persons and ਕੁਝ refers to things ; as :—

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਇਆ—No one came.
ਕੁਝ ਤਾਂ ਖਾਓ—Take a little at least.
ਕੁਝ ਲੋਕੀਂ ਆਏ ਸੀ—A few men came.

ਕੋਈ is used idiomatically as an adverb and means 'about' fifteen or 'nearly' ; as :—

ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਆਦਮੀ ਆਏ ਸੀ—About fifteen or twenty persons came here.

EXAMPLES

ਤੇਰਾ ਕੀ ਨਾਂ ਏ ?—What is your name ?

ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਰਮੇਸ਼ ਹੈ—My name is Ramesh.

ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਏ ?—What is his name ?

ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਨੇਸ਼ ਹੈ—His name is Dinesh.

ਉਥੇ ਕੌਣ ਗਿਆ ਸੀ ?—Who had gone there ?

ਉਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ—No one had gone there.

ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਣ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ?—Who lives in this house ?

ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਦੋਸਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ—My brother's friend lives in this house ?

ਅਪਣਾ ਕੰਮ ਆਪ ਕਰੋ—Do your work yourself.

ਮੈਂ ਆਪ ਹੀ ਇਹ ਕਮ ਕਰ ਲਿਆ—I have done this work myself.

EXERCISE

Decline : ਮੈਂ, ਤੂੰ, ਉਹ in the 1st, 2nd, 4th and 6th case endings in singular and plural numbers.

ਜੋ and ਕੋਈ in the 2nd, 6th and 7th case-ending in both numbers

Correct the following :- ਮੈਨੂੰ ਭਰਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਨੀ, ਉਸ ਦਾ ਅਖ਼, ਤੁਹਾਡੀ ਪੇਟ ਸਾਡੀ ਘਰ, ਤੁਹਾਡਾ ਭੈਣ, ਕੌਣ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਮੈਥੋਂ ਕਣ ਬੁਲਾਇਆ, ਕਿਹਦੀ ਭਰਾ ਆਈ ਸੀ, ਸੀਤਾ ਦੀ ਲੜਕਾ ਆਈ ਹੈ।

Translate into Punjabi :- My dog, your cat, his eye, her brother, in me, in them, than they, to them, to whom, by us, by you, a few men, whose house, this is my own house, they went to their respective houses, give a little at least, some one or other, somewhat alike.

—x—

LESSON 21

Conjugation of verbs

ਧਾਤੂ ਰੂਪ (Dhātu rūp)

There are three types of tenses in grammar :—(1) Present Tense, (2) Future Tense, and (3) Past Tense. These three tenses are again divided into many divisions according to the rules of their conjugation.

ਹੋਣਾ—(to be)

Present Tense (in both genders)

Person	Singular	Plural
1st	ਮੈਂ ਹਾਂ (I am)	ਅਸੀਂ ਹਾਂ (We are)
2nd	ਤੂੰ ਹੈਂ (thou art)	ਤੁਸੀਂ ਹੋ (you are)
3rd	ਉਹ ਹੈ (he or she is)	ਉਹ ਹਨ (they are)

Past Tense (in both genders)

Person	Singular	Plural
1st	ਮੈਂ ਸੀ (I was)	ਅਸੀਂ ਸਾਂ (We were)
2nd	ਤੂੰ ਸੀ (thou wast)	ਤੁਸੀਂ ਸੋ (you were)
3rd	ਉਹ ਸੀ (he or she was)	ਉਹ ਸਨ (they were)

Future Tense (Masculine)

Person	Singular	Plural
1st	ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ (I shall be)	ਅਸੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ (we shall be)
2nd	ਤੂੰ ਹੋਵੇਂਗਾ (thou wilt be)	ਤੁਸੀਂ ਹੋਵੋਗੇ (you will be)
3rd	ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ (he will be)	ਉਹ ਹੋਣਗੇ (they will be)

Future Tense (Feminine)

1st	ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗੀ (I shall be)	ਅਸੀਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ (we shall be)
2nd	ਤੂੰ ਹੋਵੇਂਗੀ (thou wilt be)	ਉਸੀਂ ਹੋਵੋ ਗੀਆਂ (you will be)
3rd	ਉਹ ਹੋਵੇਗੀ (she will be)	ਉਹ ਹੋਣਗੀਆਂ (they will be)

There are three kinds of present tense in Punjabi ; as :—

ਅਨਿਸਚਿਤ, ਅਪੂਰਣ and ਸ਼ਕੀ ।

(a) A verb is said to be in the Present Indefinite Tense (ਅਨਿਸਚਿਤ ਵਰਤਮਾਨ) when it refers simply to an action of the present time ; as :—

ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ—I go

ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ—He does

In these sentences ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ and ਕਰਦਾ ਹੈ are verbs in the Present Indefinite Tense.

(b) Present Continuous Tense (ਅਪੂਰਣ ਵਰਤਮਾਨ) of a verb denotes that the action of the verb is in progress at the present time ; as :—

ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ – I am going.

ਉਹ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ—He is coming.

In these sentences ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ and ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ are Verbs in the Present Continuous Tense.

(c) The Doubtful Present Tense (ਸ਼ੱਕੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ) of a verb denotes that there is doubt in the speakers mind about the occurance of action which the verb refers to ; as :—

ਮੈਂ ਕਰਦਾ ਹੋਵਾਂ ਗਾ—I may be doing.

ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇ ਗਾ—He may be going.

ਜਾਣਾ (to go) : Intransitive

Present Indefinite Tense-ਅਨਿਸਚਿਤ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ

	Mas. Nominative	Fem. Nominative
1st.	ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ (I go)	ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ
	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ (We go)	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ

	Mas. Nominative	Fem. Nominative
2nd.	ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ (thou goest)	ਤੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੈਂ
	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋ (you go)	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਾਂ
3rd.	ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (he goes)	ਉਸ (she) ਜਾਂਦੀ ਹੈ
	ਓਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (they go)	ਓਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ

(In feminine gender ਜਾਂਦਾ is changed to ਜਾਂਦੀ and ਜਾਂਦੇ is changed to ਜਾਂਦੀਆਂ).

Present Continuous Tense (ਅਪੂਰਣ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ)

1st.	ਮੈਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ (I am going)	ਮੈਂ ਜਾ ਰਹੀ ਹਾਂ
	ਅਸੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ (We are going)	ਅਸੀਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਾਂ
2nd.	ਤੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ (thou art going)	ਤੂੰ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈਂ
	ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ (you are going)	ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹੋ
3rd	ਉਹ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ (He is going)	ਉਹ (she) ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ
	ਉਹ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ (they are going)	ਓਹ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ

In feminine gender ਰਿਹਾ is changed to ਰਹੀ and ਰਹੇ is changed to ਰਹੀਆਂ।

Doubtful Present Tense (ਸ਼ਕੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ)

1st.	ਮੈਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ (I may be going)	ਮੈਂ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵਾਂਗੀ
	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵਾਂਗੇ (We may be going)	ਅਸੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ

	Mas. Nominative	Fem. Nominative
2nd.	ਤੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ (Thou may be going)	ਤੂੰ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਂਗੀ
	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੇ ਹੋਵੋਗੇ (You may be going)	ਤੁਸੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਵੋਗੀਆਂ
3rd.	ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ (He may be going)	ਉਹ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ
	ਓਹ ਜਾਂਦੇ ਹੋਣਗੇ (They may be going)	ਓਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ

The Doubtful Present Tense (ਸ਼ਕੀ ਵਰਤਮਾਨ ਕਾਲ) is formed by adding the future form of the auxiliary verb to be (ਹੋਣਾ) to the present participle form of the root, agreeing in gender, number and person with the nominative.

[In the feminine gender ਗਾ and ਗੇ are changed into ਗੀ and ਗੀਆਂ respectively].

Future Tense (ਭਵਿੱਖਤ ਕਾਲ)

There is in fact only one kind of Future Tense in Punjabi, which is commonly used in the name of Future Indefinite Tense ; as :—

	Mas. Nominative	Fem. Nominative
1st.	ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ (I shall go)	ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗੀ
	ਅਸੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ (We shall go)	ਅਸੀਂ ਜਾਵਾਂਗੀਆਂ

	Mas. Nominative	Fem. Nominative
2nd.	ਤੂੰ ਜਾਵੇਂਗਾ (thou wilt go)	ਤੂੰ ਜਾਵੇਂਗੀ
	ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਗੇ (You will go)	ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਗੀਆਂ
3rd.	ਉਹ ਜਾਵੇਗਾ (he will go)	ਉਹ (she) ਜਾਵੇਗੀ
	ਉਹ ਜਾਣਗੇ (they will go)	ਓਹ ਜਾਣਗੀਆਂ

[In the feminine gender ਗਾ and ਗੇ are changed into ਗੀ and ਗੀਆਂ respectively].

There is another kind of Future Tense which is called Contingent Future (ਸੰਭਾਵ ਭਵਿੱਖਤ) ; better called Subjunctive Mood. This is formed by adding—

ਵਾਂ for the first person singular,
ਵੇਂ for the second person singular,
ਵੇ for the third person singular,
ਈਏ for the first person plural,
ਓ for the second person plural,
ਣ for the third person plural.

to the root ; as :—

ਜਾਣਾ (to.go) ; in both genders

Singular	Plural
ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ (I may go)	ਅਸੀਂ ਜਾਈਏ (We may go)
ਤੂੰ ਜਾਵੇਂ (Thou mayest go)	ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ (You may go)
ਉਹ ਜਾਵੇ (He may go)	ਓਹ ਜਾਣ (They may go)

EXAMPLES

ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ—What do you do ?

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ—I read a book.

ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ—Where is your brother going ?

ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ—My brother is going to school.

ਤੁਹਾਡੀ ਭੈਣ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ—What does your sister do ?

ਮੇਰੀ ਭੈਣ ਕਪੜਾ ਸੀਉਂਦੀ ਹੈ—My sister sews cloth.

ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਕਿਥੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ—Where from is your mother coming ?

ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀ ਹੈ—My mother is coming from the temple.

ਕੀ ਰਮੇਸ਼ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ—Does Ramesh take bread ?

ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ—He may be taking but I don't know.

ਸੀਤਾ ਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?—Where does Sita go every evening ?

ਉਹ ਕਾਲਜ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ—She may be going to college.

ਰੀਟਾ ਵੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇਗੀ—Rita will also read in the college.

ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾਵੇਂਗਾ ?--Where you will go ?

ਮੈਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾਵਾਂਗਾ—I shall go to market.

ਤੁਸੀ ਕਿਥੇ ਜਾਵੋਗੇ—Where will you go ?
ਅਸੀਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾਵਾਂਗਾ—We shall go to the station.
ਮੈਂ ਆਵਾਂ—May I come ?
ਤੁਸੀਂ ਆਓ—You may come.

3. Past Tense (ਭੂਤਕਾਲ)

There are six kinds of Past Tense in Punjabi :—

(a) ਅਨਿਸਚਿਤ ਭੂਤਕਾਲ (Past Indefinite Tense)
(b) ਸਮੀਪੀ ਭੂਤਕਾਲ (Present Perfect Tense)
(c) ਪੂਰਨ ਭੂਤਕਾਲ (Past Perfect Tense)
(d) ਸ਼ਕੀ ਭੂਤਕਾਲ (Past Doubtful Tense)
(e) ਅਪੂਰਣ ਭੂਤਕਾਲ (Past Continuous Tense)
(f) ਸ਼ਰਤੀ ਭੂਤਕਾਲ (Past Conditional Tense)

(a) Past Indefinite Tense (ਅਨਿਸਚਿਤ ਭੂਤਕਾਲ) is formed by adding ਆ-ਏ-ਈਆਂ to the root ; as ;—

ਹੱਸਣਾ (to laugh) ; intransitive.

	Nom. Mas.		Nom. fem.
1st.	ਮੈਂ ਹੱਸਿਆ	(I laughed)	ਮੈਂ ਹੱਸੀ
	ਅਸੀਂ ਹੱਸੇ	(We laughed)	ਅਸੀਂ ਹੱਸੀਆਂ

	Nom. Mas.		Nom. Fem.
2nd.	ਤੂੰ ਹੱਸਿਆ	(Thou didst laugh)	ਤੂੰ ਹੱਸੀ
	ਤੁਸੀਂ ਹੱਸੇ	(You laughed)	ਤੁਸੀਂ ਹੱਸੀਓ
3rd.	ਉਹ ਹਸਿਆ	(He laughed)	ਉਹ (she) ਹੱਸੀ
	ਉਹ ਹੱਸੇ	(They laughed)	ਉਹ ਹੱਸੀਆਂ

(b) Present Perfect Tense (ਸਮੀਪੀ ਭੂਤਕਾਲ) is formed by adding the Present tense of the verb to be (ਹੋਣਾ) to the Past Indefinite Tense ; as :—

1st.	ਮੈਂ ਹੱਸਿਆ ਹਾਂ	(I have laughed)	ਮੈਂ ਹੱਸੀ ਹਾਂ
	ਅਸੀਂ ਹਸੇ ਹਾਂ	(We have laughed)	ਅਸੀਂ ਹੱਸੀਆਂ ਹਾਂ
2nd.	ਤੂੰ ਹੱਸਿਆ ਹੈਂ	(Thou hast laughed)	ਤੂੰ ਹਸੀ ਹੈਂ
	ਤੁਸੀਂ ਹਸੇ ਹੋ	(You have laughed)	ਤੁਸੀਂ ਹਸੀਆਂ ਹੋ
3rd.	ਉਹ ਹਸਿਆ ਹੈ	(He has laughed)	ਉਹ ਹੱਸੀ ਹੈ
	ਉਹ ਹਸੇ ਹਨ	(They have laughed)	ਉਹ ਹਸੀਆਂ ਹਨ

(c) Past Perfect Tense (ਪੂਰਨ ਭੂਤਕਾਲ) is formed by adding the Past Tense of 'ਹੋਣਾ' to the Past Indefinite Tense , as :—

1st.	ਮੈਂ ਹਸਿਆ ਸਾਂ	(I had laughed)	ਮੈਂ ਹਸੀ ਸਾਂ
	ਅਸੀਂ ਹਸੇ ਸਾਂ	(We had laughed)	ਅਸੀਂ ਹਸੀਆਂ ਸਾਂ

	Nom, mas.		Nom. Fem.
2nd.	ਤੂੰ ਹਸਿਆਂ ਸੀ	(Thou hadst laughed)	ਤੂੰ ਹਸੀ ਸੀ
	ਤੁਸੀਂ ਹਸੇ ਸੇ	(You had laughed)	ਤੁਸੀਂ ਹਸੀਆਂ ਸੇ
3rd.	ਉਹ ਹਸਿਆ ਸੀ	(He had laughed)	ਉਹ ਹਸੀ ਸੀ
	ਓਹ ਹਸੇ ਸਨ	(They had laughed)	ਓਹ ਹਸੀਆਂ ਸਨ

(d) Doubtful Past Tense (ਸ਼ਕੀ ਭੂਤਕਾਲ) is formed by adding the future tense of ਹੋਣਾ to the Past Indefinite Tense according to number and gender of the nominative ; as :—

1st Person :—

ਮੈਂ ਹਸਿਆ ਹੋਵਾਂਗਾ (I might have laughed) ਮੈਂ ਹਸੀ ਹੋਵਾਂਗੀ

ਅਸੀਂ ਹਸੇ ਹੋਵਾਂਗੇ (We might have laughed) ਅਸੀਂ ਹਸੀਆਂ ਹੋਵਾਂਗੀਆਂ

2nd person :—

ਤੂੰ ਹਸਿਆ ਹੋਵੇਂਗਾ (Thou might hast laughed) ਤੂੰ ਹਸੀ ਹੋਵੇਂਗੀ

ਤੁਸੀਂ ਹਸੇ ਹੋਵੋਗੇ (You might have laughed) ਤੁਸੀਂ ਹਸੀਆਂ ਹੋਵੋਗੀਆਂ

3rd person :—

ਉਹ ਹਸਿਆ ਹੋਵੇਗਾ (He might have laughed) ਉਹ ਹਸੀ ਹੋਵੇਗੀ

ਓਹ ਹਸੇ ਹੋਣਗੇ (They might have laughed) ਓਹ ਹਸੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ

(e) **Past Continuous Tense** (ਅਪੂਰਨ ਭੂਤਕਾਲ) is formed by adding the Past Tense of ਹੋਣਾ to the Present Continuous Tense ; as :—

1st. ਮੈਂ ਹਸ ਰਿਹਾ ਸਾਂ (I was laughing) ਮੈਂ ਹਸ ਰਹੀ ਸਾਂ
ਅਸੀਂ ਹਸ ਰਹੇ ਸੀ (We were laughing) ਅਸੀਂ ਹਸ ਰਹੀਆਂ ਸਾਂ

2nd. ਤੂੰ ਹਸ ਰਿਹਾ ਸੀ (Thou wast laughing) ਤੂੰ ਹਸ ਰਹੀ ਸੈਂ
ਤੁਸੀਂ ਹਸ ਰਹੇਸੀ (You were laughing) ਤੁਸੀਂ ਹਸ ਰਹੀਆਂ ਸੇ

3rd. ਉਹ ਹਸ ਰਿਹਾ ਸੀ (He was laughing) ਉਹ ਹਸ ਰਹੀ ਸੀ
ਓਹ ਹਸ ਰਹੇ ਸਨ (They were laughing) ਓਹ ਹਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ

(f) **Past Conditional Tense** (ਸ਼ਰਤੀ ਭੂਤਕਾਲ) :—

ਜੇ ਮੈਂ ਹਸਦਾਂ (If I had laughed) ਜੇ ਮੈਂ ਹਸਦੀ
ਜੇ ਅਸੀਂ ਹਸਦੇ (If we had laughed) ਜੇ ਅਸੀਂ ਹਸਦੀਆਂ
ਜੇ ਤੂੰ ਹਸਦਾ (If thou hadst laughed) ਜੇ ਤੂੰ ਹਸਦੀ
ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹਸਦੇ (If you had laughed) ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਹਸਦੀਆਂ
ਜੇ ਉਹ ਹਸਦਾ (If he had laughed) ਜੇ ਉਹ ਹਸਦਾ
ਜੇ ਓਹ ਹਸਦੇ (If they had laughed) ਜੇ ਓਹ ਹਸਦੀਆਂ

EXAMPLES

ਰਮੇਸ਼, ਕਲ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ—Ramesh ! where were you going yesterday

ਮੈਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ—I was going to the market.

ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ—Who else were going with you ?

ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਸਨ—To more boys were with me.

ਤੁਸੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਕੀ ਕੀ ਖਰੀਦਿਆ—What things did you buy from the market.

ਅਸੀਂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਚੌਲ, ਦਾਲ, ਸਬਜ਼ੀ ਆਦਿ ਖਰੀਦੇ—We bought rice, pulse, vegetables etc. from the market ?

ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਸਿਆ, ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਸੀ—Why did you not inform me, I would have gone with you ?

ਕਿਉਂ ਸੁਰੇਸ਼, ਕਦੋਂ ਆਇਆ ਹੈ—Hallo Suresh ! When have you come ?

ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਆਇਆ ਹਾਂ—I have come just now.

ਕੀ ਤੇਰਾ ਦੋਸਤ ਵਲਾਇਤ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਹੈ—Has your friend returned from England ?

ਆਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ– He might have come, but I am not yet informed.

ਕੀ ਤੂੰ ਉਸ ਦਿਨ ਵਿਨੋਬਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸਕਿਆ ਸੈਂ—Could you manage to see Vinobaji that day ?

ਕੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਵਿਨੋਬਾਜੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਘਰ ਵੀ ਆਏ ਸਨ–What do you say ? That day Vinobaji came to our house also.

ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰੀ ਕੋਈ ਗਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ—Have you had any talk with him ?

ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਗਲਬਾਤ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸਾਂ— Oh yes, I could have a talk with him for five minutes.

EXERCISE

Conjugate :—

Verb ਹੋਣਾ (to be) in the Present, Future and Past Tenses in both numbers ; ਜਾਣਾ (to go) & verb ਹਸਣਾ (to laugh) in the Present Indefinite Tense (ਅਨਿਸਚਿਤ ਵਰਤਮਾਨ), Future Indefinite Tense (ਅਨਿਸਚਿਤ ਭਵਿਖਤ ਕਾਲ) ; Past Indefinite and Past Doubtful Tenses in both nnmbers and genders.

Translate into Punjabi :—

They go to school. You sit in the house. He writes a letter. Ram sings a song. Sita sews a cloth. Where will you go ? They will come to the village, Will he not do this work ? We were walking They were hearing his words (ਗਲ). If you had come in time, I must have gone with you He might have come if they had gone. Why have you not told me this ? I would have gone.

—×—

LESSON 22

Transitive Verbs in the Past Tense

ਭੂਤਕਾਲ ਵਿਚ ਸਕਰਮਕ ਕਿਰਿਆ

In Punjabi Transitive verbs differ in their behaviour with Intransitive verbs in the Past Indefinite (ਅਨਿਸਚਿਤ ਭੂਤ), Present Perfect, (ਸਮੀਪੀ ਭੂਤ) Past Perfect (ਪੂਰਨ ਭੂਤ) tenses. But in the conditional (ਸ਼ਰਤੀ ਭੂਤ) and continuous (ਅਪੂਰਨ) tenses the forms of transitive and intransitive verbs behave alike.

The case-ending 'ਨੇ' is added to the subject of a transitive verb in the (i) Past Indefinite Tense. (ii) Present Perfect Tense, (iii) Past Perfect Tense and (iv) Doubtful Past Tenses; then the verb is to be formed according to the number and gender of the object.

ਮੈਂ ਇਕ ਫਲ ਖਾਧਾ ਹੈ—I have eaten a fruit.
ਤੂੰ ਇਕ ਫਲ ਖਾਧਾ ਹੈਂ—You have eaten a fruit.
ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਫਲ ਖਾਧਾ ਹੈ--He has eaten a fruit.

(i) Past Indefinite Tense (ਸਾਮਾਨਯ ਭੂਤਕਾਲ)

(Masculine Object—ਕਰਮ ਪੁਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ।
Plu.—ਮੈਂ ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ।

(Feminine Object—ਕਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ।
Plu.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਬੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ।

(ii) Present Perfect Tense
(ਸਮੀਪੀ ਭੂਤਕਾਲ)

(Masculine Object—ਕਰਮ ਪੁਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ ਤੁਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ।
Plu.--ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਬੜੇ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ ।

(Feminine Object—ਕਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ।
Plu.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਬੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ ।

(iii) Past Perfect Tense

(ਪੂਰਨ ਭੂਤਕਾਲ)

(Masculine Object—ਕਰਮ ਪੁਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ।

Plu.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ਸਨ।

(Feminine Object—ਕਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ।

Plu.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ।

(iv) Doubtful Past Tense

(ਸ਼ੱਕੀ ਭੂਤਕਾਲ)

(Masculine Object—ਕਰਮ ਪੁਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।

Plu.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਬੜੇ ਗਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ।

(Feminine Object—ਕਰਮ ਇਸਤ੍ਰੀਲਿੰਗ)

Sing.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ।

Plu.—ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਬੜੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।

Examples :—

ਮੈਂ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ—I have read a book.

ਤੂੰ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ—You have read two books.

ਉਸਨੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ—He has not read a single book.

ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ—They have read books.

ਮੈਂ ਬੜੇ ਗ੍ਰੰਥ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ—I have read many books.

ਤੂੰ ਇਕ ਅੰਬ ਖਰੀਦਿਆ ਹੈ—You have bought a mango.

ਉਸਨੇ ਦਸ ਅੰਬ ਖਰੀਦੇ ਹਨ—He has bought ten mangoes.

The following is a table of different forms of a transitive verb in the Past Tense (ਸਾਮਾਨਯ, ਸਮੀਪੀ, ਪੂਰਨ and ਭੂਤਕਾਲ) :—

Subject	Object	Verb
Mas. or Fem. Sing. or Plural		
ਮੈਂ, ਅਸੀਂ, ਤੂੰ, ਤੁਸਾਂ, ਉਸਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂਨੇ, ਰਾਜਾਨੇ, ਰਾਣੀ ਨੇ etc.	Mas. Sing. ਇਕ ਫਲ one fruit	ਖਾਧਾ–Past Indef. ਖਾਧਾ ਹੈ–Pres. Perfect. ਖਾਧਾ ਸੀ-Past Perfect ਖਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ–Doubtful Past
,,	Mas. Plu. ਬੜੇ ਫਲ many fruits	ਖਾਧੇ–Past Indef. ਖਾਧੇ ਹਨ–Pres. Perfect ਖਾਧੇ ਸਨ–Past Perfect ਖਾਧੇ ਹੋਣਗੇ–Doubtful Past
,,	Fem. Sing. ਇਕ ਰੋਟੀ a piece of bread	ਖਾਧੀ--Past Indef. ਖਾਧੀ ਹੈ-Present Perfect ਖਾਧੀ ਸੀ–Past Perfect ਖਾਧੀ ਹੋਵੇਗੀ–Doubtful Past
,,	Fem. Plu. ਬੜੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ many pieces of bread	ਖਾਧੀਆਂ–Past Indef. ਖਾਧੀਆਂ ਹਨ–Present Perfect ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ–Past Perf. ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ–Doubtful Past

EXERCISE

Correct the following (by showing reasons) :-

ਮੈਂਨੇ ਤੈਂਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ । ਉਸ ਸਾਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ । ਰਾਮ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖੀ । ਤੂੰਨੇ ਘਰ ਗਿਆ । ਰਾਮ ਨੇ ਕਿਤਾਬ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ । ਮੈਂ ਉਸਨੇ ਵੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗੀ ।

Translate into Punjabi :—

I have Purchased a book. What things have you bought ? Has he given his pen to you ? I have seen his sister. Were you drawing a sketeh ? I used to walk everyday. We shall be eating fruits everyday. He has eaten a fruit. We have eaten ten mangoes. Who has bought this book ? Have you read the new book ? He has eaten the ripe mango.

—x—

LESSON 23

Uses of Infinitives, Auxiliary Verbs, Compound Verbs, Participles, Imperative and Subjunctive Mood.

ਕਾਰਦੰਤਕ, ਸਹਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਆ, ਅਨਕਿਆ ਤੇ ਸੰਸ਼ਿਆਦਿਵਾਚ ।

INFINITIVES

The infinitive is formed by adding 'ਣਾ', to a verb-root ;

e.g. ਖਾ + ਣਾ = ਖਾਣਾ (to eat).

ਜਾ + ਣਾ = ਜਾਣਾ (to go)

ਣ is not used after the letters ਣ, ਰ and ੜ, after which ਨ is used.

ਕਰ + ਨਾ = ਕਰਨਾ (to do) etc.

There are two forms of infinitives :—

(i) Simple and (ii) Inflected.

(i) Simple Infinitive may be used in two different ways :—

(a) As a verbal noun or gerund :—

ਤੈਰਨਾ ਸੇਹਤ ਲਈ ਚੰਗਾ ਹੈ—To swim (swimming) is good for health.

ਬਹੁਤ ਹਸਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ—To laugh too much is not good.

(b) in the sense of 'should' :—

ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ—You should do this work.

ਸਾਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ—We should learn Hindi.

(ii) Inflected infinitive may be used in three different senses :—

(a) to denote a purpose :—

ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਵੇਖਣ ਆਇਆ ਹਾਂ—I have come to see you.

(b) with the verbs ਲਗਣਾ, ਦੇਣਾ, ਖਾਣਾ etc.

ਉਹ ਖਾਣ ਲਗਾ—He began to eat.

ਤੂੰ ਉਸਨੂੰ ਕਿਉਂ ਆਉਣ ਦਿਤਾ ?-Why did you allow him to come ?

(c) with the use of ਤੇ, ਨਾਲ etc. :—

ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰੋਟੀ ਮਿਲੇਗੀ—You will get food if you work.

ਉਸਦੇ ਆਉਣ ਤੇ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ—I shall go when he comes.

Auxiliary Verbs

ਸਕ, ਲਗ, ਚਾਹ, ਦੇ, ਚੁਕ etc. are used as auxiliary

verbs to supplement the principal verb. Sometimes they are used as principal verbs also ; as :-

ਸਕ

ਮੈਂ ਵੇਖ ਸਕਦਾ ਹਾਂ—I can see.

ਉਹ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ—He can do.

ਚਾਹ

ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ—I want to go.

ਤੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ—What do you want to do ?

ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ—What do you want ?

ਦੇ

ਉਸਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੇ—Let him speak.

ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਜਾਣ ਦੇ—Let me go now.

ਚੁਕ

ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹਾਂ—I have finished the work.

ਉਹ ਖਾਣਾ ਖਾ ਚੁਕਾ ਹੈ—He has taken his meal.

—x—

LESSON 24

VOICE

Voice is the form of speech which denotes whether the subject or the object of a verb is prominent in the sentence. There are three kinds of voice in Punjabi ; as :—

1) Active Voice.

2) Passive Voice.

3) Intransitive Passive Voice or Impersonal Voice.

1) In the Active voice the subject is prominent in the sentence ; as :—

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜਦਾ ਹਾਂ—I read a book.

ਰਾਮ ਫੁਲ ਤੋੜਦਾ ਹੈ—Ram plucks flowers.

2) In the Passive Voice the object is prominent in the sentence. The verb is formed by adding ਜਾਣਾ to the Past Tense and the subject takes the case-ending ਕੋਲੋਂ (with), and the verb is formed according to the number and gender of the object ; as :—

ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—A book is read by me.

ਰਾਮ ਕੋਲੋਂ ਫੁਲ ਤੋੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ—Flowers are plucked by Ram.

3) In the Intransitive Passive Voice the verb is always intransitive and accords neither with the subject nor with the object. It remains always in the third person, singular number and masculine gender ; as :—

ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਚਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ—I am unable to move.

(ਮੈਂ ਚਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ).

A few examples of Active, Passive and Intransitive Passive voices are given below :—

Active Voice		Passive Voice
ਮੈਂ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ	(I eat bread)	ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
ਉਹ ਫਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ	(He eats fruit)	ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਫਲ ਖਾਧੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।
ਮੈਂ ਚਿਠੀ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ (I write a letter)		ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਚਿਠੀ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ (I wrote books)	ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ।

Active Voice		Intran. Passive
ਮੈਂ ਚਲਦਾ ਹਾਂ	(I walk)	ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਉਹ ਸੌਂਦਾ ਹੈ	(He sleeps)	ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਸੁਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
ਮੈਂ ਗਿਆ ਸਾਂ	(I went)	ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ।
ਉਹ ਗਏ ਸਨ	(They went)	ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ।

EXERCISE

Change the Voice of :

ਤੂੰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈਂ । ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜਦਾ ਹੈ । ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕਿਤਾਬ ਪੜੀ ਗਈ । ਉਹ ਗਾਣਾ ਸੁਣਦਾ ਹੈ । ਰਾਮ ਨੇ ਸੀਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ । ਮੈਂ ਫਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਧਾ ਸੀ । ਗੁਰਮੀਤ ਸੌਂਦਾ ਹੈ । ਗੁਰਚਰਨ ਦੌੜਦਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਤੈਰਦਾ ਹਾਂ । ਸੀਤਾ ਚਲਦੀ ਹੈ । ਮੈਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ । ਮੈਂ ਪ੬ ਬੈਨੀ ਨੰਦਨ ਸਟਰੀਟ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ । ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਹਿੰਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਕਮ ਹੈ । ਰੇਸ਼ਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਉਹ ਖਾਣਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ । ਤੇ ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ । ਤੂੰ ਦੌੜਦਾ ਸੀ ।

—x—

LESSON 25

Conversation in Punjabi

(1)

ਅਧਿਆਪਕ—ਤੇਰਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ?

Teacher—What's your name ?

ਗੁਰਚਰਨ—ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ।

Gurcharan –My name is Gurcharan Singh.

ਅਧਿਆਪਕ—ਤੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ ?

Teacher—What's your father's name ?

ਗੁਰਚਰਨ—ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸਰਦਾਰ ਹਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਹੈ ।

Gurcharan—My father's name is Sardar Harbaksh Singh.

ਅਧਿਆਪਕ—ਉਹ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ?

Teacher—What is he ?

ਗੁਰਚਰਨ—ਉਹ ਮੋਦੀ ਹਨ ।

Gurcharan—He is a grocer.

ਅਧਿਆਪਕ—ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਕਿਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ ?

Teacher—Where were you born ?

ਗੁਰਚਰਨ—ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਲੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

Gurcharan–I was born in Delhi.

ਅਧਿਆਪਕ—ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ ?

Teacher—Where are you living now ?

ਗੁਰਚਰਨ—ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕਲਕਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

Gurcharan—We are now living in Calcutta.

ਅਧਿਆਪਕ — ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੌਣ-ਕੌਣ ਹੈ ?

Teacher—Who else are living at your house ?

ਗੁਰਚਰਨ-ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਮੇਰਾ ਛੋਟਾ ਭਰਾ ਤੇ ਦੋ ਭੈਣਾਂ ਹਨ।

Gurcharan—There are my mother, my younger brother and two sisters in our house.

ਅਧਿਆਪਕ—ਗੁਰਮੀਤ, ਤੂੰ ਕਲ ਸਕੂਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ?

Teacher—Gurmeet, why did you not come to school yesterday ?

ਗੁਰਮੀਤ—ਜੀ, ਮੈਂ ਕਲ ਬੀਮਾਰ ਸਾਂ।

Gurmeet—Sir, I was ill yesterday.

ਅਧਿਆਪਕ- ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ?

Teacher—What had happened to you ?

ਗੁਰਮੀਤ-ਮੈਨੂੰ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ੁਕਾਮ ਸੀ, ਕਲ ਬੁਖਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

Gurmeet—I had been suffering from cold and cough for two days, yesterday I was attacked with fever.

ਅਧਿਆਪਕ--ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੈ ?

Teacher—How are you keeping now ?

ਗੁਰਮੀਤ--ਹੁਣ ਤੇ ਠੀਕ ਲਗਦਾ ਹੈ।

Gurmeet—Now I am feeling all right.

ਅਧਿਆਪਕ--ਸਰਦੀ ਦੇ ਦਿਨ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਪਾਈ ਰਖਿਆ ਕਰ।

Teacher—It is the time of winter. You should wear warm clothes in morning and evening.

ਗੁਰਮੀਤ—ਗਰਮ ਕਪੜੇ ਤਾਂ ਪਾਂਦਾ ਹਾਂ। ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਨਦੀ ਵਿਚ ਨ੍ਹਾਤਾ ਸਾਂ। ਜ਼ੁਕਾਮ ਲਗ ਗਿਆ।

Gurmeet—I do wear warm clothes. But owing to my bath in the river two days ago, I caught cold.

ਅਧਿਆਪਕ--ਚੰਗਾ, ਹੁਣ ਕਿਤਾਬ ਖੋਲ੍ਹ।

Teacher—Well, now open your book.

(II)

ਰਾਮ— ਗੁਰਦੇਵ ਤੇਰਾ ਸਕੂਲ ਕਦੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ?

Ram— Gurdev, when does your school begin ?

ਗੁਰਦੇਵ— ਸਾਡਾ ਸਕੂਲ ਠੀਕ ਦਸ ਵਜੇ ਲਗਦਾ ਹੈ।

Gurdev—Our school begins exactly at ten.

ਰਾਮ—ਤੇਰੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨੇ ਮੁੰਡੇ ਹਨ ?

Ram—How many students are there in your class ?

ਗੁਰਦੇਵ—ਸਾਡੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਤੀਹ ਮੁੰਡੇ ਹਨ।

Gur.—There are thirty students in our class.

ਰਾਮ—ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਵਿਚ ਕਿਨੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ ?

Ram —How many books are there in your school-library ?

ਰਾਮ—ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਵਿਚ ਕਈ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ।

Gur.—There are about three thousand books in our school Library.

ਰਾਮ--ਕਿੰਨੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ ?

Ram—In how many languages are the books ?

ਗੁਰਦਵ--ਬੰਗਾਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਉਰਦੂ ਤੇ ਮਰਾਠੀ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ

Gur.—They are the books in Bengali, Punjabi, Hindi, Sanskrit, English, Urdu and Marathi Languages.

ਰਾਮ--ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਸਤਕਾਲਯ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ?

Ram—How many times in a week are your library books issued (to a reader) ?

ਗੁਰਦੇਵ—ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਹੀ ਵਾਰੀ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

Gur.—Books are issued (to a reader) only twice in a week.

ਰਾਮ--ਤੁਹਾਡੇ ਸਕੂਲ ਛੁਟੀ ਕਿਨੇ ਵਜੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

Ram--When does your school break-up ?

ਗੁਰਦੇਵ--ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਛੁਟੀ ਤਿੰਨ ਵਜੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

Gur.—Our School breaks up at 3 p. m.

ਰਾਮ—ਚੰਗਾ ਭਈ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਚਲਦਾ ਹਾਂ ।

Ram—Well, my friend, now let me go.

(III)

ਪਿਤਾ—ਸੁਖਵੰਤ, ਇਕ ਟੈਕਸੀ ਬੁਲਾ, ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ ।

Father—Sukhwant ! Hire a taxi, I have to go to the station just now.

ਸੁਖਵੰਤ—ਪਿਤਾ ਜੀ, ਹੁਣੇ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ।

Sukhwant—Father, I am going just now.

ਪਿਤਾ–ਸੁਖਦੇਵ, ਮੇਰਾ ਬਿਸਤਰਾ ਲਿਆ ।

Father--Sukhdev, get my bedding.

ਸੁਖਦੇਵ—ਇਹ ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ ।

Sukhdev---It is here.

ਸੁਖਵੰਤ--ਟੈਕਸੀ ਆ ਗਈ, ਪਿਤਾ ਜੀ ।

Sukhwant–Taxi is here, father.

ਪਿਤਾ–ਚਲ ਸੁਖਵੰਤ ਤੂੰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆ ।

Father--Come on, Sukhwant, you also come with me.

ਸੁਖਦੇਵ--ਕੀ ਮੈਂ ਵੀ ਆਵਾਂ ?

Sukhdev---Should I also come with you ?

ਪਿਤਾ–ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

Father—No, you need not come.

ਪਿਤਾ—ਡਰਾਈਵਰ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਚਲ।

Father—Driver, drive for the railway station.

ਡਰਾਈਵਰ – ਜੀ ਅਜੇ ਬੜਾ ਵਕਤ ਹੈ, ਘਬਰਾਓ ਨਹੀਂ।

Driver—Sir, there is sufficient time yet. Don't be anxious,

ਪਿਤਾ -- ਗਡੀ ਚਲਣ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦਸ ਮਿੰਟ ਹਨ।

Father - There are only ten minutes more for the train to start.

ਡਰਾਈਵਰ -- ਉਹ ਤੇ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਗੱਡੀ ਰੋਜ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਲੇਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

Driver - That is true, but this train has been half an hour late everyday.

ਪਿਤਾ -- ਸੁਖਵੰਤ, ਵੇਖ ਅਸੀਂ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।

Father -- Sukhwant, just see, we have come to the station.

ਸੁਖਵੰਤ -- ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਆ ਗਏ।

Sukhwant - Yes father, we have come very soon.

ਪਿਤਾ -- ਜਾ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਇਕ ਟਿਕਟ ਲੈ ਆ।

Father - Go and bring a ticket for Delhi.

ਪਿਤਾ - ਡਰਾਈਵਰ, ਤੇਰਾ ਕਿੰਨਾ ਕਿਰਾਯਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

Father -- Driver, how much is your fare ?

ਡਰਾਈਵਰ—ਚਾਰ ਰੁਪਿਆ ਪੱਚੀ ਪੈਸੇ ।

Driver—Four rupees and twenty five paise,

ਪਿਤਾ—ਸੁਖਵੰਤ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਟਿਕਟ ਲਿਆ ਹੈ ਨਾ ?

Father—Sukhwant ! Have you purchased a platform ticket for yourself ?

ਸੁਖਵੰਤ—ਹਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਟਿਕਟ ਲਿਆ ਹੈ ।

Sukhwant—Yes father, I have purchased a platform ticket for myself.

ਪਿਤਾ—ਹੱਛਾ ਚਲ, ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠੀਏ ।

Father—All right, let us go and take our seats in the compartment.

ਸੁਖਵੰਤ—ਪਿਤਾ ਜੀ, ਬਿਸਤਰਾ ਉਪਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ ।

Sukhwant—Father, I am putting the bedding on the bunk.

ਪਿਤਾ—ਸੁਖਵੰਤ, ਵੇਖ ਤੇ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕ ਦੇਸ਼-ਦਰਪਣ ਲੈ ਲਈਂ ।

Father—Sukhwant, just see, whether a news paper hawker is there ; if yes then purchase a copy of Desh-Darpan.

ਸੁਖਵੰਤ—ਹੈ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਹੁਣੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ।

Sukhwant—There is one, father, I'm just bringing

ਪਿਤਾ—ਸੁਖਵੰਤ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਜਾ ਰੇਲ ਦੀ ਸੀਟੀ ਵਜ ਗਈ ਹੈ।

Father—Sukhwant, now you go. The whistle of the train has blown,

ਸੁਖਵੰਤ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਗਡੀ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ ਤੇ ਪੁਛਦਾ ਹੈ—'ਤੁਸੀਂ ਕਦੋਂ ਤਕ ਆਵੋਗੇ ?'

After bowing down to his father, Sukhwant got bown from the train and asked, 'When will you return, father ?"

ਪਿਤਾ—ਕੋਈ ਮਹੀਨਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ।

Father--It will take me about a month.

ਗੱਡੀ ਚਲਦੀ ਹੈ।

The train starts.

IV

ਬੀਮਾਰ—ਡਾਕਟਰ ਜੀ ! ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

Patient—Good morning, Doctor !

ਡਾਕਟਰ—ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਆਓ ਬੈਠੋ, ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ? ਦਸੋ।

Doctor—Good morning ! Come in, take your seat ; tell me what has happened to you.

ਬੀਮਾਰ—ਇਸੇ ਲਈ ਤੇ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਆਇਆ ਹਾਂ।

Patient—That is why I have come to you so early in the morning.

ਡਾਕਟਰ—ਹੱਛਾ ਦਸੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ?

Doctor—Well, tell me what you are suffering from ?

ਬੀਮਾਰ—ਮੈਨੂੰ ਭੁਖ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ ਤੇ ਖਾਣਾ ਪੱਚਦਾ ਨਹੀਂ ।

Patient—I don't have appetite at all for food and besides I am suffering from indigestion,

ਡਾਕਟਰ—ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਰ ਦਰਦ ਵੀ ਹੈ ?

Doctor—Have you headache also ?

ਬੀਮਾਰ—ਹਾਂ ਹੋਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਗਲ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤੀਂ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ।

Patient—Yes, I have. And what is worse, I can't sleep well at night.

ਡਾਕਟਰ—ਹੱਛਾ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

Doctor—I see ; what are you ?

ਬੀਮਾਰ—ਮੈਂ ਇਕ ਮਰਚੈਂਟ ਆਫ਼ਿਸ ਦਾ ਕਲਰਕ ਹਾਂ । ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਤਕ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ।

Patient—I am a clerk in a merchant office and have to work long hours in the office.

ਡਾਕਟਰ—ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਮੀ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋ ?

Doctor—Do you take any sort of exercise in the evening ?

ਬੀਮਾਰ—ਨਹੀਂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਥਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਖਾ-ਪੀ ਕੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸੌਂਦਾ ਹਾਂ।

Patient—No sir, I don't take any kind of exercise because when I get home I feel so tired that I simply take my food and go straight to bed.

ਡਾਕਟਰ—ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਤਕਲੀਫ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਆਰਾਮ ਨਹੀ ਕਰਦੇ।

Doctor—I think all your troubles are due to lack af rest.

ਬੀਮਾਰ—ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਇੰਜੇ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਛੁਟੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ।

Patient—I also think so I could not have any leave for a long time.

ਡਾਕਟਰ—ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਅਪਣੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਛੁਟੀ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ?

Doctor—Are you not able to secure a leave from your office for a few days ?

ਬੀਮਾਰ—ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਛੁਟੀ ਮਿਲੇਗੀ।

Patient—I think I shall be able to secure a leave with your recommendation.

ਡਾਕਟਰ— ਚੰਗੀ ਗਲ ਏ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਚਲੇ ਜਾਵੋ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਖੋਲ ਕੇ ਸੌਣਾ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਟਹਿਲਣਾ ਨਿਸਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਭੋਜਨ ਛਕਣਾ; ਪਾਚਨ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਭੁਖ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਣਾ ਵੀ ਵਧਾਉਂਦੇ ਜਾਣਾ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਰਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ।

Doctor—Very good. Please go to your village for a few days. Sleep while keeping the windows of the room open. Take walks in the morning and evening for sometime. Take your food at fixed hours increase diet gradually according to your digestive power and appetite. I think you will be all right very soon if you follow these instructions.

ਬੀਮਾਰ—ਧਨਵਾਦ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ। ਮੈਂ ਆਪ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਤੁਰਾਂਗਾ। ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

Patient—Thank you, Doctor. I will follow your instructions. Good bye.

ਡਾਕਟਰ—ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ। ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਲਿਖਣਾ।

Doctor—Good bye. Please let me know how you get on.

—x—

LESSON—26

Some Specimens of Translation :

ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਨਮੂਨਾ

1

ਦਿੱਲੀ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ। ਜਮਨਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਸੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਗਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣਾ ਇੰਦਰਪ੍ਰਸੱਥ, ਜੋ ਪਾਂਡੋ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ ਅਜ ਕਲ ਦੇ ਦਿਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਥਾਂ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਾਗੇ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

Delhi is the capital of India. It is situated on the bank of the river Jamuna. It is one of the oldest cities of the world. It is believed that ancient Indarprastha, the capital of Pandavas, stood on or near the site of modern Delhi.

2

ਇਕ ਕਾਂ ਤੇਹ ਦੇ ਮਾਰੇ ਮਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸ਼ੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਘੜਾ ਵੇਖਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਸੀ। ਦੁਰਭਾਗ ਨਾਲ, ਕਾਂ ਦੀ ਚੁੰਝ ਪਾਣੀ ਤਕ ਨਾਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰੀ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਸਫਲ ਨ ਹੋ ਸਕਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਘੜੇ ਨੂੰ ਉਲਟ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ

ਨਾਲ ਉਹ ਪਾਣੀ ਪੀ ਸਕੇ। ਪਰ ਉਹ ਇਤਨਾ ਬਲਵਾਨ ਵੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ।

A crow was almost dying of thirst. It found a pitcher which had a little water at the bottom. Unfortunately the crow was not able to take its bill into the water. Again and again it tried but to no effect. Then it tried to turn the pitcher over, so that it might get the water. But it was not strong enough for it.

3

ਇਕ ਚਰਵਾਹੇ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਇਜੜ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਹਾਸੇ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰੀ ਹੋਲਾ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਸੀ–'ਬਘਿਆੜ, ਬਘਿਆੜ!' ਇਸ ਨਾਲ ਆਲੇ ਦਵਾਲੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਹੜਬੜਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਦੌੜੇ ਆਉਂਦੇ। ਪਰ ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਧੋਖਾ ਖਾਣ ਪਿਛੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਰੌਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।

There was once a shepherd boy who watched over a flock of sheep in the fields. As a mere joke he would often shout out: 'Wolf, Wolf'. This caused the men working in the neighbouring fields run to his help. But after thus being

after thus being deceived for two or three times, they decided to take no notice of his shouts.

4

ਊਂਠ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਚਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਥੈਲੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪਾਣੀ ਰਖ ਲੈਂਦਾਂ ਹੈ। ਊਂਠ ਦੂਰੋਂ ਹੀ ਸੁੰਘ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਤਾ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਗੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪਾਣੀ ਕੋਲ ਪੁਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾ ਉਹ ਰੱਜਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਵਾਰ ਭੀ ਉਤਰ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪੀਕੇ ਅਪਣੀ ਮਸ਼ਕ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਭਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

The camel can travel for days together without water. Its stomach is filled with water cells in which it can store up a sufficient quantity to last it for four or five days. The camel smells water from a long distance and goes on and on till it comes up to it. Then it drinks sufficiently and the rider also comes down; drinks water and fills his leather bag with it.

5

ਸ਼ੁਤਰਮੁਰਗ ਅਰਬ ਤੇ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਮਾਰੂ ਥਲ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਅਰਬ ਵਾਲੇ ਇਸ ਨੂੰ ਊਂਠ-ਚਿੜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਸ ਦਾ ਸ੍ਰੀਰ ਤੇ

ਗਰਦਨ ਊਂਠ ਵਾਂਙੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭੀ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।

The Ostrich is found in the sandy desert of Arabia and Africa. Among the Arabs it is called the camel bird, for its body and neck are like those of a camel. Like camel it can live for a long time without water.

6

ਖਰਗੋਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਉਹ ਕੰਨ ਬੜੇ ਕਰਕੇ ਦੌੜਦਾ ਹੈ ਤਦ ਉਹ ਬਹੁਤ ਸੁੰਦਰ ਦਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕੀਂ ਖਰਗੋਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਲਦੇ ਭੀ ਹਨ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਸ਼ਕਾਰੀ ਕੁਤੇ ਉਸਦਾ ਪਿਛਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਦ ਉਸਦੀ ਦੌੜ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵਲਾਇਤੀ ਖਰਗੋਸ਼ ਚਿਟਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

The hare has two ears. It lives among bushes. When it runs with its ears erect it looks very beautiful. Some people tame it. It runs very fast. When the hounds chase it, its race is worth seeing. The English hare is of white colour.

7

ਹਿਰਨ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਜਦ ਇਹ ਚੌਕੜੀ ਭਰਦੇ ਹੋਏ ਨਠਦੇ ਹਨ ਤਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਹਿਰਣ ਦੱਬ ਚਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਿਰਨੀ ਅਪਣ ਬਚੇ ਨੂੰ ਦੁਧ ਪਿਲਾਂਦੀ ਹੈ । ਹਿਰਨ ਦੇ ਸਿੰਗ ਬੜੇ ਨੋਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਦੀ ਖਲ ਨੂੰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਲੋਕ ਇਸ ਦੀ ਖਲ ਨੂੰ ਬੈਠਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ।

Deer are of various types. When they run with leaps and bounds it is hard to seize them. Deer eats grass and the female suckles its young. The horns of a deer are pointed. Its skin is considered sacred. In ancient times hermits used its skin for a seat.

8

ਵਕਤ ਵਾਕਣ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ । ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੰਗਾਲ ਰਹੇਗਾ । ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਕ ਇਕ ਪਲ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰਖੀਏ ਜਿਵੇਂ ਕੰਜੂਸ ਆਪਣੀ ਕੌੜੀ ਕੌੜੀ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੌਣ ਲਗਿਆਂ ਵੇਖ ਲਈਏ ਕਿ ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਫਾਲਤੂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ । ਜੇ ਵਿੰਜ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਪਛਤਾਈਏ ਤੇ ਅਗੋਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਰਖੀਏ ।

There is nothing valuable like time. Who-

ever failed to use it carefully will ever remain poor. We must keep an account of each second as a miser keeps of his kowries; and at night before going to bed, must examine if we have wasted any moment. If we find that we have wasted some moments we must be sorry and be careful for the future.

9

ਸਾਬਣ ਲਾ ਲਾ ਧੋਤਾ ਕੋਲਾ, ਦੁਧ ਦਹੀਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ।
ਖੂੰਬ ਚਾੜ੍ਹ ਰੰਗਣ ਭੀ ਧਰਿਆ, ਰੰਗ ਨਾ ਉਸ ਵਟਾਇਆ।
ਵਿਛੜ ਕੇ ਕਾਲਖ ਸੀ ਆਈ, ਬਿਨ ਮਿਲਿਆਂ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦੀ।
ਅੰਗ ਅਗ ਦੇ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਚੜ੍ਹਦਾ ਰੂਪ ਸਵਾਇਆ।

(ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ)

I tried to wash a piece of coal with soap and put it into milk and curd to make it white, but to no effect. Then I processed it with different dyes to colour it but it did not change its colour. It had become black on separation form its beloved, that would not go unless it is reunited. Put it in fire and you will find it glowing with all its beauty.

—Bhai Veer Singh

10

(Verse from Sukhmani)

ਤੂ ਠਾਕੁਰੁ ਤੁਮ ਪਹਿ ਅਰਦਾਸਿ ।
ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ ।
ਤੁਮ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੇਰੇ ।
ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਿ ਸੂਖ ਘਨੇਰੇ ।
ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੁਮਰਾ ਅੰਤੁ ।
ਊਚੇ ਤੇ ਊਚਾ ਭਗਵੰਤੁ ।
ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤੁਮਰੈ ਸੂਤ੍ਰਿਧਾਰੀ ।
ਤੁਮ ਤੇ ਹੋਇ ਸੁ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ।
ਤੁਮਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਤੁਮ ਹੀ ਜਾਨੀ ।
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸਦਾ ਕੁਰਬਾਨੀ ।

Transliteration :—

(Tu ṭhākuru tum pahi ardāsi,
jiu pinḍu sabhu tēri rāsi.
Tum māt pitā ham bārik tērē,
tumari kripā mahi sukh ghanērē.
Kōi na jānai tumarā antū.
uchē tē uchā bhagavantu.
Sagal samagri tumarē sutridhāri,
tum tē hōi su āgyākāri.
Tumari gati miti tum hi jāni,
Nānak dās sadā kurbāni.)

English meaning :—

You are my God and I pray to you. I offer myself to You with all my body and mind. You are my father and You are my mother ; I am Your child. I find all the pleasures through Your mercy. No one knows Your limits, You are high and above all limits. You have set the entire matter in order and thus every thing obeys Your order. Only You know the depth and state of Your affairs. Nanak says ; I am Your humble servant for all times.

11

(Verse from Guru Granth Sahib)

ਕਾਹੇ ਰੇ ਬਨ ਖੋਜਨ ਜਾਈ ।
ਸਰਬ ਨਿਵਾਸੀ ਸਦਾ ਅਲੇਪਾ ਤੋਹੀ ਸੰਗਿ ਸਮਾਈ ।੧। ਰਹਾਉ ।
ਪੁਹਪ ਮਧਿ ਜਿਉ ਬਾਸੁ ਬਸਤੁ ਹੈ
ਮੁਕਰ ਮਾਹਿ ਜੈਸੇ ਛਾਈ ।
ਤੈਸੇ ਹੀ ਹਰਿ ਬਸੇ ਨਿਰੰਤਰਿ
ਘਟ ਹੀ ਖੋਜਹੁ ਭਾਈ ।੧।
ਬਾਹਰਿ ਭੀਤਰਿ ਏਕੋ ਜਾਨਹੁ
ਇਹੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬਤਾਈ ।
ਜਨ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਆਪਾ ਚੀਨੈ
ਮਿਟੈ ਨ ਭ੍ਰਮ ਕੀ ਕਾਈ ।

Transliteration :—

(Kāhērā ban khojana jāī,
Sarba nivāsi sadā alēpā tohi sangi
samāi (1) rahāu.
Puhap madhi jiu bāsu bastu hai,
mukara māhi jaichhē chhāi.
Taisē hi hari basē nirantari,
ghaṭ hi khojahu bhāī (1)
Bāhari bhītari ekō jānahu,
ihu gur giānu batāī.
Jan Nānaku binu āpā chānai
miṭai na bhram ki kāī)

English meaning :—

O, Why do you go to jungles in search of Him ; He th t is everywhere, is there by you. Just as the scent lives in the flower ; just as the reflection is always there in the mirror, the same way He is within you. Please search Him out from thy ownself. My teacher has given me this knowledge that He is there inside and outside. Nanak says that without understanding yourself you cannot shed your doubts.

12

(1st Verse from Japaji)

ਸੋਚੈ ਸੋਚਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਸੋਚੀ ਲਖ ਵਾਰ ॥
ਚੁਪੈ ਚੁਪ ਨ ਹੋਵਈ ਜੇ ਲਾਇ ਰਹਾ ਲਿਵਤਾਰ ॥
ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨ ਉਤਰੀ ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ ॥
ਸਹਸ ਸਿਆਣਪਾ ਲਖ ਹੋਹਿ ਤ ਇਕ ਨ ਚਲੈ ਨਾਲਿ ॥
ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ ਕਿਵ ਕੂੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ ॥
ਹੁਕਮਿ ਰਜਾਈ ਚਲਣਾ ਨਾਨਕ ਲਿਖਿਆ ਨਾਲਿ ॥੧॥

Transliteration :—

(Sochai sochi na hovaī jē sochi lakh vār,
Chupai chup na hovai jē lāī rahā livtār.
Bhukhiā bhuk na ūtarī jē bannā puriā bhār.
Sahasa sihānpā lakh hohi ta ik na chalai nāli.
Kiv sachiārā hoiai kiv kuṛai tuṭai pāli.
Hukmī rajāī chalṇā Nanak likhiā nāli.)

English meaning :—

Cleanse the body a million times, yet
the mind will not be cleansed.
The body at rest shall not make
the restless mind peaceful.
The thirst for enjoyment remains insatiable
to a person who is ever covetous to enjoy.

Neither a thousand nor even a million types of accumulated learning will accompany a person who is dragged by Death to the land of oblivion.

Nanak sings, that only by God's grace truth dawns in a heart with the disappearance of falsehood.

(Rendered into English by Prof. Sudhir gupta, M. A.)

13

(38th Verse from Japaji)

ਜਤੁ ਪਹਾਰਾ ਧੀਰਜੁ ਸੁਨਿਆਰੁ ।
ਅਹਰਣਿ ਮਤਿ ਵੇਦੁ ਹਥਿਆਰੁ ॥

ਭਉ ਖਲਾ ਅਗਨਿ ਤਪ ਤਾਉ ।
ਭਾਂਡਾ ਭਾਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤਿਤੁ ਢਾਲਿ ।
ਘੜੀਐ ਸਬਦੁ ਸਚੀ ਟਕਸਾਲ ॥

ਜਿਨ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰਮੁ ਤਿਨਕਾਰ ।
ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥੩੮॥

Transliteration :—

Jatu pahārā dhiraj suniāru,
Aharaṇi mati vedu hathiāru.

Bhaū khalā agani tap tāū,
Bhāndā bhāū amrit titu ḍhāli,
Ghariāi sabdu sachi taksāl.

Jin kaū nadari karamu tinkār,
Nānak nadari nadari nihāl.

English meaning :—

Make patience your goldsmith
and self-control your bellows.

Make the mind your anvil and
knowledge your hammer.

Enkindle the fire of penance in the furnace
of religiousness and apply heat to the
nectar of love at the command of God.

Mould the strong seal bearing the name of God in the mint of truth.

This terrestrial life becomes blessed due to His mercy.

Nanak advises all to sacrifice everything to Him.

(Rendered into English by Prof. Sudhir Gupta M. A.)

—×—

LESSON 27

Passages for Translation

Translate into Punjabi :

(1).

Harihar had three sons. Their names were Subodh, Prabodh and Madhav. Madhav was the youngest (ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ), and Subodh was the eldest of all (ਸਭ ਤੋਂ ਵਡਾ). Madhav was ten years old and Subodh was twenty five years. Harihar had lost his wife eight years back.

(2)

India is our motherland (ਮਾਤ੍ਰ ਭੂਮਿ). We live in India. So other nations call us Indians. To-day India is free (ਸੁਤੰਤਰ). We have fought long with the British power for the freedom of our country. Mahatma Gandhi was our leader. Our weapons were Truth and Non-violence. Our great leader discovered the power of Satyagraha– the power of Truth and Non-violence.

(3)

I am son of a weaver. I was born in a small village near Adampur Doaba. I have an elder brother and a younger sister. My father was very poor. He could not send us to school. But I had a great desire (ਇੱਛਾ) to learn to read a d write. My father used to call me every morning to work at the loom. I did not like this work at all. So I tried to avoid him.

(4)

Almost all creatures can swim (ਤੈਰ). Elephants, horses, cows, dogs and other animals have not to be taught to do so. Everybody should learn to swim. Young boys and girls can easily learn swimming. Swimming is a very good exercise. It yields us much pleasure. It is very pleasant to swim in cold water in the summer (ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ).

(5)

Men and beasts have limbs. A man has two arms and two hands, two legs and two feet. A lamb has four legs. A dog has four paws. The horse has cloven hoofs. Birds have no teeth. If you pay a visit to the zoological gardens, you shall be greatly delighted to see various large animals.

(6)

When we think attentively to consider the world around us, one of the first things to claim notice is the air (ਹਵਾ). We do not see it and yet it is present. How profoundly it influences the life of man! How continually it changes its character, and how much these alterations affect us ;—now blowing in a gentle breeze and then sweeping along in a fierce storm, at one time cold and at another time warm, to-day clear and dry, to-morrow laden with vapour or drenched with rain.

(7)

We can obtain control over others by generating two kinds of force—constructive and destructive. Love and service characterize the former while hatred and fear distinguish the latter. To-day the world is under the power of fear and hatred. This is the result of one socio-economic order (ਸਾਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਵਯਵਸਥਾ) which is necessarily based on our possessing a control over our neighbour. Centralised industries (ਕੇਂਦ੍ਰੀਯ ਉਦਯੋਗ) which have their machinery and plants (ਕਾਰਖਾਨੇ) located at one place have to obtain their raw materials from distant places. They also have to find their markets and control them in their favour, may be at the other end of the world (ਫਿਰ ਭਾਂਵੇ ਉਹ ਬਜ਼ਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਤੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਣ) ।

(8)

Textile Mills (ਕਪੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮਿਲਾਂ) may be located at Manchester where no cotton grows.

The needed cotton has to be grown in India 6,000 miles away. After it is spun and woven into cloth it has to be sent back to India to be sold—another journey of 6,000 miles. This makes it imperative (ਜ਼ਰੂਰੀ) for the lives of the cotton-growers in India to be planned by the mill-owners of Manchester who will also want to control the Government of India so as to obtain favourable customs (ਅਨਕੂਲ ਚੁੰਗੀ) and excise duties (ਆਬਕਾਰੀ ਕਰ) so that their cloth may be sold.

(9)

"What is wealth?" asked the friend and replied, "Not gold and silver." A traveller who lost his way in the desert (ਰੇਗਿਸਤਾਨ) could not eat or drink gold and silver. He would gladly exchange all the gold and silver in the world for a morsel of food or a drink of water to sustain life (ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰਖਣ ਲਈ). Gold and silver only provide a handy medium for the exchange of

useful commodities. A nation's wealth was measured not by the precious metal in its vaults (ਖਜ਼ਾਨਾ) but by the useful commodities it possessed and the capacity to produce them. A nation that had healthy and industrious men and women with the skill and talent to produce useful commodities, was a rich nation, although it did not own an ounce of gold or silver.

10

On the contrary (ਇਸਦੇ ਉਲਟ) a nation that lacked these was a poor nation, inspite of all the gold and silver it might possess. A person who did not produce but only consumed was a parasite living upon the industry of others and became a burden of society. "Capacity to earn money," went on my friend, "Was no measure of talent." A money bag which a man máde by exploitation (ਸ਼ੋਸ਼ਣ) at the expense of others was not an asset to the country. But a person who produced something useful, however common place (ਮਾਮੂਲੀ), e.g. ; a table or a chair, added to the wealth of the country and was therefore an asset (ਸੰਪਤੀ).

LESSON 28

Idioms & Proverbs

ਮੁਹਾਵਰੇ ਅਤੇ ਕਹਾਵਤਾਂ

A group of words which have a special meaning when used together, is called an idiom (ਮੁਹਾਵਰਾ).

A group of words which have a complete sense of a short wise saying commonly used by the people, is called a proverb (ਕਹਾਵਤ).

The expression becomes appropriate and forceful by using idioms and proverbs. Idioms and proverbs are very much used in Punjabi literature and conversation, so the learners should know their correct use. The following is a list of some idioms and proverbs.

Idioms :

ਉਂਗਲੀ ਕਟਣਾ—to be astonished.

ਅਕਲ ਖਰਚ ਕਰਨਾ—to use one's sense.

ਅਦਲੇ ਦਾ ਬਦਲਾ—tit for tat.

ਅਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋਣਾ—to foam with rage.

ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਮੀਆਂ ਮਿਠੂ ਹੋਣਾ—to blow one's own trumpet.

ਅਖ ਦਾ ਤਾਰਾ—to be very dear to somebody, darling.

ਅਖ ਦਿਖਾਣਾ—to frighten.

ਅਖਾਂ ਪਾੜ ਕੇ ਵੇਖਣਾ—to look steadily at a thing.

ਅਖਾਂ ਵਿਛਾਣਾ—to receive with affection.

ਅਖਾਂ ਭਰ ਆਉਣੀਆਂ—to have eyes filled with tears.

ਅਖਾਂ ਮਾਰਨਾ—to make a gesture with eyes.

ਅਖਾਂ ਮਿਲਾਣਾ—to look fully in face of, to fall in love with.

ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਧੂੜ ਪਾਣੀ—to throw dust in one's eyes to cheat.

ਅੱਖ ਲਗਾਣਾ—to sleep.

ਅੱਖ ਬੰਦ ਕਰ ਲੈਣੀਆਂ—to neglect.

ਅਥਰੂ ਭਰ ਆਉਣੇ—to bring tears into one's eyes.

ਅਗ ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣਾ—to add fuel to the fire.

ਅਗੇ ਪਿਛੇ ਕਰਨਾ—to hesitate.

ਅਜ ਕਲ ਕਰਨਾ—to evade.

ਆਟੇ ਦਾਲ ਦਾ ਫਿਕਰ—anxiety for means of sustenance.

ਆਦਮੀ ਬਨਾਣਾ—to teach good manners.

ਆਨਾ ਕਾਨੀ ਕਰਨਾ—to hesitate.

ਆਪੇ ਵਿਚ ਆਉਣਾ—to recover one's senses.

ਕੱਚਾ ਦਿਲ—timid, not of firm mind.

ਕੱਚਾ ਮਾਲ--raw materials.

ਕੱਚਾ ਹੱਥ—inexperienced or unskilled hand.

ਕੱਚੀ ਗਲ—indecent talk.

ਕਲੰਕ ਦਾ ਟਿਕਾ ਲਗਣਾ—to have a bad name.

ਕਲੇਜੇ ਤੇ ਸੱਪ ਲੇਟਣਾ—to suffer envy or jealousy.

ਕੰਨ ਤੇ ਜੂੰ ਨਾ ਸਰਕਣੀ—to be careless.

ਕੰਨ ਕਟਣਾ—to defeat.

ਕੰਨਾਂ ਦਾ ਕੱਚਾ—easily believing.

ਕੰਨ ਖਾਣੇ—to make an uproar.

ਕੰਨ ਪਕੜਨੇ—to accept one's folly.

ਕੰਨ ਭਰਨੇ--to poison one's mind.

ਕੰਮ ਤਮਾਮ ਕਰਨਾ—to kill, to finish.

ਖੜਾ ਜੁਆਬ--a ready denial.

ਖਿਲੀ ਉਡਾਣਾ--to make fun of.

ਗਲਾ ਘੁੱਟਣਾ—to choke, to suffocate.

ਗਲਾ ਛੁਟਣਾ—to get rid of.

ਗਲਾ ਫਾੜਨਾ—to cry very loudly.

ਗਲੇ ਪੈਣਾ—to be incumbent against one's will.

ਗਲੇ ਲਗਾਣਾ—to embrace.

ਘਰ ਕਰਨਾ—to make room for.

ਘਰ ਦਾ ਨਾ ਘਾਟ ਦਾ--of no fixed abode, worthless.

ਘਰ ਫੋੜਨਾ—to create disturbance in a family.

ਚੱਕਰ ਆਉਣਾ—vertigo.

ਚੱਕਰ ਕਟਣਾ—to revolve.

ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਪੈਣਾ—to be deceived.

ਚੁਟਕੀ ਵਿਚ ਉਡਾਨਾ—to turn into a joke.

ਚੁਲੀ ਭਰ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡੁਬ ਮਰਨਾ—to be greatly abashed.

ਚੂੰ ਨਾ ਕਰਨਾ—to be in awe, to be silent.

ਛੂ ਮੰਤਰ ਹੋਣਾ--to disappear from sight.

ਜੈਸੇ ਦਾ ਤੈਸਾ—tit for tat, to return blow for blow.

ਜੈਸਾ ਕਰਮ ਤੈਸਾ ਫਲ—to be rightly served.

ਦੰਦ ਚਬਾਨਾ--to grind teeth with rage.

ਦੰਦਾਂ ਥਲੇ ਉਂਗਲੀ—to be wonderstruck.

ਦੰਦ ਖਟੇ ਕਰਨਾ—to torment much.

ਦੰਦ ਤੋੜਨਾ—to torment.

ਦੰਦਾਂ ਵਿਚ ਤਿਨਕਾ ਲੈਣਾ—to make great entreaties.

ਦੰਦ ਰਖਣਾ—to have earnest desire.

ਦਾਲ ਗਲਣਾ—to be effective.

ਦਾਲ ਵਿਚ ਕਾਲਾ ਹੋਣਾ—something to be wrong.

ਦਾਲ ਰੋਟੀ—one's livelihood.

ਦਾ ਲਗਾਣਾ—to get an opportunity.

ਦਾ ਲੈਣਾ—to retaliate.

ਦਿਨ ਕਟਣੇ—to pass one's days.

ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ—in broad day-light.

ਦਿਨ ਦੂਨਾ ਰਾਤ ਚੌਗੁਣੀ—improving by leaps and bounds.

ਦਿਨ ਗੁਆਉਣਾ-to spend time carelessly.

ਦਿਨ ਰਾਤ--always.

ਦਿਲ ਪਕਾ ਕਰਨਾ—to take courage.

ਦਿਲ ਜਮਣਾ--to be intent on, to be in love with.

ਦਿਲ ਟਿਕਾਣੇ ਹੋਣਾ--to be settled in mind.

ਦਿਲ ਦੇਣਾ--to fall in love.

ਦਿਲ ਬੁਝਾਣਾ--to lose all enthusiasm.

ਦਿਲ ਬਹਲਾਣਾ—recreation, diversion.

ਨਮਕ ਮਿਰਚ ਲਗਾਣਾ—to exaggerate a fact.

ਨਕ ਕਟਾਣਾ—to lose one's honour.

ਨਕ ਭੌਂ ਚੜਾਣਾ—to be displeased.

ਨਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰਨਾ—to tease excessively.

ਨਕ ਰਗੜਨਾ--to make an humble entreaty.

ਨਕ ਦਮ ਹੋਣਾ--to be harassed.

ਨਕ ਸਿਕੋੜਨਾ--to be displeased.

ਨਕ ਰਖ ਲੈਣਾ—to keep up one's prestige.

ਨੜਿਨਵੇਂ ਦਾ ਫੇਰ—an earnest desire to amass wealth.

ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਕਰਨਾ—to abash.

ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋਣਾ—to be ashamed.

ਪੇਟ ਕਟਨਾ—to starve oneself intentionally.

ਪੇਟ ਦਾ ਧੰਧਾ--occupation, means of livelihood.

ਪੇਟ ਜਲਨਾ--to be extremely hungry.

ਫੇਰ ਵਿਚ ਪੈਣਾ—to fall into difficulty.

ਫੇਰ ਫਾਰ--alteration.

ਮਖੀ ਮਾਰਨੀ--to remain idle.

ਮਨ ਦੇ ਲਡੂ ਭੋਰਨੇ--to build castles in the air.

ਮਨ ਹੀ ਮਨ--secretly.

ਮਨ ਮਾਨਾ--according to one's sweet will.

ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ--brave.

ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਨਾ--to be disgraced.

ਮੂੰਹ ਖੋਲਨਾ--to abuse.

ਮੂੰਹ ਉਜਲਾ ਹੋਣਾ--to attain credit.

ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਆਉਣਾ—to have an earnest desire for.

ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ—to desert, to refrain from.

ਮੂੰਹ ਬਨਾਣਾ—to make faces to mock.

ਰਾਮ ਕਹਾਣੀ—a long story.

ਰਾਮ ਰਾਮ ਕਰਨਾ—to salute a person.

ਹਵਾ ਵਿਚ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣੇ—to build castles in the air.

ਹਵਾ ਖਾਨਾ—to go for a walk.

ਹਵਾ ਪੀਕੇ ਰਹਨਾ—to observe a fast.

ਹਵਾ ਵਿਚ ਲੜਨਾ—to quarrel without a cause.

ਹਵਾ ਨਾਲ ਗਲਾਂ ਕਰਨੀਆਂ—to run very fast, to talk uselessly.

ਹਵਾ ਹੋ ਜਾਣਾ—to disappear from sight.

ਹੱਥ ਦੀ ਸਫਾਈ—legerdemain, jugglery.

ਹੱਥ ਮਿਲਾਨੇ—to shake hands.

ਹੱਥ ਆਉਣਾ—to come into one's possession, to obtain.

ਹੱਥ ਖਾਲੀ ਹੋਨਾ—to be penniless.

ਹੱਥ ਜੋੜਨਾ—to salute, to cut all connections with.

ਹੱਥ ਧੋਨਾ—to lose, to relinquish.

ਹੱਥ ਧੋਕੇ ਪਿਛੇ ਪੈਣਾ—to engage heart and soul in an enterprise.

ਹਥ ਤੇ ਹਥ ਧਰ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰੇਹਣਾ—to remain idle.
ਹਥ ਵਟਾਉਣਾ—to help.
ਹਥੋ ਹਥ—hastily.
ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਹੋਣਾ-to be confused.

Proverbs :—

ਅੰਤ ਭਲਾ ਸੋ ਭਲਾ—All is well that ends well.
ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਣਾ ਰਾਜਾ—-A figure among cyphers.
ਆਪਣਾ ਪੁਤਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਿਆਰਾ—Every potter praises his own pot.

ਆਪ ਭਲਾ ਤੇ ਜਗ ਭਲਾ—Good mind good find.
ਇਲਾਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਅਛਾ—Prevention is better than cure.
ਉਤਾਵਲਾ ਸੋ ਬਾਵਲਾ—Hurry spoils curry.
ਊਠ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਜੀਰਾ—A drop in the ocean.
ਇਕ ਪੰਥ ਦੋ ਕਾਜ—To kill two birds with one stone.
ਕੋਲਾ ਹੋਏ ਨਾ ਉਜਲਾ—Black will take no other hue.
ਕੰਮ ਪਿਆਰਾ ਕਿ ਚੰਮ—Handsome is that handsome does.

ਖਰੀ ਮਜੂਰੀ ਚੋਖਾ ਕੰਮ—A good servant should have good wages.

ਗਿਆ ਵਕਤ ਫਿਰ ਹਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ—Time and tide wait for none.

ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਫੇਰ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ—A nine day's wonder.

ਜਬ ਲਗ ਸਾਸ ਤਬ ਲਗ ਆਸ—While there's life there's hope.

ਜ਼ਮੀਨ ਆਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ—There's a world of difference in it.

ਜਿਥੇ ਫੁਲ ਉਥੇ ਕੰਡਾ—No rose without thorn.

ਜਿਤਨਾ ਧਨ ਉਤਨੀ ਚਿੰਤਾ—Much coin, much care.

ਜਿਸਦੀ ਲਾਠੀ ਉਸਦੀ ਭੈਂਸ—Might is right.

ਜਿਸਦਾ ਦੁਖ ਉਹੀ ਜਾਣੇ—The wearer knows where the shoe pinches.

ਜੈਸਾ ਬਾਪ ਵੈਸਾ ਬੇਟਾ--Like father like son.

ਜੈਸਾ ਆਇਆ ਵੈਸਾ ਗਿਆ--Evil got evil spent.

ਜੈਸਾ ਰਾਜਾ ਵੈਸਾ ਪ੍ਰਜਾ--As the king so are the subjects.

ਜੈਸਾ ਦੇਸ਼ ਵੈਸਾ ਭੇਸ--Be a Roman when you are in Rome.

ਜੋ ਗਰਜਦੇ ਹਨ ਓਹ ਬਰਸਦੇ ਨਹੀਂ--Roaring clouds never rain.

ਦੁਖ ਭੋਗੇ ਬਿਨਾਂ ਸੁਖ ਨਹੀਂ--No meat without some sweat.

ਦੁਧ ਦਾ ਦੁਧ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪਾਣੀ--Oil and truth must come out.

ਦੁਧ ਪਿਲਾ ਕੇ ਸਪ ਪਾਲਨਾ--To cherish a serpent in one's bosom.

ਧਨ ਨੂੰ ਧਨ ਕਮਾਂਦਾ ਹੈ—Money begets money.

ਨਾ ਘਰ ਦਾ ਨਾ ਘਾਟ ਦਾ—Neither fish nor fowl.

ਨੌ ਨਕਦ ਨਾ ਤੇਰਾਂ ਉਧਾਰ—A bird in hand is worth two in the bush.

ਨੱਚ ਨਾ ਜਾਨੇ ਆਂਗਨ ਟੇਢਾ—A bad workman quarrels with his tools.

ਨੀਮ ਹਕੀਮ ਖਤਰਾ ਜਾਨ—A little learning is a dangerous thing.

ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਰਹਿਕੇ ਮਗਰ ਮਛ ਨਾਲ ਵੈਰ—To live in Rome and strife with the Pope.

ਬਗਲ ਵਿਚ ਛੁਰੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰਾਮ ਰਾਮ—A wolf in a lamb's skin.

ਬਿਨਾਂ ਸੇਵਾ ਮੇਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ—No pain no gain.

ਮਰਦਾ ਕੀ ਨਾ ਕਰਦਾ—The desperate man does all things.

ਮੁਲਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਮਸੀਤ ਤਕ—The priest goes no further than the church.

ਰਾਈ ਦਾ ਪਹਾੜ ਬਨਾਣਾ—To make a mountain of a mole hill.

ਲੋਹੇ ਨੂੰ ਲੋਹਾ ਕਟਦਾ ਹੈ—Diamond cuts diamond.

—×—

LESSON 29

VOCABULARY

ਅਸਚਰਜ (ascharj) surprising
ਅਸਰ (asar) effect.
ਅਸਲੀ (aslī) real
ਅਹਿਸਾਨ (ahisān) gratefulness.
ਅਕਸਰ (aksar) often.
ਅਕਲ (akal) f. intellect
ਅਕਾਲ (akāl) f. hard time
ਅਖ (akh) f. eye
ਅਖਬਾਰ (akhbār) f. newspaper
ਅਗ (agg) f. fire
ਅਚਾਨਕ (achānak) suddenly
ਅਚੇਤ (achēt) senseless
ਅਛੂਤ (achhūt) untouchable
ਅਜਬ (ajab) wonderful, strange
ਅਜਾਇਬ ਘਰ (ajāibghar) museum
ਅੱਤ (att) extreme
ਅਥਰੂ (athru) tear
ਅਦਾਲਤ (adālat) f. court of justice
ਅੱਧਾ (addhā) half
ਅਧੂਰਾ (adhurā) incomplete
ਅਨਪੜ੍ਹ (anpaṛh) illiterate
ਅਨਮੋਲ (anmol) priceless, very costly
ਅਨਾਜ (anāj) grain, corn.
ਅਨਾਰ (anār) pomegranate
ਅਨ੍ਹਾਂ (andhāñ) blind
ਅਨੋਖਾ (anokhā) strange, novel.
ਅੰਗੜਾਈ (angrāi) f. yawning
ਅੰਗੀਠੀ (angīthī) f. oven
ਅੰਗੂਠੀ (angūthī) f. finger-ring

ਅੰਗੂਠਾ (angūṭhā) thumb
ਅੰਜੀਰ (anjīr) fig
ਅੰਡਾ (aṇḍā) egg
ਅੰਤ (ant) end
ਅੰਤਕਾਲ (antkāl) last breath
ਅੰਦਰ (andar) inside, within
ਅੰਦਰੂਨੀ (andrūni) internal
ਅੰਦਾਜ਼ (andāz) estimate, guess
ਅੰਬ (amb) mango
ਆਸ (ās) f. hope
ਆਸਰਾ (āsrā) shelter, asylum
ਆਸਾਨ (āsān) easy
ਆਖਰ (ākhhar) at the end
ਆਗੂ (āgū) leader
ਆਤਸ਼ਬਾਜ਼ੀ (ātasbāzī) f. fire works
ਆਦਤ (ādat) f. habit
ਆਦਮੀ (ādmī) man
ਆਦੀ (ādī) habituated
ਆਪਸ (āpas) f. mutual
ਆਬਰੂ (ābrū) f. respect, honour
ਆਬਾਦੀ (ābādī) f. population
ਆਰਾਮ (ārām) rest
ਆਲਸੀ (ālsī) f. lazy
ਆਲੀਸ਼ਾਨ (ālishān) grand
ਆਵਾਰਾ (āvārā) vagabond
ਆਵਾਜ਼ (āvāj) f. voice, sound.
ਆਲ੍ਹਣਾ (ālhṇā) nest
ਆਸ਼ਕ (āshak) lover
ਆਸ਼ਾ (āshā) f. hope
ਆਜ਼ਾਦ (āzād) free
ਆਜ਼ਾਦੀ (āzādī) f. freedom
ਆਫ਼ਤ (āfat) f. disaster
ਇਸਤ੍ਰੀ (istrī) f. woman
ਇੱਕ (ikk) one
ਇਕੱਠਾ (ikaṭṭhā) together
ਇਕਰਸ (ikras) similar, alike
ਇਕੱਲਾ (ikallā) alone, single
ਇਜਾਜ਼ਤ (ijāzat) permission
ਇਤਨਾ (itnā) this much
ਇੰਤਜ਼ਾਰ (intzār) to wait
ਇਤਬਾਰ (itbār) confidenoe
ਇਤਰਾਜ਼ (itrāz) objeotion

ਇਨਸਾਨ (insān) man, mankind
ਇਨਸਾਫ਼ (insāf) justice
ਇਨਕਾਰ (inkār) denial
ਇਨਾਮ (inām) prize
ਇਮਤਿਹਾਨ (imtihān) examination
ਇਮਲੀ (imlī) f. tamarind
ਇਲਮ (ilam) f. knowledge
ਇਲਾਜ (ilāj) treatment
ਇਸ਼ਾਰਾ (ishārā) hint
ਇੱਜ਼ਤ (izzat) honour.
ਈਸਵੀ (īsvī) the Christian era
ਈਸਾਈ (īsāī) Christian
ਈਮਾਨ (īmān) faith
ਈਮਾਨਦਾਰ (īmāndār) honest
ਉਸਤਾਦ (ustād) teacher
ਉਕਸਾਣਾ (uksānā) to incite
ਉਗਣਾ (ugnā) to grow
ਉਗਲਣਾ (ugalnā) to vomit
ਉਜਾਲਾ (ujālā) light
ਉਠਣਾ (uṭhnā) to get up
ਉਤਰਨਾ (utarnā) to get down
ਉਦਾਸ (udās) sad, sorrowful
ਉਦਯੋਗ (udyog) effort, industry
ਊਨ (ūn) wool
ਊਪਲਾ (ūplā) dried cow-dung.
ਉਮੰਗ (ūmang) enthusiasm
ਉਮੀਦ (ūmīd) f. expectation
ਉਮੀਦਵਾਰ (ūmidvār) candidate
ਉਮਰ (ūmar) f. age
ਉਲਟੀ (ūlṭi) f. vomiting
ਊਧਮ (ūdham) disturbance
ਊਂਠ (ūnth) camel
ਐਲਾਨ (ailān) declaration
ਐਤਵਾਰ (aitvār) Sunday
ਐਨਕ (ainak) f. spectacles
ਓੜ੍ਹਨਾ (oṛhnā) to put on
ਔਸਤ (ausat) average
ਔਰਤ (aurat) f. woman
ਔਲਾਦ (aulād) f child
ਔਜ਼ਾਰ (auzār) tool

ਸਹਾਰਾ (sahārā) support, help
ਸਹੀ (sahī) correct, right
ਸਹੁਰਾ (sahurā) father-in-law
ਸਕੂਲ (skūl) school
ਸਖਤ (sakhat) hard, strong
ਸੱਚ (sacch) truth
ਸਟੇਸ਼ਨ (sṭeshan) station
ਸਤਾਣਾ (satānā) to trouble, to tease
ਸਦਾ (sadā) always
ਸੱਨਾਟਾ (sannātā) loneliness
ਸੱਪ (sapp) snake
ਸਫਾਈ (safāī) f. cleanliness
ਸਮਝਣਾ (samajhnā) to understand
ਸਰੋਂ (sarsoñ) f. mustard
ਸਰਦੀ (sardī) f. cold
ਸਲਾਹ (salāh) f. advice
ਸਵਾਰ (savār) f. a rider
ਸਵੇਰ (saver) f. morning
ਸਜ਼ਾ (sazā) punishment
ਸੰਤਰਾ (santarā) orange
ਸੰਦੂਕ (sandūk) chest, box
ਸਾਦਗੀ (sādgī) f. simplicity
ਸਾਬਣ (sāban) soap
ਸਿਖਣਾ (sikhnā) to learn
ਸਿਰ (sir) head, summit
ਸਿਰਤਾਜ (sirtāj) crown
ਸੁੱਕਾ (sukkā) dry
ਸੁਨਸਾਨ (sunsān) lonely, barren
ਸੁਨਿਆਰਾ (suniārā) goldsmith
ਸੁਲਝਾਣਾ (suljhānā) to solve
ਸੂਰਜ (sūraj) the sun
ਸੂਰਤ (sūrat) f. form, appearance
ਸੈਰ (sair) f. walk
ਸੋਨਾ (Sonā) gold
ਸਰੋਵਰ (sarovar) lake
ਹਕ (hak) right
ਹੱਡੀ (haḍḍi) f, bone
ਹਦ (had) f. limit
ਹਮਦਰਦੀ (hamdardi) f. sympathy
ਹਰ (har) every, each
ਹਰਾ (harā) green, unripe
ਹਰਜ (haraj) harm.

ਹਲ (hal) plough
ਹਲਵਾਈ (halwāī) confectioner
ਹਵਾ (hawā) f. air
ਹੰਝੂ (hanjhu) tears
ਹਾਥੀ (hāthi) elephant
ਹਾਰਦਕ (hārdak) cordial
ਹਾਲ (hāl) condition
ਹਾਂਡੀ (hāndī) f. earthen pot
ਹਿੱਮਤ (himmat) f. courage
ਹਿੱਸਾ (hissā) share, part
ਹੁਕਮ (hukam) order
ਹੁਸ਼ਿਆਰ (hushiār) smart, clever
ਹੈਜ਼ਾ (haizā) cholera
ਹੈਰਾਨ (hairān) surprised, worried
ਹੋਨਹਾਰ (honhār) promising, shining
ਹੋਸ਼ (hosh) sense
ਹੌਜ਼ (hauz) water tank
ਕਸਮ (kasam) oath
ਕਸਾਈ (kasaī) butcher
ਕਸੂਰ (kasūr) fault
ਕਹਾਣੀ (kahānī) story
ਕਹਾਵਤ (kahāwat) f. proverb
ਕੱਚਾ (kachchā) unripe
ਕਛੂਆ (kachhūā) tortoise
ਕਟਾਰ (kaṭār) f. dagger
ਕਟੋਰਾ (kaṭorā) bowl
ਕਣਕ (kanak) f. wheat
ਕਤਾਈ (katāī) spinning
ਕਦਮ (kadam) step
ਕਦਰ (kadar) respect, value
ਕਦੂ (kadū) gourd
ਕਪੜਾ (kapṛā) cloth
ਕਬਰ (kabar) f. grave
ਕਮਜ਼ੋਰ (kamzor) weak
ਕਮਰਾ (kamrā) room
ਕਮੀਨਾ (kamīnā) mean
ਕਰਨਾ (karnā) to do
ਕਰਜ਼ (karaz) loan
ਕਲਾਈ (kalāī) f. wrist
ਕਲੇਜਾ (kalējā) heart
ਕੰਜੂਸ (kanjus) miser
ਕਾਬੂ (kābu) control
ਕਾਮਯਾਬ (kāmyāb) successful
ਕਾਇਰ (kāir) coward

ਕਿਸਮ (kisam) f. kind, sort
ਕਿਸਮਤ (kismat) f. fate
ਕਿਸਾਨ (kisān) farmer
ਕਿਤਾਬ (kitāb) f. book
ਕੀਮਤ (kīmat) f. price
ਕੀੜਾ (kīṛā) worm
ਕੁਦਣਾ (kudnā) to jump
ਕੁਦਰਤ (kudrat) f. nature
ਕੁਰਬਾਨ (kurbān) sacrifice
ਕੁਰਸੀ (kursī) chair
ਕੁਲ (kul) total, parantage
ਕੁੰਜੀ (kunjī) f. key
ਕੂੜਾ (kūṛā) garbage, sweeping
ਕੇਵਲ (kewal) only
ਕੇਲਾ (kelā) banana
ਕੈਦ (kaid) f. imprisonment
ਕੈਦਖਾਨਾ (kaidkhānā) jail
ਕੋੜ੍ਹ (koṛh) leprosy
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ (kōshish) f. endeavour
ਕੌਮ (kaum) f. nation
ਕੌੜਾ (kaurā) sour
ਖਸਮ (khasam) husband

ਖਜ਼ਾਨਾ (khajānā) treasury
ਖਟਮਲ (khaṭmal) bug
ਖਤ (khat) letter, post card
ਖਤਮ (khatam) end, finished
ਖਤਰਨਾਕ (khatarnāk) dangerous
ਖਤਰਾ (khatrā) danger
ਖਬਰ (khabar) f. news
ਖਬਰਦਾਰ (khabardār) careful
ਖੰਡ (khanḍ) sugar
ਖਰੀਦਣਾ (kharidnā) to buy
ਖਾਸ (khās) particular
ਖਾਣਾ (khāṇā) to eat, meals
ਖਿਚਣਾ (khichnā) to pull
ਖਿਲਣਾ (khilnā) to blossom
ਖੇਡਣਾ (khednā) to play
ਖੇਤੀ (khetī) f. agriculture, cultivation
ਖੋਜ (khoj) f. search
ਖੋਟਾ (khoṭā) counterfeit
ਗੱਤਾ (gattā) straw board

ਗਨਾ (ganā) suger cane
ਗਰਦਨ (gardan) f. neck
ਗਰਮੀ (garmī) f. heat
ਗਲ (gal) f. talk
ਗਲਤੀ (galtī) f. mistake
ਗਲ੍ਹ (galh) f. cheek
ਗਲਾ (galā) throat
ਗਵਾਹ (gawāh) witness
ਗੜ੍ਹ (gaṛh) fort
ਗ੍ਰੰਥ (granth) holy book
ਗੰਦਗੀ (gandgī) f. dirt
ਗੰਦਾ (gandā) dirty
ਗੁਸਾ (gussā) anger
ਗੁਪਤ (gupat) hidden
ਗੁਲਦਸਤਾ (guldastā) bouquet
ਗੁਲਾਬ (gulāb) rose
ਗੁਜ਼ਾਰਾ (guzārā) sustenance
ਗੁਰਦਵਾਰਾ (gurdwārā) Sikh temple
ਗੁੰਗਾ (guṅgā) dumb
ਗੇਂਦ (gēnd) ball
ਗੋਦ (gōd) f lap.
ਗੋਲੀ (gōlī) f. bullet, pill
ਘਬਰਾਣਾ (ghabrānā) to be perplexed

ਘਰੇਲੂ (ghaıēlū) domestic
ਘਾਇਲ (ghāil) wounded.
ਘਾਟਾ (ghāṭā) loss
ਘੁਮੰਡ (ghumaṇḍ) pride
ਘੁਲਣਾ (ghūlnā) to dissolve
ਚੱਕਾ (chakkā) wheel
ਚਰਾਗਾਹ (charāgāh) meadow
ਚਲਣਾ (chalnā to) walk
ਚਸ਼ਮਾ (chashmā) spring of water
ਚੰਗਾ (changā) good, sound
ਚੰਪਤ ਹੋਣਾ (champat) hona to disappear
ਚਾਹ (chāh) f. tea
ਚਾਵਲ (chāwal) rice
ਚਿੱਟਾ (chiṭṭā) white
ਚੁਗਲੀ (chuglī) f. back-biting
ਚੁਪ (chupp) silent
ਚੁੰਝ (chunjh) f. bill, beak
ਚੂਹਾ (chūhā) rat
ਚੇਚਕ (chēchak) f. small pox
ਚੈਨ (chain) rest, tranquillity
ਚੋਟ (chōt) f. stroke

ਛੱਪੜ (chhappaṛ) pond
ਛਾਤੀ (chhātī) f. breast
ਛਾਣਬੀਨ (chhāṇbīn) f. scrutiny
ਜਨਮ (janam) birth
ਜਵਾਨ (jawān) youth, young
ਜਾਇਜ਼ (jāiz) proper
ਜਵਾਬ (jawāb) answer
ਜਾਇਦਾਦ (jāidād) property
ਜਾਸੂਸ (jāsūs) spy
ਜਿਸਮ (jism) body
ਜੁਗਨੂ (jugnū) fire fly
ਜੁਲਾਹਾ (julāhā) weaver
ਜੇਬ (jēb) pocket
ਜੋਸ਼ (jōsh) zeal, emotion
ਟੁਟਣਾ (ṭūṭnā) to break
ਟੇਢਾ (ṭeḍhā) bent
ਟੋਪੀ (ṭōpī) f. cap
ਟੋਲੀ (ṭōlī) f. band
ਠੋਕਰ (ṭhōkar) f. kick
ਡੱਬਾ (ḍabbā) box
ਡਰਪੋਕ (ḍarpōk) timid
ਡਾਕੂ (ḍākū) dacoit
ਡੋਰ (ḍōr) f. cord
ਢੰਗ (ḍhang) method
ਢਾਂਚਾ (ḍhāñchā) frame
ਢਾਰਸ (ḍhāras) f. solace
ਤਕਲੀਫ਼ (taklīf) f. difficulty
ਤਬੀਅਤ (tabīat) f. disposition
ਤਰਕੀਬ (tarkīb) f. contrivance
ਤਰ੍ਹਾਂ (tarhāñ) f. like-wise
ਤਰੀਕਾ (tarīkā) method
ਤਲਬ (talab) f. salary
ਤੁਰੰਤ (turant) instantly
ਤੇਜ਼ (tez) swift, sharp
ਤੋਲਣਾ (tolṇa) to weigh
ਦਗਾਬਾਜ਼ (dagābāz) cheat
ਦਰਜਾ (darjā) class
ਦਰਦ (dard) pain
ਦਾਖ਼ਲ (dākhal) entered
ਦਾਣਾ (dāṇā) grain
ਦਿਲਚਸਪ (dilchasp) interesting
ਦੀਵਾਨਾ (dīwānā) mad
ਦੁਸ਼ਮਣ (dushmaṇ) enemy
ਦੁਹਰਾਣਾ (duhrāṇā) to repeat
ਦੇਖਰੇਖ (dēkhrēkh) supervision

ਧੁਪ (dhup) f. sunshine
ਧੋਬੀ (dhobī) washerman
ਨਟਖਟ (naṭkhaṭ) naughty
ਨਤੀਜਾ (natījā) result
ਨਸ਼ਾ (nashā) intoxication
ਨਾਈ (nāī) barber
ਨਾਪ (nāp) measurement
ਨਾਰੰਗੀ (nāraṅgī) f. orange
ਨਿਛਾਵਰ (nichhāvar) sacrifice
ਨਿਸ਼ਾਨ (nishān) sign, flag
ਨੁਕਸਾਨ (nuksān) loss
ਨੇਕ (nēk) gentle, good
ਨੌਜਵਾਨ (naujawān) young
ਪਕੜਨਾ (pakaṛnā) to catch
ਪਰਦੇਸੀ (pardesī) foreigner
ਪਰੇਸ਼ਾਨ (pares'ān) troubled
ਪਵਿੱਤਰ (pavittar) holy, pure
ਪਾਲਤੂ (pāltū) domestic
ਪਿੰਜਰਾ (pinjrā) cage
ਪਿਘਲਣਾ (pighalnā) to melt
ਪੀਲਾ (pīlā) yellow
ਪੁਸਤਕ (pustak) f. book
ਪੈਦਲ (paidal) on foot

ਪੈਰ (pair) foot
ਪ੍ਰਾਂਤ (prānt) province
ਫਟ (phaṭ) wound, torn
ਫੱਲ (phal) fruit
ਫਾੜਨਾ (phārnā) to tear
ਫਿੱਕਾ (phikkā) tasteless
ਫਿਰਨਾ (phirnā) to revolve
ਫੁਲ (phul) flower
ਫੋਕਾ (phōkā) hollow
ਫੋੜਾ (phōrā) boil
ਬਚਣਾ (bachnā) to be saved
ਬਚਨ (bachan) word, saying
ਬੱਚਾ (bachchā) child
ਬਦਲ (badal) exchange
ਬੱਦਲ (baddal) cloud
ਬੱਦਲਾ (baddlā) revenge
ਬਰਫ (barf) f. ice
ਬਾਕੀ (bākī) remaining
ਬਾਲ (bāl) baby
ਬਾਗ (bāg) garden
ਬਾਂਸ (bāns) bamboo
ਬਿਸਤਰਾ (bistarā) bedding
ਬਿੱਨਾ (binnā) without
ਬਿੱਲੀ (billī) f. cat
ਬੀਤਣਾ (bītnā) to pass

ਬੀਮਾਰ (bīmār) patient
ਬੁਖਾਰ (bukhār) fever
ਬੁਝਣਾ (bujhṇā) to understand
ਬੁਰਾ (burā) bad
ਬੂ (bū) f smell
ਬੇਸੁਧ (bēsudh) unconscious
ਬੇਦਰਦ (bēdard) cruel
ਬੇਨਤੀ (bēntī) request
ਬੇਵਕੂਫ (bewakūf) foolish
ਬੇਸ਼ਰਮ (bēsharm) shameless
ਬੈਠਣਾ (baiṭhnā) to sit
ਬੋਤਲ (bōtal) bottle.
ਬੋਲ ਚਾਲ (bōlchāl) talk
ਬੋਲਣਾ (bōlnā) to talk
ਭਲਾ (bhalā) well, good
ਭੰਗੀ (bhaṅgī) scavenger
ਭਾਜੀ (bhājī) vegetable
ਭਾਫ (bhāf) f. steam vapour
ਭਿਜਣਾ (bhijnā) to get wet
ਭੀਤਰ (bhītar) inside
ਭੁਖ (bhūkh) f. hunger
ਭੁਲ (bhūl) mistake
ਭੂਤ (bhūt) spirit, demon
ਭੇਂਟ (bhēṅṭ) f. meeting, gift
ਭੋਲਾ (bhōlā) simple
ਮਸਤ (mast) intoxicated
ਮਸਾਲਾ (masālā) spice
ਮਸ਼ਹੂਰ (mashhūr) famous
ਮਹੀਨ (mahīn) thin, fine
ਮੰਗਣਾ (maṅgnā) to ask demand
ਮਾਪ (māp) measurement
ਮਾਲ (māl) goods
ਮਾਲਕ (mālak) owner
ਮਿੱਟੀ (miṭṭī) f. earth
ਮਿਲਣਾ (milnā) to meet, to get
ਮੀਲ (mīl) mile
ਮੁਸਾਫਿਰ (musāfir) traveller
ਮੁਸੀਬਤ (musībat) adversity
ਮੁਕਦਮਾ (mukadma) a lawsuit
ਮੁਟਿਆਰ (muṭiar) f. maiden
ਮੁਲਕ (mulk) country
ਮੁਫਤ (muft) without price
ਮੂੰਗਫਲੀ (mungphalī) f. groundnut
ਮੂਰਖ (mūrakh) a fool
ਮੂੰਹ (mūñh) face
ਮਿਹਨਤ (mehnat) f. labour

ਮੇਵਾ (mevā) dry fruit
ਮੇਜ਼ (mēz) f. table
ਮੈਲ (mail) dirt
ਮੋਚੀ (mōchī) cobbler
ਮੋਰ (mōr) peacock
ਮੌਤ (maut) f. death
ਮੌਸਮ (mausam) weather
ਯ਼ਕੀਨ (yaqīn) faith, confidence
ਯਾਦ (yād) f. recollection
ਯੁਧ (yudh) war
ਰੱਸ (rass) juice
ਰਖਵਾਲੀ (rakhwālī) f. care, protection
ਰਲਨਾ (ralnā) to join
ਰਵਾਜ (rawāj) custom
ਰਾਜਾ (rājā) king
ਰਾਣੀ (rānī) f. queen
ਰਾਤ (rāt) f. night
ਰਿਸ਼ਤਾ (rishtā) relationship
ਰਿਸ਼ਵਤ (rishwat) f. bribe
ਰੀਤ (rīt) custom
ਰੂਪ (rūp) beauty
ਰੇਤ (rēt) sand
ਰੋਕਣਾ (rōkṇā) f. to stop, to shut
ਰੋਟੀ (rōtī) f. loaf
ਰੋਣਾ (rōnā) to cry
ਰੋਸ਼ਨੀ (rōshnī) f. light
ਰੌਣਕ (raunk) splendour
ਲਗਭਗ (lagbhag) almost
ਲੰਗੜਾ (langrā) lame
ਲਾਠੀ (lāthī) stick
ਲਾਲ (lāl) red
ਲਾਲਚ (lālach) greediness
ਲਿਖਣਾ (likhna) to write
ਲੁਕਣਾ (luknā) to hide
ਲੁਟਣਾ (lutnā) to rob
ਲੁਟੇਰਾ (luterā) robber
ਲੇਖ (lēkh) article
ਲੇਟਣਾ (leṭnā) to lie down
ਲੋਹਾਰ (lohār) blacksmith
ਲੋਕ (lōk) people
ਵਕੀਲ (vakīl) pleader
ਵਿਸਰਾਮ (wisrām) rest
ਵਿਕਾਸ (wikās) development
ਸ਼ਕ (shak) doubt
ਸ਼ਕਲ (shakal) face
ਸ਼ਰਮ (sharam) shyness

ਸ਼ਰਾਬ (sharāb) f. wine
ਸ਼ਾਹ (shāh) money lender
ਸ਼ਾਨ (shān) f. splendour
ਸ਼ੀਸ਼ਾ (shīshā) mirror
ਸ਼ੁਰੂ (shurū) start
ਸ਼ੇਰ (shēr) lion
ਸ਼ੋਰ (shōr) noise

ਖ਼ਰਗੋਸ਼ (khargōsh) hare
ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ (khushbū) scent
ਜ਼ੁਕਾਮ (zukām) cold
ਜ਼ਰਾ (zarā) slight, particle
ਜ਼ਿੰਦਗੀ (zindgī) f. life
ਫ਼ਰਸ਼ (farsh) floor
ਫ਼ਰਕ (fark) difference

ਫ਼ੌਜ (fauj) army

—x—

OTHER LANGUAGE BOOKS OF OUR PUBLICATION

1	Learn Bengali yourself	(English Medium)
2.	Learn Hindi Yourself	(„ „)
3.	Assamese Self-Taught	(„ „)
4.	Nepali Self-Taught	(„ „)
5,	Oriya Self-Taught	(„ „)
6.	Marathi Self-Taught	(„ „)
7.	Urdu Self-Taught	(„ „)
8.	Gujarati Self-Taught	(„ „)
9.	A Trilingual Dictionery (Hindi. Bengali, English)	
10.	Hindi Self-Taught	(Bengali Medium)
11.	„ „	(Assamese „)
12.	Bengali „	(Hindi „)
13.	„ „	(Marathi „)
14.	„ „	(Gujarati „)
15.	„ „	(Nepali „)
16.	Assamese „	(Hindi „)
17.	Kannada „	(English „)
18,	Malayalam „	(„ „)

Etc. Etc.